

Limburgs
Parlement

provincie limburg

Concept Notulen Statenvergadering van 17 december 2020

INHOUDSOPGAVE

Notulen 17 november 2020

	Presentielijst	Pagina 4
9.	Heropening en mededelingen voorzitter	Pagina 6
10.	Interpellatiedebat	Pagina 6
11.	Schorsing	Pagina 63

Presentielijst van de leden van Provinciale Staten van Limburg voor de vergadering van 17 december 2020

Voorzitter

Bovens, drs. Th.J.F.M. (agendapunt 9 en deel agendapunt 10)

Frische, drs. G.H.C. (deel agendapunt 10 en agendapunt 11)

Statengriffier

Pregled, mr. A.O.J.

Leden

Partij

Aanwezig:

Bijnen, H.M. van

Caldenberg, M. van

Fischer-Otten, mevrouw A.M.J.N.

Franssen, R.J.H.

Frische, drs. G.H.C.

Heldens, ing.T.M.

Jenneskens, MA, mevrouw M.T.P.

Jetten, mevrouw T.G.M.

Kuntzelaers, J.J.M.

Plusquin, mevrouw P.S.M.L.

Thewissen, drs. M.W.

PVV

SP

50PLUS

LOKAAL-LIMBURG

CDA

VVD

D66

GroenLinks

PvdA

Partij voor de Dieren

Forum voor Democratie

Afwezig

Absil, mevrouw drs. M.G.J.A.C.

Baneke, P.D.

Bastiaans, L.H.

Berghorst, mevrouw mr. A.

Bosch, M.Th.

Claassen, drs. R.A.B.

Claessens-Schepers, mevrouw Y.M.

Depondt-Olivers, mevrouw M.L.H.

Driessen, R.B.

Ernst, R.A.M.M.

Geraats, J.M.L.

Hermans, L.J.

Ijpelaar, W.A.J.

Jiménez Hastenrath, mevrouw C.L.

Kerseboom, mevrouw S.

Linden, H.M.V. van der

Lodewijks, drs. A.J.V.C.

Loomans, ir. P.J.M.

Megens, B.J.M.H.

Mertens, mevrouw mr. K.G.M.

Meziani, A.

Nijskens, H.L.M.

Palmen, BBA, mevrouw E.E.C.

Reuser, J.A.A.M.

Schuuring, mevrouw L.A.

Smeets, B.B.P.M.

CDA

GroenLinks

VVD

PvdA

PVV

PVV

SP

CDA

Forum voor Democratie

PVV

PvdA

PVV

CDA

PVV

Forum voor Democratie

LOKAAL-LIMBURG

VVD

Partij voor de Dieren

PVV

GroenLinks

CDA

VVD

CDA

Forum voor Democratie

PvdA

Forum voor Democratie

Straus, mevrouw drs. K.C.J.
Valk, MCDM, ing. R.E. van der
Vervuurt, ir. M.
Vincken, drs. N.J.H.M.
Voncken-Janssen, mevrouw ing. I.D.A.M.
Wageningen, J. van
Werrij-Wetzels, LLM, mevrouw M.
Westen
Westhoff, R.J.H.
Wolters Gregório, J.

VVD
SP
D66
Forum voor Democratie
CDA
D66
CDA
GroenLinks
Forum voor Democratie
SP

Het college van Gedeputeerde Staten

Akker, LLM, dr. J.P. van den
Bovens, drs. Th.J.F.M.
Brugman-Rustenburg, mevrouw C.
Burllet, MBA, R.J.H.
Dritty, A.
Housmans, R.W.P.E.
Koopmans, G.P.J.
Mackus, H.J.H.

Notulist

Het Notuleercentrum

PROVINCIALE STATEN VAN LIMBURG VERGADERING VAN 17 december 2020

9. Heropening en mededelingen voorzitter

De voorzitter: Dames en heren, ik heropen de vergadering. We zijn aangeland bij agendapunt 9, de heropening en de mededelingen. Goedenavond, ik heropen de vergadering. Dat was de eerste mededeling, dus bij deze. Zo dadelijk zal ik een deel van de vergadering even voorzitten. Zodra de heer Frische er is, vindt er een voorzitterswisseling plaats. Bij de beantwoording zal de vicevoorzitter de vergadering overnemen. Dat is alles wat de mededelingen betreft.

10. Interpellatiedebat

De voorzitter: Ik ben bij agendapunt 10, interpellatieverzoek. Het interpellatieverzoek is gehonoreerd op 11 december van dit jaar bij het begin van deze vergadering. Het interpellatieverzoek is ingediend op verzoek van fracties van de SP, GroenLinks, Partij van de Arbeid, Partij voor de Dieren, 50PLUS en D66. Onder de titel 'De nevenfunctie van Gedeputeerde Koopmans'. Provinciale Staten heeft bij vaststelling van de agenda voorgesteld het interpellatiedebat in één termijn te houden. Ik geef allereerst het woord aan de woordvoerder namens de aanvragers van het interpellatiedebat. Vervolgens geef ik het woord aan het College van GS. Die zullen waarschijnlijk met twee woordvoerders spreken, waarna ik het woord weer geef aan de overige woordvoerders van de fracties en dan kunnen alle fracties uiteraard hun bijdrage aan het debat leveren, waarna er weer gelegenheid is voor het College van GS om daarop te antwoorden. Tijdens de toelichting op het verzoek zijn geen interrupties toegestaan en dat gezegd hebbende geef ik graag het woord aan de heer Van Caldenberg. En die is al aanwezig. Ja, de heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Voorzitter, ik hoop dat de livestream het inmiddels doet. Ik kreeg zojuist een bericht dat mensen het nog niet konden zien. Ik ga gewoon beginnen. Ik ga ervan uit dat het inmiddels wel gewoon werkt, maar gaan we dat nog even nakijken? Het wordt even gecheckt.

De voorzitter: Ja, prima. Anders spreekt u even in het Maastrichts, dat gaat langzamer.

De heer Van Caldenberg (SP): Ik weet niet of je dat mag doen.

De voorzitter: Ja, alles is goed.

De heer Van Caldenberg (SP): Voorzitter, eind 2015 wilde DCM, onderdeel van J. en T. Tussenholding, met de gemeente Venlo in gesprek over het plan Meer Maas Meer Venlo. En ook de portefeuillehouder Waterveiligheid in dit huis is bijgepraat over de door DCM voorgestane aanpak. Maar de gesprekken via die voordeur, leidden niet tot het gewenste resultaat. De gemeente Venlo wilde niet verder kijken. Toen dat dus niet lukte door de voordeur, probeerde John Janssen van John en Twan Tussenholding de achterdeur. Door een mail te sturen aan Koopmans, Ger, Gedeputeerde. Diezelfde mail, diezelfde Koopmans, was op dat moment ook lid van de Raad van Commissarissen van J. en T. Tussenholding. Niet aan de portefeuillehouder, niet aan de ambtelijke contactpersonen, maar de mail werd gestuurd aan Gedeputeerde Koopmans. Het was Koopmans, die in 2014 naar aanleiding van de risicoanalyse door Bing een afspraak maakte met Gouverneur Bovens en die is vervolgens door de Staten bekrachtigd. De afspraak was dat niet zou worden deelgenomen

aan de beraadslagingen en besluitvorming op het thema ontgrondingen. Dat zat weliswaar niet in zijn portefeuille, zei Bing, maar het had wel immers te maken met zijn nevenfunctie. Koopmans gaf.... Er zit een hele gekke ruis in dat ding. Er wordt aan gewerkt, oké. Koopmans gaf aan Bing aan dat de vraag of hij de functie zou aanhouden verband hield met beeldvorming. Niet uitgesloten kan worden dat de schijn kan ontstaan dat hij als Gedeputeerde invloed zou kunnen uitoefenen ten faveure van dit bedrijf. Deze afspraak met de Staten werd in 2015 nogmaals bekrachtigd. En toen kwam de mail binnen van John Janssen, waarin hij het belang van DCM bepleitte op 22 juli 2016. In de mail staan passages als: "Als DCM haar bijdrage kan leveren...", "DCM ziet mogelijkheden voor de berging van een omvangrijke hoeveelheid dekgrond". Samengevat: 'biedt DCM de overheid aan' en 'de jachthaven hier tijdelijk al dan niet in combinatie met een zandverwerkingsinstallatie'. Alle alarmbellen hadden moeten afgaan bij de Gedeputeerde, gelet op de afspraak met de Staten over de nevenfunctie en over de ontgrondingen, maar ze gingen niet af. Koopmans legde zijn nevenfunctie niet neer. Meldde de mail niet bij de Gouverneur, want, zo kunnen we lezen, daar was geen aanleiding toe. En nam gewoon deel aan tientallen bilaterale overleggen over het project Meer Maas Meer Venlo. De achterdeur werd dus geopend. De mail werd doorgestuurd naar de betreffende vakafdeling. En die plande op hun beurt een afspraak met John Janssen op 21 september 2016, omdat hij niets meer en niets minder wilde dan bijpraten. Hoe weten we dat? Uit de mails die bij het College niet bekend zijn. En waar verschillende partijen in deze zaal al vijf keer in totaal om hebben gevraagd. Er zijn dus mails, er was communicatie en er was een dilemma. Ruim een jaar later, op 17 oktober 2020, beëindigt Koopmans pas zijn lidmaatschap van de Raad van Commissarissen. Op dat moment per direct. Op 29 januari 2019 trekt het College van GS zich terug uit Meer Maas Meer Venlo, waar Koopmans op dat moment ook over meestemt. En op 28 oktober 2020 lag er een voorstel in de gemeenteraad van Venlo over verplaatsing van de jachthaven naar de locaties Maaswaard, Lomm en Raaieind, waarin DCM bij de laatste twee een belang heeft. De missie van Janssen, van DCM, van J. en T. Tussenholding is bijna geslaagd. Zeven fracties hebben hierover in totaal vier keer schriftelijke vragen gesteld en er is één keer gevraagd om ambtelijke bijstand. En nog steeds hebben we nog niet alle antwoorden die we graag zouden willen hebben.

Vandaar de volgende vragen, voorzitter, mede namens de collega's van de Partij van de Arbeid, GroenLinks, Partij voor de Dieren, 50PLUS en D66. Vindt GS het passend dat een Gedeputeerde, die fulltime in dienst is van de Provincie, een betaalde nevenfunctie heeft? En zo ja, onder welke voorwaarden? Past de handelswijze van Gedeputeerde Koopmans inzake Meer Maas Meer Venlo bij de afspraken die bij het aantreden van de Gedeputeerde zijn gemaakt in PS? Is er sprake van 'de schijn van' belangenverstrengeling, en dan staat 'de schijn van' tussen haakjes, van Gedeputeerde Koopmans in dit dossier Meer Maas Meer Venlo? Heeft, en dat is vraag 4, het College de Staten juist, volledig, tijdig en transparant hierover geïnformeerd? Vraag 5, vindt het College, dat als het gaat over belangenverstrengeling en integriteit, er louter naar de letter van de wet moet worden gehandeld, of juist en vooral het handelen naar de geest van de wet van belang is? En tot slot, behoeft de Gedragscode bestuurlijke integriteit voor het College van GS aanscherping? Voorzitter, dank u wel.

De voorzitter: Hartelijk dank, mijnheer Van Caldenberg. Dan zou ik eigenlijk graag de beantwoording willen beginnen, maar ik mis nog een voorzitter.

De heer Van Caldenberg (SP): Voorzitter, als u het goed vindt, ik heb ook een feitenrelaas en dat zou ik graag met de collega's willen delen. Dat is bij de Griffie bekend en zij kunnen dat ronddelen.

De voorzitter: Ja hoor. Maar is de vicevoorzitter in huis? Ah, die is hier, dat is alweer handig. Hij is er, dan wisselen we.

De vicevoorzitter: Dan is het woord aan de Commissaris van de Koning.

Gouverneur Bovens: Dank u wel, mijnheer de voorzitter. Fijn dat we even kunnen wisselen. Dank ook voor de vragen in het interpellatiedebat van de heer Van Caldenberg namens een aantal fracties. Ik zal de vragen in eerste instantie even nalopen en proberen zo goed mogelijk te beantwoorden en daarna zal ook Gedeputeerde Koopmans op een aantal zaken nog ingaan. En laat ik beginnen met de vragen, ik doe ze gewoon in de volgorde zoals ze ook zijn gesteld. Misschien is dat het handigst om te doen. Eerste vraag is, vindt GS het passend dat een Gedeputeerde die fulltime in dienst is, een betaalde nevenfunctie heeft. En zo ja, onder welke voorwaarden? Laten we eerst vaststellen dat die vraag op dit moment bij dit College niet voorkomt, die situatie. En in het verleden is dat slechts sporadisch voorgekomen. Indien een GS-lid tussentijds een betaalde nevenfunctie wil aanvaarden, dat zou één mogelijkheid kunnen zijn, hetgeen onder voorwaarden van de Provinciewet ook mag, dan zal dat ongetwijfeld tot bespreking binnen GS aanleiding geven. Als er dan goede afspraken over te maken zijn, tijdsbeslag of de strijdigheid van belangen enzovoorts, dan wordt die functie vervolgens bij het Presidium gemeld. En als daar geen bezwaren worden geuit, kan de Gedeputeerde dan zo'n functie aanvaarden.

Maar bij de formatie of met de komst van een nieuwe Gedeputeerde is de situatie anders. Daar is geen rol voor het College van Gedeputeerde Staten weggelegd. Dan zijn het de formerende partijen binnen Provinciale Staten die de kandidaten stellen. En met betrekking tot nevenactiviteiten en nevenfuncties, relaties, enzovoort, faciliteert de Gouverneur of de CdK de Staten door een risicoanalyse op te laten stellen en daarvoor wordt in de meeste gevallen, hier in Limburg doen we dat zo, een extern bureau voor in de arm genomen. Dat doet een grondige studie van alle documenten en zaken die beschikbaar zijn, die houdt een spiegel voor aan de kandidaat-gedeputeerde enzovoort, enzovoort. Relaties worden in kaart gebracht enzovoort. En als het bureau risico's ziet, dan worden die benoemd, bespreekbaar gemaakt, en indien aan de orde worden daar beheersafspraken over gemaakt. En die beheersafspraken worden eerst besproken in een gesprek tussen de CdK en de kandidaat en als de kandidaat bereid is zich aan die beheersafspraken te houden, te conformeren, dan pas worden de afspraken voorgelegd aan de Staten, meestal is dat de Geloofsbriefcommissie. Conclusies liggen dan voor alle PS-leden ter inzage. En voorbeelden van beheersafspraken kunnen zijn een portefeuillewisseling, kunnen zijn het onthouden van een rol bij besluitvorming, kunnen zijn transparantie, tot en met de afbouw van een nevenfunctie. Of het op afstand zetten van familiebelangen et cetera. En Provinciale Staten beslist of men genoeg neemt met die maatregelen. Het voorbeeld kan zijn dat men alleen maar genoeg neemt als de formatieomvang van de betrokken Gedeputeerde bijvoorbeeld van 1 fte teruggaat naar 0,9 of 0,8. Bij mijzelf, bij de CdK, heeft zich dit ook een aantal keren, twee keer voorgedaan. Bij mijn komst als Gouverneur had ik een betaalde nevenfunctie, namelijk het kroonlidmaatschap van de Sociaal-Economische Raad, en daar is PS mee akkoord gegaan om dat te handhaven. De inkomsten daarover gingen, toen ik nog niet hier werkte, naar de kas van de Universiteit en toen ik hier werkte in de kas van de Provincie. En toen ik in 2012 het lidmaatschap van de Raad van Commissarissen van de BNG, de Bank Nederlandse Gemeenten, aanvaardde, is het eigenlijk precies zo gegaan. We hebben beheersafspraken gemaakt, namelijk geen lid meer zijn van de Treasurycommissie en ook het geld gaat in de kas van de Provincie waardoor er geen persoonlijke belangen meer kunnen zijn. Dat is ook uitdrukkelijk besproken zo op

die manier in het Presidium. Wat ik er nog bij vraag 1 aan toe wil voegen dat in het geval van de heer Koopmans de aantreding in 2014 een tussentijdse aanvaarding van het Gedeputeerdeschap was en daar bij uitzondering de afspraken niet alleen in de Geloofsbrievencommissie aan de orde zijn geweest, maar ook plenair in het Statendebat. Past dan de handelswijze van Gedeputeerde Koopmans bij Meer Maas Meer Venlo bij die afspraken die bij het aantreden van de Gedeputeerde zijn gemaakt bij PS. Onzes inziens, als GS, denken wij van wel. Dat heeft ermee te maken dat Meer Maas Meer Venlo een visie is in het kader van de waterveiligheid. Geen project, geen plan, maar een visie. En het thema had en heeft inderdaad de warme belangstelling van de Gedeputeerde. Onder andere vanwege zijn opvattingen over het normenstelsel dat bij overstromingen gehanteerd wordt, alsmede vanuit de portefeuille Financiën. Hij zal daar verder zelf ook op ingaan. Binnen Gedeputeerde Staten, dus binnen ons College van GS, zijn er geen besluiten over Meer Maas Meer Venlo aan de orde geweest in die periode, dus heeft zich ook niet voorgedaan wat daarover wordt gesuggereerd. Vraag 3, is er sprake van de schijn van belangenverstremgeling bij Meer Maas Meer Venlo? Ook hier meent Gedeputeerde Staten van niet, indien wordt bedoeld dat het belang van de firma Terraq in relatie tot het belang van de Provincie Limburg aan de orde is. Meer Maas Meer Venlo is immers nog steeds een waterveiligheidsvisie met wel met brede financiële consequenties voor deze Provincie. Voor ontgrondingen was Gedeputeerde Teunissen verantwoordelijk, voor waterveiligheid Gedeputeerde Prevo. En in al die jaren dat het speelde, heeft zich niemand in het ambtelijke apparaat noch in het bestuur met ook maar enig signaal van het vermoeden van een schijn van belangenverstremgeling bij de vertrouwenspersonen die daarvoor zijn, of bij ondergetekende, de CdK, gemeld.

De vierde vraag, heeft het College de Staten juist, volledig, tijdig en transparant geïnformeerd? Het is even de vraag waar hierover op slaat, dus ik interpreteer dat even zelf. Als dat terugslaat op dat woordje schijn van belangenverstremgeling, dan moet ik mededelen dat voortijdig reeds de Staten is geïnformeerd bij de benoeming in 2014 en daarna in 2015 over het bestaan van de nevenfunctie. Bij elk GS-besluit over ontgrondingen zijn Provinciale Staten via de besluitenlijst of de onthouding van deelname van de heer Koopmans aan de beraadslagingen ook geïnformeerd. Meteen de week daarna. En de nevenfunctie van Terraq is altijd gemeld. De inkomsten zijn altijd beschikbaar geweest, alleen wat niet is gebeurd, dat hebben we ook aan u geschreven, de inkomsten hebben niet op de website van de Provincie Limburg gestaan.

Dan is er de vraag: Vindt GS dat als het gaat om belangenverstremgeling en integriteit naar de letter moet worden gehandeld of juist naar de geest? Het zal duidelijk zijn dat als u het voorgaande gehoord heeft dat het met name natuurlijk gaat over de geest van de ruimhartigheid van hoe je moet handelen naar de code. Zelfs met het besef dat daarmee eventuele interpretatieverschillen kunnen ontstaan. En daarom is het goed om steeds over die interpretatieverschillen en over de geest van wat bedoeld is in een code, om daar continu met elkaar het gesprek over te voeren. Zoals we dat ook bijvoorbeeld vanavond doen.

En dan de vraag of de code aanpassing of aanscherping behoeft. In eerste instantie is het natuurlijk zo dat u daar zelf over gaat of dat wij daar zelf over gaan als Provinciale Staten. Er ligt een aanpassing voor van de code van Gedeputeerde Staten. En Provinciale Staten kan uiteraard nog meer wijzigingen op die code voorstellen. Ook daar gaat GS in principe niet over, daar gaat u over. Dat zou de eerste beantwoording van de eerste termijn zijn en wellicht dat de voorzitter de heer Koopmans nog het woord geeft.

De vicevoorzitter: Dank u wel Gouverneur, ik geef nu het woord aan de heer Koopmans.

Gedeputeerde Koopmans: Voorzitter, dank. Dank voor de aan mij gestelde vragen om mij hier te kunnen verantwoorden. Allereerst voorzitter, hecht ik eraan het volgende toch even te zeggen. Als ik in juni 2014 geweten had dat ik hier vandaag zou staan tegenover Provinciale Staten, die vragen hebben over belangenverstremgeling en de schijn van belangenverstremgeling en daarmee dus ook de integriteit van het handelen van mij als Gedeputeerde van de Provincie Limburg, als ik dat toen geweten had dan had ik toen onmiddellijk het commissariaat neergelegd. Want mijn werk als Gedeputeerde is en kan alleen maar op zijn effectiefst zijn voor de inwoners en de belangen van de Provincie Limburg als daar geen twijfel over is. En voorzitter, ondanks dat, zoals de Gouverneurs in het College van GS in de antwoorden heeft gezegd, dat wij en ikzelf op het gebied van de transparantie elke keer naar uw Staten en bij mijn aantreden als het ging over alles wat te maken heeft met die functie daarover gerapporteerd heb, heeft u daar nog vragen over? En twijfels over? En voorzitter, ik kan daar luid en duidelijk over zijn, niets maar dan ook niets is het mij waard dat iemand in huis twijfels heeft over welk belang de Gedeputeerde Koopmans nastreeft. Niets. Ik heb als taak maar één belang na te dienen en ik heb dat ook als opvatting en wil dat ook, alleen maar de belangen van Limburg en de provincie Limburg en haar inwoners te dienen. Voorzitter dus, op de laatste vraag, op de voorlaatste vraag nog eens even ingaand, er is geen haar op mijn hoofd die er nog aan denkt om een functie met een betaling daarbij, zo lang als ik Gedeputeerde ben, te aanvaarden. Niet dat dat verboden is, maar ik heb er geen trek meer in. Sinds 2017, toen ik gestopt ben als commissaris, is de vraag niet meer gekomen, nooit meer naar gezocht et cetera.

Voorzitter, ik hecht eraan dat vooraf nog even te zeggen, omdat echt op geen enkele wijze twijfel over je integriteit bijdraagt aan je effectiviteit. En voorzitter, daarom is het ook goed dat de vragen gesteld zijn zoals ze gesteld zijn. Voorzitter, het debat en het gesprek en de vragen over Meer Maas Meer Venlo, dat is de kern. Die gaan allereerst over de informatievoorziening en die gaan over de feiten en over de feitenconstructie die daarna gemaakt wordt in de vragen van de heer Van Caldenberg. Voorzitter, allereerst wat er allemaal te maken heeft met de informatievoorziening. En toen uw Staten, de vragen hebben gesteld om de mail te sturen, hebben we dat ook gedaan. En, voorzitter, die mail die destijds zoals we ook beantwoord hebben, door mijn secretariaat, en dat is mijn verantwoordelijkheid, doorgestuurd is naar het apparaat, zoals dat altijd gebeurt met wat binnenkomt, voorzitter, die mail die bevat een plan dat in 2015 al aan Gedeputeerde Prevoo is gepresenteerd in een bespreking, alsook twee gespreksverslagen met de gemeente Venlo en de gemeente Horst. Dat is doorgestuurd het apparaat in. Daarmee en daarna is er op een enkele wijze met mij en door mij over gecommuniceerd. En, voorzitter, op het punt van, en dan heb ik het over communiceren over de mail en een belang van Terraq hierin over Meer Maas Meer Venlo, dat hebben we u laten weten, heb ik talloze, en volgens velen hier in huis die daarbij waren, heftige gesprekken gehad met Gedeputeerde Prevoo de portefeuillehouder Waterveiligheid. Omdat ik en dan kom ik op het inhoudelijke punt, vanaf dag één dat ik Gedeputeerde ben met mijn ruime ervaring die ik had met alles wat met de Maas te maken had, volstrekt verbaasd was over het feit dat ik hier aantrof dat er rondom de Maas voor bijna 1 miljard aan plannen klaarlag. Van een zuidelijk Maasdal tot Meer Maas Meer Venlo tot het Hoogwaterbeschermingsplan tot en met de Lob van Gennep en noem maar op. Voorzitter, in mijn ogen volslagen onverantwoord als je kijkt naar de kosten die dat met zich meebracht.

De normstelling, dat is het tweede onderdeel, daar heb ik me ook vanaf dag één tegen verzet omdat ik grote vraagtekens had over hoe die opgezet werden. Die debatten, die kregen hun hoogtepunt in het project Meer Maas Meer Venlo. Een project dat € 240 miljoen ging kosten, wat niet gedekt was, bijna geen euro geregeld, en tegelijkertijd, voorzitter, gebaseerd was op een normstelling waarvan ik me

elke keer weer afvraag waar die werkelijkheid op gebaseerd is. En voorzitter, dat debat is heel heftig geweest, heel intensief geweest en heeft uiteindelijk geleid tot de keuze van het College van Gedeputeerde Staten het besluit om een algemene bestuursopdracht te geven aan professor Kok. En die heeft in algemene zin voor alle plekken in Limburg een herberekening gemaakt, een heroriëntatie gemaakt, die uiteindelijk en dat is iets wat ik zelf tot één van mijn hoogtepunten in mijn bestuurlijk werk hier in de Provincie Limburg acht, tot het feit dat een aantal maanden gelden de partners, dus ook de Rijksoverheid, die daar eerst niets voor voelde, ook zeiden: Ja die normstelling, die moeten we anders met elkaar organiseren. En dat leidt ertoe dat er projecten op talloze plekken in Limburg anders ingericht gaan worden met minder kosten, minder overlast voor de inwoners van die betrokken gebieden. Voorzitter, het doorsturen van die mail is door de vragen die daar nu over gesteld worden, en de constructie die daaruit gemaakt wordt, een moment wat past in wat ik net al zei, het moment in 2014 van, als je geweten zou hebben dat dat dit tot gevolg zou zijn zou je dat gedaan hebben? Nee, voorzitter, dan zou ik dat niet gedaan hebben. Voorzitter, dan zou ik dat niet gedaan hebben, daar ben ik volstrekt helder over. Is daarbij sprake, en dat is de vraag, is daarbij sprake van een aanwezig belang tussen het een en het ander? Daar hebben wij over geantwoord bij de Watervisie en de Waterveiligheidsvisie Meer Maas Meer Venlo alsook alle andere visies op dat gebied die langs de Maas gemaakt werden, hebben op geen enkele wijze voor mij de belangen van welke ontgronder dan ook een rol gespeeld of ontgroningen een rol gespeeld. In algemene zin kun je zeggen dat hoe meer er langs die Maas gegraven wordt hoe eerder er kans is dat een ontgronder daar wat kan. En ik zeg het hier nog een keer, voorzitter, en ik maak het hier nog iets persoonlijker, want het College van GS heeft in het laatste bestuurlijk overleg daar opvattingen over neergelegd. Ik vind nog steeds dat en normstelling en de wijze waarop middelen daarvoor ingezet worden heel erg ver gaan. Voorzitter, dan terug naar Meer Maas Meer Venlo, ik zei het net al, daar is in mijn ogen geen sprake geweest van welke belangenverstrengeling dan ook. En het feitenrelaas dat de heer Van Caldenberg maakt in relatie tot de haven en de keuzes die de gemeenteraad van Venlo al of niet gaat maken rondom de havenfaciliteit, ja voorzitter, ik ben sinds 2017 geen commissaris meer, heb dus geen enkel belang daarin op welke wijze dan ook, ik ben daar verder niet bij betrokken. Het College van GS heeft nooit middelen gefourneerd voor die havenverplaatsing, nooit. In de BAC, in de bestuursovereenkomst met de gemeente Venlo wordt daarover gesproken, maar voorzitter, sinds 2017 sinds oktober ben ik geen commissaris, heb ik daarin geen enkel belang en is dus ook niet meer aan de orde dat je ergens wel of niet over kunt meestemmen. Omdat toen ik in 2019 weer opnieuw gekozen werd er in het gesprek, geen woord is gevallen over ontgroningen, want ik was toen geen commissaris meer. En heb daar verder ook geen enkel belang meer bij op welke wijze, op welke indirecte wijze dan ook. Voorzitter, ik denk dat ik daarmee, ik hoop dat ik daarmee de vragen die gesteld zijn beantwoord heb.

De vicevoorzitter: Dank u wel Gedeputeerde Koopmans. Dan geef ik nu als eerste het woord aan de heer Van Caldenberg als vragensteller. Daarna kunnen de overige Statenleden nog aanvullende vragen stellen. Het woord is aan de heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Voorzitter, gelet op het feit dat we maar één termijn hebben, zou ik graag even willen schorsen.

De vicevoorzitter: Dank u wel, tien minuten?

De heer Van Caldenberg (SP): Nou, maak er maar wat langer van, een minuut of twintig.

De vicevoorzitter: Ja, dan is de vergadering geschorst tot 18.50 uur.

[SCHORSING]

De vicevoorzitter: Goed, ik zie dat de verzoeker van de schorsing inmiddels weer binnen is, dus daarmee mogen wij ervan uitgaan dat we de vergadering kunnen heropenen en ik zou u het woord willen geven, mijnheer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Ja, voorzitter, voordat ik naar de microfoon loop voor de eerste termijn, we hebben zojuist met de collega's bij elkaar gezeten en we zouden u willen verzoeken om na deze eerste termijn ook een tweede termijn in te lassen.

De vicevoorzitter: Ja, dat is niet gebruikelijk, want we hebben daar andere afspraken over gemaakt, maar als dat zo breed gedragen wordt dan zal ik dat maar opvatten als een motie van orde. Dan constateer ik dat daar breed draagvlak voor is. Desondanks wil ik daaraan hechten dat als we van tevoren afspraken maken om het in één termijn te doen, dan moeten we er geen gewoonte van maken. Maar dat moeten we sowieso niet doen wat mij betreft met interpellatiedebatten. Goed, dan geef ik nu in eerste termijn het woord aan de heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Voorzitter, laat ik beginnen bij de beantwoording van de Gouverneur over het wel of niet kunnen hebben van betaalde nevenfuncties als Gedeputeerde. En ja de Staten hebben in 2014 in de wijsheid die zij op dat moment hadden akkoord gegeven aan het feit dat Gedeputeerde Koopmans de betaalde nevenfunctie bij Terraq had. Hoe verstandig onze voorgangers daarmee waren, ja daar ga ik nu maar geen oordeel over vellen. Het was destijds de volksvertegenwoordiging, maar ik zou het niet op die manier gedaan hebben. Was het handelen dan in orde? En dan is het antwoord, wij denken van wel. En de Gedeputeerde heeft zich niet bemoeid met ontgrondingen, dat was de afspraak, maar wel met waterveiligheid, met Maasveiligheid en met een aantal andere zaken die daarbij hoorden. Maar dat alleen in de casus Meer Maas Meer Venlo, daar kun je aan twijfelen. Want als je de mail van John Janssen leest die doorgestuurd wordt door de Gedeputeerde, dan zie je daarin dat dat niet alleen gaat over waterveiligheid en Maasveiligheid, maar dat daar ook over grote hoeveelheden grond en over zandverwerkingsinstallaties wordt gesproken. Maar zelfs, al zou het daarbij zijn gebleven, zelfs dan is er wel de relatie met DCM, de reden waarom er niet met ontgrondingen mocht worden bemoeid. En dat is natuurlijk ook twijfelachtig. Even kijken. Dan is het, en dat klopt op zichzelf wel, goed dat wij met elkaar hier daarover gaan spreken, dat hoort ook zo, maar dat doen wij met zijn allen liever niet. En dat gaf Gedeputeerde Koopmans ook aan, had hij destijds geweten dat er dit allemaal over zou ontstaan, dan had hij het waarschijnlijk helemaal nooit gedaan, want het was het hem niet waard. En op zich snap ik die redenatie wel, maar die redenatie komt wel nadat wij vier keer schriftelijke vragen hebben gesteld, en die redenatie komt wel nadat er ook ambtelijke bijstand is gevraagd en op de vragen die wij gesteld hadden, daar zou best de ruimte voor het College van GS geweest zijn om die interpretatie daar op dat moment aan toe te voegen. Dat daarover. En was het zo dat Gedeputeerde Koopmans in 2014 het helemaal niet wist. De vraag is of hij wat we nu vandaag aan het doen zijn, had kunnen overzien. Waarschijnlijk niet. Maar Bing had hem wel gewaarschuwd en de afspraak die wij hier als Staten met hem gemaakt hadden die was er ook. Dus die waarschuwing, dan is de vraag waarom u wel heeft deelgenomen aan al die tientallen overleggen. En dan zegt u, ja vanuit het oogpunt van financiën. En dat willen we best geloven, en dat willen we ook graag doen, alleen als we dan vragen naar de documenten die staven dat het alleen

vanuit die optiek heeft plaatsgevonden, verslagen, mails, wat dan ook, dan worden die niet geleverd. Behalve de mail van mijnheer Janssen. En zelfs de mail die is doorgestuurd door het secretariaat van de heer Koopmans zelf, waarvan je zou zeggen, die mailbox is toch op zijn minst toch nog wel aanwezig, zelfs die wordt niet doorgestuurd. Die hebben we niet. En dan komt een formulering overeen, en die formulering geloof ik ook wel, maar ik kan hem niet controleren. En dat wil ik controleren. En dan wordt er gesteld dat er ook ambtelijk geen reuring is ontstaan. En wij hebben in ons bezit, en die mail staat ook benoemd in het feitenrelaas dat ik heb uitgedeeld, mails met de titel 'Reactie mail Terraq aan Koopmans'. Mails uit de ambtelijke organisatie, van de ene ambtenaar naar de ander en terug met mensen in de cc. En dan vraag ik mij af hoe wij kunnen beweren dat wij als College van GS geen mails kennen, dat er geen reuring was en dat er geen dilemma's waren. Voorzitter, wat ons betreft behoeft dat opheldering, heel veel uitleg, en voor de rest laat ik dat aan de wijsheid van het College zelf over.

De vicevoorzitter: Dank u wel, we gaan verder met mevrouw Plusquin namens de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dank u wel voorzitter. We hebben ook een aantal aanvullende vragen. Het zijn eenvoudige vragen, waar ik ook een helder antwoord op verwacht. We hebben begrepen dat de heer Koopmans zelf ook heeft gebeld met de hoofdredacteur van De Limburger. Ik heb daar de volgende vragen over. Wanneer was dat precies? Datum en tijd. Waarom heeft hij met de hoofdredacteur gebeld? Wat was het onderwerp? Dan over de reactie van de minister, vinden wij het wenselijk dat we als Provincie er een ander standpunt op na houden dan de minister? En ik wil natuurlijk ook heel graag een antwoord hebben op de vraag hoe het kan dat mijnheer Van Caldenberg een e-mail heeft opgedoken, die wij niet hebben gekregen.

De vicevoorzitter: Interruptie van de heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja voorzitter, en beetje verbaasd. Er is volgens u contact geweest tussen de Gedeputeerde en de hoofdredacteur van dagblad De Limburger, stelt u?

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ik heb dat gehoord, dus ik wil daar graag die vragen over stellen.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Oké, u gooit nogal wat in de groep. Dus ik ben nu wel heel nieuwsgierig geworden.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Nou ja, ik wil eerst een reactie hebben. We hebben nu twee termijnen, dus ik wil eerst een reactie afwachten.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Oké.

De vicevoorzitter: Dank u wel, dan gaan wij nu verder met de derde partij die mee heeft ingediend. Dat is mevrouw Jetten namens GroenLinks.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, dank u wel voorzitter en dank u wel aan het College voor de beantwoording van de vragen. De periode '14-'17 dat was voor mijn Statenperiode. Dat telt natuurlijk

niet, maar daarom wil ik graag iets in algemene zin zeggen en ook vragen. Wat mij opvalt bij de beantwoording van de vragen is dat het heel erg veel techniek is, en heel erg veel inhoud, maar om aan te geven dat beoordeeld is dat alles in orde was, is het een beetje omfloerst, terwijl dat volgens mij veel directer kan. Een tweede wat mij opvalt, en dat is ook altijd gezegd, integriteit dat staat of valt met vertrouwen en helaas niet altijd met feiten of met een technische verantwoording. En dat is ook in de eigen bewoording van zowel onze Gouverneur als het College, ze zeggen altijd: Integriteit dat draait om beeldvorming. En daar zit bij mij de knel, want je moet hoe dan ook altijd elke schijnbare vorm van belangenverstremming voorkomen en ik vraag me dan ook af waar dat gezonde verstand was in deze. En oké, PS heeft dat goedgekeurd destijds, dus ook het gezonde verstand van PS. Want als je kijkt, als je een willekeurige Limburger op de markt vraagt: Hoe zit dat? En ik ben ervan overtuigd dat de Gedeputeerde die twee petten goed gescheiden kan houden en dat hij dat in gesprekken kan, maar als je dit aan een willekeurige Limburger op de markt vraagt, en eerlijk gezegd, ik heb het vandaag getoetst bij mijn jongste dochter, van wat denk je dan, wat denkt hij dan? Dan zeggen mensen: Ja, dit kan niet, dit klopt niet. Dus daarom denk ik, het gezonde verstand. En eerlijk gezegd, de Gedeputeerde zegt nu ook: God, met de kennis van nu had ik dat niet gedaan. En ik denk dat we die kennis toen ook al hadden moeten hebben. Een andere vraag die ik mij heb gesteld is, in elk College spreek je af wie wie vervangt en dat doe je meteen. En ik neem aan dat dat hier ook, dat die vervanger prima kan optreden als de behartiger van die belangen van de Provincie, zeker met deze ambtelijke ondersteuning hier. En dan had mijnheer Koopmans zich inderdaad kunnen onthouden van deelname aan die overleggen en dat soort vergaderingen. Dat had die vervanger dan kunnen doen en dan waren we niet in deze pijnlijke kwestie terechtgekomen. Dus ik vraag me af waarom dat niet gebeurd is. Ja, en nog een vraag. Ik heb iets gelezen, maar ik weet niet of ik het goed gelezen heb dat de voormalige Gedeputeerde Prevoo, die zegt juist dat Gedeputeerde Koopmans wel actief betrokken is bij besluitvorming en een actieve rol heeft. Dus hoe zit dat dan? Wat ik nog wel wil benadrukken is dat ik qua de inhoudelijkheid geen twijfel heb, dus dat vind ik ook belangrijk om te zeggen. Ik krijg een interruptie.

De heer Heldens (VVD): Voorzitter, een interruptie voor mevrouw Jetten. U zegt een verklaring van de heer Prevoo die zegt dat er wel sprake is van bemoeienis met besluitvorming. Kunnen wij die verklaring zien?

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Die heb ik niet bij de hand, maar die kan ik u, die moet ik even zoeken.

De heer Heldens (VVD): U zei schriftelijk, of is het een bilateraal gesprek?

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Het is een bilateraal gesprek geweest. Maar volgens mij heeft mijnheer Prevoo dat met meerdere mensen gedeeld, deze verklaring, dus ik zal dat navragen bij de heer Prevoo.

De heer Heldens (VVD): Die vind ik wel interessant om ook kennis van te kunnen nemen, want dat staat dan kennelijk haaks op afspraken die gemaakt zijn in 2014. Dus die informatie vind ik wel relevant dat u die op tafel gooit. Misschien dat wij daar ook kennis van kunnen nemen. Dank u wel.

De vicevoorzitter: Mevrouw Jetten, gaat u verder.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, tot zover voorzitter, de eerste termijn. Dank u wel.

De vicevoorzitter: Dank u wel. Dan gaan wij verder met de vierde indiener. Dat is de heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel voorzitter. Van alle woordvoerders hier was ik de enige die er wel bij was in 2014 en ik kan u vertellen, zo'n installatie ziet u maar zelden. Het is de installatie van een Gedeputeerde die zonder twijfel met de meeste discussie in de afgelopen jaren gepaard is gegaan en het is de meest intense discussie geweest hier in Provinciale Staten over het hebben van nevenfuncties, over belangenverstrengeling, de waarschuwingen in die vergadering waren niet mals. Ik heb in die vergadering de heer Koopmans gesteund. In het volste vertrouwen, wetende dat er een nevenfunctie was bij het OLS, wetende dat er een nevenfunctie was op het gebied van ontgrondingen, en wetende dat er waarschuwingen lagen vanuit een rapport vanuit Bing. En om maar wat collega's te citeren. Mevrouw Van Rijnsbergen bijvoorbeeld op dat moment vanuit de SP: "De schijn heeft u volledig tegen." En met name de focus op een combinatie bij het OLS was voor haar een reden om te zeggen: "Wees nou beducht op het hebben van meerdere functies, op het hebben van meerdere belangen. Doe dit niet." Daarom stemde de SP destijds tegen. D66 noemde het een enorm ongelukkig begin van een periode als Gedeputeerde, maar koos na lang wikken en wegen er toch voor om te steunen. En de PVV was genadeloos kritisch, passend bij de stijl van die tijd. En noemde met name ook het stuk van de ontgrondingen: "een proces dat oncontroleerbaar was, niet te verifiëren in de toekomst". En zei, dat is dan ook de reden voor de PVV, en waarvan twee Statenleden nog steeds deel uitmaken van de fractie van de PVV, die zeiden: "Om die reden zou de heer Koopmans geen Gedeputeerde moeten zijn." Al met al, degenen die zeiden dat er geen waarschuwingen waren in 2014, ik durf dat te betwisten. En ik snap dat de heer Koopmans gezien de huidige situatie zou zeggen, had ik dat toen geweten dat ik hier zou staan, dan had ik het anders gedaan. Het is niet dat er niet gewaarschuwd is. Echter, die relevante nevenfuncties waar we het vandaag over hebben en in het bijzonder die als commissaris in relatie tot Terraq, en dan spitst zich dat toe op die mail van 22-7-2016, waarin een duidelijke vraag richting de Gedeputeerde gaat. Een vraag van het bedrijf waarvoor je werkzaam bent, om belangen te behartigen hier in dit pand. En het relaas van de heer Koopmans is, ik heb die mail doorgezeten naar het ambtelijk apparaat, en daarmee was voor mij de kous af. Die mail ontbreekt en dat is treurig, in de bewijsvoering vanuit het College, om die doorgestuurde mail naar de ambtelijke organisatie, het moment van doorzenden, en ook de toon die daarbij wordt gezet, wilt u dit voor mij oplossen, wilt u dit voor mij oppakken. De vraag hoe dat proces gelopen is, is natuurlijk iets wat wij graag met elkaar hier willen delen. Want in die mail staat natuurlijk heel duidelijk, wij doen een propositie als bedrijf wat een miljoendeal betreft, waar voor- en nadelen aan kleven en waar winst gehaald kan worden. En als je zo'n mail krijgt van de directeur, van mijnheer Janssen in dit geval, iemand waar je tevens een werkrelatie mee hebt, dan is dat alleen al iets wat de schijn van met zich meedraagt. Iets waarvan de heer Koopmans in 2014 zei, die schijn van wil ik koste wat het kost voorkomen. Die mail is 'de schijn van'. En nu is de vraag of er daadwerkelijk belangenverstrengeling heeft plaatsgevonden of niet. Die schijn is door die mail al ontstaan en met name door de manier waarop die is afgehandeld en de procedure loopt. Wij willen graag weten in hoeverre de gesprekken die daarna bilateraal zijn geweest, de belangen van Terraq bewust of onbewust hebben gediend. Want dat is een vraag die boven de markt hangt. Zijn er in de gesprekken, de tientallen gesprekken zoals die genoemd zijn, bewust of onbewust, is uiteindelijk het doel wat de heer Janssen had met die mail bereikt door de gesprekken die de heer Koopmans heeft gevoerd? En wij willen graag de verantwoordelijken en de deelnemers in dit proces horen, wij willen het gesprek

met ze aangaan om te weten hoe dit proces precies verlopen is en hoe we uiteindelijk gekomen zijn tot deze situaties. Want uiteindelijk willen wij graag het mysterie van de verdwenen mails oplossen en uiteindelijk ook het ontbreken van inhoudelijke verslagen uit die bilaterale gesprekken, bijvoorbeeld met de heer Prevoo, willen wij graag horen hoe dat proces precies verlopen is. Tot zover.

De vicevoorzitter: Dank u wel, mijnheer Kuntzelaers. We gaan verder met mevrouw Fischer-Otten.

Mevrouw Fischer-Otten (50PLUS): Dank u wel voorzitter. Ik had hier veel liever nu niet gezeten, maar ik vind wel dat dit plekje nu bezet moet zijn, want beste Gedeputeerde, ik kon het niet meer volgen. Ik had er echt wat voor over als u gezegd had: Hier is die mail, kijk maar, dat heb ik niet gedaan, zo is het gelopen, en ik heb het op die manier gedaan zoals ik het gedaan heb. Het is zo verdorries jammer dat u zegt, had ik het geweten, dan had ik het niet gedaan. Maar bij ons thuis was een gevleugelde uitdrukking 'Heij mien tant raajer eronder, dan wor 't een auto'. Met andere woorden, jammer dan, dat had je moeten weten. Je bent volwassen en ik neem aan dat je weet wat je doet. Het was wel een instap als Gedeputeerde die u waarschijnlijk twee jaar van tevoren niet eens had kunnen bedenken. Dus, dat weeg ik mee. Alleen we hebben gewoon niet de antwoorden gekregen die we wilden. We hebben niet het ultieme bewijs gekregen dat er geen bemoeienis was geweest, ook al heb je het over, ik kan het over auto's hebben terwijl je de benzine ook kan leveren. Dus ik bedoel, het is niet zo dat je per se met een bepaalde richting of een bepaald precies onderwerp daar dan iets over zou zeggen. Dan is toch de minister, die heeft gewaarschuwd. Een gewaarschuwd mens telt voor twee, dus ik had het nooit gedaan. Ik had echt gezorgd dat alles op papier stond en dat ik gewoon kon laten zien, hier jongens, kijk, ik snap dat jullie het moeilijk vinden, ik snap dat jullie vragen stellen en dat jullie het je afvragen of het goed gegaan is of dat het niet goed gegaan is. Heb ik daar ik daar het steentje naast het water gegooid of was het erin? Ik had echt gehoopt dat, vooral die mail van 22 juli, daar draait heel veel om, en daaruit zou net zo goed de belangenverstremming als geen belangenverstremming tevoorschijn kunnen komen, dus ik ben er nog niet. Ik kan met datgene wat ik nu heb niet met mijn hand op het hart verklaren dat er geen belangenverstremming is geweest. Het spijt me heel erg, maar het is zo. Dus voorlopig wil ik dit tot hier laten.

De vicevoorzitter: Dank u wel mevrouw Fischer, we gaan verder met de laatste indiener, mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, elke keer als integriteit en Limburg in één krantenkop samen worden genoemd, gaat er iets stuk. Iets van ons imago, iets van Limburg, iets van wat wij hier samen delen en wat wij samen moeten bewaken. Iets waar wij allemaal buiten deze zaal op aangesproken worden en op aangekeken ook. Dat raakt de Gedeputeerde waar het over gaat, maar dat raakt ook mij en u. Dat raakt ons allemaal. Provinciale Staten zijn geen tribunaal en dat moet het ook niet worden. Tegelijkertijd is integriteit zo iets wezenlijks, dat dit de plek is waar we daarover moeten spreken. En dat doen we gelukkig vandaag. Want geluiden als deze doen kwaad aan Limburg. En dat blijven ze doen zolang er geen goede of afdoende reactie op komt. Dat antwoord, die reactie, die is er voor D66 nog niet. Integriteit vraagt om zorgvuldigheid. Dat mag geen politiek wapen zijn. En daarom hebben we heel lang getwijfeld over het mede-indienen van vragen. Maar nu de antwoorden die daarop kwamen telkens zo stellig en tegelijkertijd nietszeggend zijn, steunen wij toch dit debat. Omdat we op zoek zijn naar antwoorden, de waarheidsvinding, geen afrekening. Op zoek naar verbetering, omdat die nodig is. Ik hoorde de Gedeputeerde net heel vaak uitspreken dat hij geen belang had, maar dat betekent niet dat de holding waar hij commissaris was, dat niet had bij hem, of dat daarmee

de schijn verdwenen is. En in het antwoord van vandaag wordt heel vaak de inhoud van het dossier met de handelswijze vermengd. Maar daar gaat het niet over. Een persoonlijke dan wel politieke opvatting hebben over een dossier, ontslaat je niet van de verantwoordelijkheid zorgvuldig om te gaan met die andere rol als je die wilt aanhouden. Waar je ook woont, wat je ook vindt, op het moment dat je een dergelijke rol aanhoudt, betekent dat dat je af moet zien van de andere inmenging. Er zijn al een heleboel vragen gesteld. Voor D66 zijn er nog twee die overblijven. Is er nu absoluut geen inmenging geweest in dit dossier? Is er geen enkel gespreksverslag, of dat nu van een ambtelijk overleg is met de Gedeputeerde of van het College, waarin hier standpunten van de Gedeputeerde Koopmans zijn genoemd. En twee, wij lazen met belangstelling de mail met het onderwerp 'Mail Terraq aan Koopmans'. In meerdere onderzoeken van de ZRK kwam al terug dat het ambtelijk apparaat zich soms gepasseerd kan voelen of niet gehoord of comfortabel. Daar maken wij ons, als we die mail zien, zorgen om. Wat betekent dit nu? Hoe heeft dit gewerkt in het ambtelijk apparaat? Kunt u ons de complete mailwisseling 'Mail Terraq aan Koopmans' en wat daaraan vooraf ging sturen? En hoe reflecteert u hierop? Voorzitter, mijn wederhelft zegt wel eens, dat jij iets vindt Marlou, dat betekent nog niet dat het zo is. Ook niet als je het heel hard roept. En dat geldt hier eigenlijk ook. De feiten moeten op tafel. We komen alleen voorwaarts als we zichtbaar maken dat we niet voor onszelf of voor onze vrienden werken, maar voor Limburg. Daarvoor is absolute transparantie nodig. Die kan pijnlijk zijn als de WC in een glazen huis. Maar D66 heeft het ervoor over, als dat nou nodig is voor Limburg. Tot zover de eerste termijn.

De vicevoorzitter: Dank u wel, mevrouw Jenneskens. We gaan verder met mevrouw Werrij namens het CDA.

Mevrouw Werrij-Wetzels (CDA): Ja voorzitter, omdat we het debat nu in twee termijnen gaan doen, heb ik nu eigenlijk maar een hele korte. Heel veel vragen zijn al gesteld ten aanzien van de mailwisseling en het ontbreken daarvan. En mijn vraag is daar wat dat betreft, hebben wij in huis afspraken, procedures over termijnen, over het bewaren van documenten en mails et cetera? En is het niet vindbaar zijn van mails daaraan gekoppeld of niet? En als dat niet zo is, wat vindt het College dan van het invoeren van bewaartermijnen voor dit soort documenten? Daar zou ik het graag in eerste termijn bij willen laten.

De vicevoorzitter: Dank u wel mevrouw Werrij, we gaan verder met de heer Thewissen.

De heer Thewissen (Forum voor Democratie): Dank u wel voorzitter. Het houdt niet op, niet vanzelf. Dat heeft u mij inmiddels al vaker horen zeggen. En telkens in relatie tot de geur van mogelijke corruptie, de nare bijsmaak van mogelijk machtsmisbruik, de schijn van vriendjespolitiek en een gebrek aan bestuurlijke integriteit. De inkt van het ZRK-klusjesmannen-onderzoeksrapport is nog maar net droog en de verslagen van de desbetreffende vergaderingen nog maar net uitgetypt, en zie hier, zitten we weer in het bankje voor een nieuwe casus met betrekking tot de schijn van belangenverstremgeling. Het houdt dus echt niet op, niet vanzelf. En ondertussen betalen we hier een hele hoge prijs voor. Een prijs in de vorm van een continu afbrokkelend vertrouwen. Of anders gezegd, een continu toenemend wantrouwen. Wantrouwen dat dagelijks gestalte krijgt in de vorm van achterdocht, behoedzaam opereren, besluitenloosheid en verborgen agenda's. En dat in alle geledingen in dit huis. En voorzitter, dat dit het werkklimaat verziekt, met alle gevolgen van dien kan niemand ontkennen. Laten we dan ook alsjeblieft de realiteit onder ogen zien. We zijn hier al maanden over aan het touwtrekken. Het kost heel veel tijd, geld en energie en levert vooralsnog niet de

broodnodige duidelijkheid op. En mijn vertrouwen dat deze duidelijkheid er op deze manier alsnog komt, is inmiddels minimaal. En daar baal ik echt van en dat roept enorme irritatie bij me op. En via u, voorzitter, zeg ik tegen de heer Koopmans, vertrouwen is de ultieme bron en oorsprong van de invloed die u heeft. Ga daar niet lichtvaardig mee om. Want, heb ik ook al eens gezegd, zodra er achterdocht ontstaat over uw motieven, raakt alles wat u doet besmet. En ook dat is helaas de harde realiteit. En daar is niemand bij gebaat. De heer Koopmans zelf niet, het College niet, wij als PS niet, en alle ambtenaren niet. En wat ik echt niet snap, is dat de heer Koopmans hierin acteert zoals hij hierin acteert. We hebben hier tenslotte niet met een groentje te maken, we hebben hier niet met de eerste de beste bestuurder te maken. Wij hebben hier te maken met de met afstand meest kundige en ervaren politicus in dit Provinciehuis. Met iemand die een gigadosis fingerspitzengefühl toegedicht krijgt en heeft. En wat dan ook de reden van zijn handelen moge zijn, de gevolgen zijn zeer kwalijk en ongewenst te noemen. Het maatschappelijk vertrouwen in politici en politieke besluitvorming is tot een schrikbarend minimum gedaald. Dit draagt daar zeker aan bij. De aanwezige schijn van belangenverstremgeling in dit huis, verhoogt de kans op het aantrekken van partijen die hier hun voordeel mee denken te kunnen doen. En het gebrek aan vertrouwen straalt ook af op alle ambtenaren die hier dag in dag uit hun uiterste best doen. Dat is totaal ongewenst en totaal onterecht. En wij, wij gunnen alle Limburgers, alle Provinciale ambtenaren, PS, het College, en niet in de laatste plaats de heer Koopmans zelf, laat ik daar duidelijk in zijn, duidelijkheid in deze kwestie. Dit is in ieders belang. Voor nu heb ik nog enkele vragen aan de heer Koopmans. De eerste is eigenlijk een zijpad. Wanneer ontvangen wij nu eindelijk het medewerkerstevredenheidsonderzoek van de afgelopen 2 jaren zoals dit maanden geleden al is toegezegd na herhaaldelijk verzoek van de Partij voor de Dieren en Forum voor Democratie? Die gedane toezegging is nog steeds niet nagekomen. Andere vraag is, welk belang heeft u überhaupt om de onduidelijkheid met betrekking tot deze casus voort te laten bestaan? Een andere vraag, wie is hier volgens u het meest bij gebaat? En ik heb een vraag en die heeft u al beantwoord. Mijn vraag was, wat u met de kennis van nu anders zou doen bij uw benoeming tot Gedeputeerde. En aan de ene kant zegt u, dan zou ik het commissariaat opgeven. En dat stemt mij aan de ene kant heel plezierig. Goh, nou fijn, en aan de andere kant ook droevig, want ik heb al net genoemd, u bent en u was geen groentje. En de laatste vraag, wat neemt u zichzelf dan ook het meeste kwalijk in deze casus? Daar wilde ik het voor nu bij laten.

De vicevoorzitter: Maar niet nadat er nog een vraag aan u wordt gesteld door de heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja dank u wel voorzitter. Vraag aan de heer Thewissen. Als een Gedeputeerde stelt dat hij bij nader inzien in 2014 zijn commissariaat liever niet had willen innemen met de kennis van nu, bent u het met mij eens dat de Gedeputeerde daarmee ook bevestigt dat de schijn van belangenverstremgeling nu zodanig is dat hij toen anders gehandeld zou hebben? Bevestigt de Gedeputeerde volgens u ook dat de schijn van belangenverstremgeling op dit moment aanwezig is?

De heer Thewissen (Forum voor Democratie): Ik heb het hem nog niet horen zeggen, dus dat lijkt me meer een vraag aan de Gedeputeerde zelf dan aan mij.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja, maar voorzitter, ik hoor ook uw conclusie ook namelijk van, de Gedeputeerde stelde: ik had het anders gedaan. Maar er is toch eigenlijk maar één reden te noemen waarom je het anders gedaan zou hebben dan. En dat is omdat de schijn nu tegen je is, bent u dat met mij eens?

De heer Thewissen (Forum voor Democratie): Ja, ik kan er van alles over denken. Het kan zijn dat de schijn er nu is omdat het door een journalist opgepikt is. Ik vraag me af of het antwoord hetzelfde zou zijn als dat niet opgepikt was. En dan gingen we misschien zo door en dan wist niemand er ooit van. Dus ik ben daar nog niet van overtuigd.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Daarmee is ook de volgende vraag meteen beantwoord.

De vicevoorzitter: Dank u wel en dank u wel mijnheer Thewissen. We gaan verder met de heer Franssen namens LOKAAL-LIMBURG.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel voorzitter. Als wij als LOKAAL-LIMBURG het hele dossier bekijken dan zeggen we, en nu de beantwoording van de heer Koopmans dan denken we, hoe kan dat nu? Als je toch deputé wordt en op het moment dat er zoveel onrust is, dan snappen we eigenlijk niet dat dan niet dat alarmlampje gaat branden. En dat de heer Koopmans direct, of vlak na zijn installatie, niet de keuze maakt, ik stop met het commissariaat. Want dat doet hij pas in 2017. Waarom laat hij die tijdsperiode voorbijgaan? Waarom laat hij die onrust bestaan? Als ik dan zonet verneem dat de heer Koopmans ook nog in die periode andere petten op had, bijvoorbeeld bij het OLS en andere zaken, dan denk ik nou u neemt wel, gezien uw politieke ervaring, best veel risico. Want hoe kun je nu in Godsnaam zoveel petten op hebben en dat zo lang laten lopen? Als ik dan hier hoor, een ervaren bestuurder met heel veel bagage, dan denk je toch, nou ik neem dat risico niet. Zoals de bewoording van de heer Koopmans zonet, zoals hij vertelde: 'Ik ga volledig voor de Limburgers, volledig voor de Provincie'. Maar dan zou je toch als neutrale buitenstaander wel twijfel krijgen als je hoort in welke breedte deze deputé eigenlijk zijn werkzaamheden verricht. Wat wij ook niet snappen, als je het artikel van de NRC leest, waar eigenlijk letterlijk instaat dat: 'Aan alle gesprekken over het plan in vergaderingen van GS deed Koopmans gewoon mee, bevestigt toenmalig collega-Gedeputeerde Daan Prevoo'. Wie spreekt nou hier de waarheid? Beste collega's, is dat de heer Koopmans, is dat de heer Prevoo? Dat willen we weleens onderzocht hebben. Ik weet niet op welke manier we dat gezamenlijk kunnen gaan doen, maar het kan toch niet zo zijn dat collega's van elkaar, de ene collega zegt 'nou het is niet waar' en de ander zegt 'jawel en ik bevestig dat'. Dus wij als LOKAAL-LIMBURG dringen er wel op aan dat niet alleen dit, wie spreekt nu de waarheid, maar eventueel nog andere zaken, want van collega's heb ik de vragen maar ook de antwoorden gezien. In onze beleving is er nog heel veel onduidelijkheid. Het kan toch ook helemaal in het voordeel van bestuurders werken als het moment komt dat je duidelijke antwoorden geeft, dat je dan ook gewoon kunt zeggen, kijk dit is het antwoord en zo is het gegaan. Ik ben een prima bestuurder. Maar op het moment dat die antwoorden steeds nog maar uitblijven of onduidelijk zijn, schep je toch het beeld voor de lezer of de vrager of dit wel klopt. Waarom wordt niet eigenlijk gewoon die mail verstrekt of iets anders? Dan krijg je eigenlijk de schijn tegen. Wij als LOKAAL-LIMBURG houden er niet van dat een schijn wordt gewekt. Geef duidelijkheid, geef openheid en daarmee creëer je ook vanzelf vertrouwen. Daar wil het even bij laten voorzitter.

De vicevoorzitter: Dank u wel mijnheer Franssen. Dan gaan we verder met de heer Van Bijnen, tot slot de heer Heldens.

De heer Van Bijnen (PVV): Dank u wel voorzitter. Nou zoals u inderdaad allen weet, was ik er in 2014 niet bij. We hebben natuurlijk wel alle stukken bekeken uiteraard. Er zijn al een hoop vragen gesteld en dat er dingen niet handig zijn gelopen, dat is volgens mij nu wel in dit huis geland. En ook

bij de tafel aan de rechterzijde. De vragen die wij nog over hebben voor het College, en we hebben het College horen zeggen en dan vooral Gedeputeerde Koopmans, wat had hij anders gedaan? Mocht hij dit nu allemaal weten met de wetenschap van nu, wat had hij dan anders gedaan? De mail en de neventaak. Waar ik wel benieuwd naar ben, is zijn er nog andere zaken, buiten die twee, die zowel Gedeputeerde Koopmans of de Commissaris van de Koning, met de wetenschap van nu, van dit alles, de hele situatie, in die tijd anders hadden gedaan? Dat is één van de vragen. De volgende vraag, het project Meer Maas Meer Venlo. Ik ben dan zelf wel nieuwsgierig, we zijn daar uitgestapt na overwegingen van onder andere de heer Koopmans, wat heeft dat Limburg bespaard door daaruit te stappen? Dat zou ik graag willen weten. En dan vraag ik mij ook af, want ik hoor van de collega's dat er dan mails zouden zijn die zouden zijn verdwenen. U hoorde net ook al iets over bewaartermijnen of we die kunnen stellen. Hoe kan het zijn met de ICT van nu, of was die toen zo slecht, is er niet een mogelijkheid om zaken te achterhalen puur om die transparantie te bieden, zodat eenieder nog alles zou kunnen gaan lezen? Ik krijg volgens mij een interruptie.

De vicevoorzitter: Een interruptie van de heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Ja voorzitter. In de beantwoording van het College aan de NRC, en dan heb ik het over de laatste beantwoording, schrijft het College dat de betreffende journalist die die mails ook heeft, verwijst naar een medewerker die al enige tijd niet meer in de Provincie aanwezig is. Dat mailaccount mag drie maanden worden opgeslagen. Dan tot slot, en dat is misschien wel de meest stuitende constatering van die beantwoording, er is geen mailarchief beschikbaar waarin wij eventuele mails alsnog zouden kunnen nazoeken. Schrikt de heer Van Bijnen daarvan? Er is geen mailarchief aanwezig.

De heer Van Bijnen (PVV): Ja als ik dat zo hoor. Dat is wat ik zeg. Kijk met de ICT van tegenwoordig, de techniek, zou die er moeten zijn. Het enige wat ik me kan voorstellen, en dat hoor ik dadelijk ook graag van het College, misschien kunt u me dat nu ook al vertellen, dat zou helemaal mooi zijn, is dat op het moment dat accounts natuurlijk permanent verwijderd zijn en die termijnen daarvoor gelden, zoals net het CDA ook al aangaf, zijn daar procedures voor en komt in die procedures ook naar voren dat dat ook zo hoort? Dan willen we dan inderdaad ook zien, want dan kan daarmee al in ieder geval uitgesloten worden dat er dingen verwijderd zijn omdat er bewijslast naar voren zou komen. Dus dat is inderdaad dan ook richting het College bij deze meteen de vraag en het antwoord aan u.

De heer Van Caldenberg (SP): Terecht hè. U geeft dat heel klinisch weer, maar als iemand een mail verstuurt aan een collega, dan heeft die andere collega hem ook ontvangen. Als die hem vervolgens ook nog in de cc zet, naar nog meer collega's, dan zijn die ook ontvangen. Dan is de vraag dus, als dat antwoord hier is, er is één iemand niet meer in dienst, dan zijn die anderen dat, daar ga ik maar eens even van uit, nog wel. Dan zouden die toch ook boven water moeten kunnen komen.

De heer Van Bijnen (PVV): Ja, dat ben ik met u eens, maar op moment dat u zegt we weten niet welke mails er nog zijn ... Als dan niet bewezen kan worden wie nu precies welke mail heeft gestuurd, hoe moeten we dan controleren bij wie welke mail dat ... U begrijpt vast wel wat ik bedoel toch.

De heer Van Caldenberg (SP): Het punt is, er zijn mails. En het punt is uit die mails blijkt dat er nog meer mails zijn. En dat nog meer mensen, ook in dit huis, die mails hebben gekregen. Hoe kan dat?

Dat wij ze niet hebben gekregen van het College van GS en dat we er op een andere manier achter hebben moeten komen? Hoe kan dat?

De heer Van Bijnen (PVV): Dat is een hele goede vraag richting het College, maar dat is wat ik net ook stelde hè. Hoe kan het zo zijn inderdaad dat met de ICT van nu die mails er niet zijn of niet teruggehaald kunnen worden? En zijn er inderdaad procedures voor? Vertel het maar, maar ik denk dat het wel te doen is. Dan had ik nog een laatste vraag, meer een opmerking richting PS. Want ik hoor hier een hoop onvrede, over de hele situatie. Die onvrede die delen wij deels. Alleen, als we het dan hebben over 2014, toen ik daar zelf niet was, toen is er uitvoerig gedebatteerd over de aanstelling en over andere zaken. Binnenkort ligt er een gedragscode GS voor. Mede namens de Commissie Integriteit vraag ik u ook allen dan, aan PS, om mee te denken en te bouwen aan die gedragscode GS, zodat we er zelf voor kunnen zorgen dat dingen misschien makkelijker te controleren zijn. Ik zeg zelf altijd, vertrouwen is goed, maar controle is beter. Laten we dat dan wel met zijn allen doen. We kunnen dit hier nu wel roepen, maar laten we dan ook met zijn allen daaraan gaan bouwen. Dat is mijn oproep aan jullie.

De vicevoorzitter: Daarmee bent u aan het einde van uw inbreng?

De heer Van Bijnen (PVV): Ik kreeg nog ...

De vicevoorzitter: Dat ga ik nu, maar ik wou even controleren of u inderdaad klaar was met uw inbreng. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Jenneskens voor een interruptie.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja voorzitter, ik heb eigenlijk één vraag aan de heer Van Bijnen. Het gebeurt eigenlijk niet zo heel vaak, maar nu moet ik toch zeggen, de PVV had gelijk misschien in 2014. De zorgen die zij uitten waren toen terecht. De vraag eigenlijk, u doet een oproep aan ons, maar mijn vraag aan u is eigenlijk wat er nou veranderd is? Een aantal van de Statenleden die toen die oproep deden, zitten opnieuw in deze Staten. Wat is er nu veranderd in de opvatting van de SP? Van de SP ... Nee sorry, van de PVV. De zorgen die er toen waren die zijn terecht gebleken en ik hoor u nu een heel constructief betoog houden naar verbetering of wat dan ook, maar eigenlijk vraag ik me af waar nou die kritische houding is die we toen hebben gehoord.

De heer Van Bijnen (PVV): Nou volgens mij heeft u niet opgelet in het begin, maar volgens mij heb ik redelijk wat kritische vragen gesteld richting het College. We zijn zeker kritisch ook. We proberen inderdaad ook, voor de gedragscode GS, te zeggen, laten we daar met zijn allen aan bouwen. Want we kunnen continu wijzen, maar dan wil ik aan u eens een keer als PS vragen, daar is ook een gedragscode voor, aan u allen hoe wij ons in ons dagelijks leven gedragen. Wij staan natuurlijk in de belangstelling, we leven in een glazen huis waar ik zelf al twaalf en een half jaar in werk. Laten we elkaar ook met zijn allen een keer in de spiegel aankijken en kijken in welke zaken we zelf misschien naar voren komen met de schijn van belangenverstrengeling. Dat is wat ik ook zeg, en zeker zijn wij kritisch, daarom hebben we een aantal vragen gesteld waar we ook graag antwoord op willen krijgen.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter ik ben altijd opgevoed met de gedachte dat het niet netjes is om een vraag te beantwoorden met een wedervraag, dus mijn vraag staat volgens mij nog steeds. Want u zegt wel, u heeft niet goed geluisterd. Maar mijn vraag was, u was terecht kritisch, daar krijgt u van mij vandaag de volle credits voor.

De heer Van Bijnen (PVV): Dank u wel.

Mevrouw Jenneskens (D66): Wat is er veranderd? Want de zorgen die u had zijn uitgekomen of daar spreken we vandaag over, dan heeft u het nu over de toekomst. Wat is nu uw reflectie dan? Wat vindt de PVV er nou van dat de zorgen die u toen geuit heeft, nu waarheid zijn geworden?

De heer Van Bijnen (PVV): Volgens mij, wat ik net heb gezegd, heb ik prima antwoord gegeven naar mijn eigen mening.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja maar, dat vindt u ...

De heer Van Bijnen (PVV): Ik heb u net gezegd ... U zegt u bent niet kritisch, nou volgens mij zijn wij redelijk kritisch en stellen we daarom ook richting het College en ook richting de Commissaris van de Koning de vragen. Wat er nu speelt, zeker is dat natuurlijk vaag te noemen. Vooral met de mails et cetera. Alleen concrete feiten en omstandigheden liggen er nu nog niet. Zeker hadden we toen die zorgen, maar daar kan ik niet zelf over meespreken. Toen zat ik niet in deze Staten. Mijn collega's, terecht wat u zegt, wel, maar die zijn hier volgens mij niet aanwezig. Ik zie ze niet. Maar die zorgen zijn er en we zijn kritisch dus volgens mij heb ik duidelijk een antwoord gegeven, Alleen ik wil ook terugleggen richting PS, want wij waren toen inderdaad één van de weinigen die het daarover hadden en nu komt u daar jaren later met zijn allen over. Dat is allemaal prima, maar laten we dan bouwen aan die fatsoenlijke gedragscode GS waarbij we dingen kunnen voorkomen en laten we inderdaad dan wel het gesprek opzetten hoe we dingen kunnen verbeteren.

Mevrouw Jenneskens (D66): Maar even ...

De vicevoorzitter: Laatste keer op dit punt mevrouw Jenneskens, want mijnheer Van Bijnen gaat over zijn antwoorden en daar moet u het toch mee doen.

De heer Van Bijnen (PVV): Gelukkig wel.

De vicevoorzitter: Laatste interruptie.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, mijn vraag is eigenlijk als enige, u heeft het nu telkens over de toekomst, maar wat is dan het oordeel van de PVV over hoe er is omgegaan met die zorg die u toen geuit heeft. Die terecht lijkt te zijn gebleken.

De heer Van Bijnen (PVV): Nou die lijkt terecht te zijn gebleken, daar hebben we nu een debat over hè. Ik heb alle vragen gezien van de partijen die zijn gesteld en de beantwoording daarop. Als ik dan heel erg kritisch ga kijken en probeer dingen te achterhalen, ik ben algemeen opsporingsambtenaar zoals u weet hè, ja ik wil dat best wel even benoemen hier. Op het moment dat we een onderzoek hebben, ik zie dit ook als een onderzoek, dan moeten er wel feiten boven tafel komen en omstandigheden die dan ook leiden tot daadwerkelijk de feiten die zijn gebeurd. Dat proberen we volgens mij nu nog met zijn allen te achterhalen. Of er nog meer te vinden is en te krijgen, daarom vraag ik net ook al de ICT, de mails, u roept ze zijn er. Laten we die boven tafel halen. Dat is wat ik toch zeg, dus dan ben ik daar volgens mij kritisch in. Op het moment dat dat naar voren komt en er

zijn daadwerkelijke feiten en er zijn dingen waarmee je kunt slaan, dan kunnen we verder gaan praten. Op dit moment staan we aan de start natuurlijk van het gehele debat en dan moeten we ook gewoon op die manier beginnen.

Mevrouw Jenneskens (D66): Dank voor uw antwoord.

De vicevoorzitter: De heer Van Caldenberg.

De heer Van Bijnen (PVV): Alstublieft.

De heer Van Caldenberg (SP): Ja voorzitter, de heer Van Bijnen is buitengewoon opsporingsambtenaar.

De heer Van Bijnen (PVV): Nee algemeen.

De heer Van Caldenberg (SP): Algemeen opsporingsambtenaar, excuus, maar hij is wel opsporingsambtenaar. Ik vroeg mij af dat als u op uw werk iemand heeft die op deze wijze antwoorden aan u geeft, of u daar genoeg mee neemt? Of u dan zegt van, nou misschien heeft u wel gelijk. Of dat u dan getriggerd wordt en zegt, nu gaan we nog eens even scherper kijken als er op deze wijze op ons geantwoord wordt.

De heer Van Bijnen (PVV): Nou ik ga mijnheer Van Caldenberg niet mijn werkwijze in mijn andere vakgebied kenbaar maken. Dat staat los van wat we hier nu aan het doen zijn.

De heer Van Caldenberg (SP): Ja dat snap ik.

De heer Van Bijnen (PVV): Uiteraard dat snapt u.

De vicevoorzitter: Maar goed, ik denk ook niet dat de heer Van Bijnen hier nu onderwerp van gesprek is dus ik denk dat we het wel moeten houden bij datgene waar het hier over gaat. Dus een laatste interruptie op dit punt mijnheer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Het punt in de richting van de heer Van Bijnen is dat wij dit nu aan het onderzoeken zijn, dat zijn uw woorden, maar neemt u genoeg met datgene wat u tot nu toe gevonden heeft?

De heer Van Bijnen (PVV): Nee en daarom heb ik die kritische vragen net ook gesteld mijnheer Van Caldenberg. Voor de derde keer.

De vicevoorzitter: Dank u wel mijnheer Van Bijnen. We gaan verder met de heer Heldens als hekkensluis in eerste termijn van de Staten.

De heer Heldens (VVD): Dank u wel voorzitter. Voorzitter, ik reed hier vanmiddag naar Maastricht in een redelijk vrolijke bui, niet wetende wat er vandaag allemaal in het debat besproken zou gaan worden en ik dacht daar een beetje over na. Op de gang kwam ik een collega tegen en die zei, wat denk jij dat de uitkomst gaat zijn vandaag. Toen reageerde ik nog wederom in een vrolijke bui, nou

misschien wel een stukje in De Limburger. Ik had een aantal vragen opgesteld en meestal streep je wat vragen weg als je hekkensluis bent in de eerste termijn, maar ik heb alleen maar meer vragen gekregen tijdens deze eerste termijn. Ik kan niet zeggen dat ik daar vrolijker van geworden ben. Ik heb een hele hoop vragen en daar zal ik maar meteen mee beginnen. In 2014 zijn er afspraken gemaakt bij de benoeming van Gedeputeerde Koopmans dat er geen betrokkenheid zou zijn bij beraadslagingen en besluitvorming over onderwerpen die zijn commissariaat raken. Vindt de Gedeputeerde dat daar 100% aan voldaan is? En zeker als je kijkt, dat wat nu blijkt volgens de citaten van de heer Kuntzelaers, links tot rechts gewaarschuwd heeft voor de mogelijke consequenties en de schijn van belangenverstrengeling. Ik hoorde de Gedeputeerde Koopmans zeggen in de eerste termijn, nou als ik dat had geweten dat er enige sprake zou zijn van twijfel aan effectiviteit of integriteit dan zou ik er nooit aan begonnen zijn. Hoe reflecteert u daarop met het verslag van de vergadering van 2018? Waren het niet de juiste mensen die kritiek hadden? Had u genoeg steun destijds? Ik ben daar toch wel zeer benieuwd naar. Wat ik mij ook afvraag is, waarom moest in 2014 die nevenfunctie koste wat het kost behouden blijven? Welke redenen waren daar toen voor? Zeker in het oog van de discussie. Ik ben daar gewoon benieuwd naar. Ik heb dat nog niet kunnen ontdekken, maar dat kan de Gedeputeerde vast heel goed uitleggen. Dan heb ik een vraag aan de Gouverneur. Hoe de Gouverneur als hoeder van integriteit reageert op de alertheid in de publicatie van nevenfuncties, zeker gezien de brief van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties? Wat mij verbaasde, is dat er een extern juridisch advies van AKD gevraagd is over het melden van nevenfuncties en dan het verschil tussen actieve en passieve nevenfuncties en de letter van de wet is plaats van de geest van de wet. Waarom geen mea culpa, hadden we inderdaad misschien moeten doen. Wij snappen uw punt minister. Maar nee, we graven ons in en je hebt een verschil van interpretatie met de minister die belast is met het beschermen van de bestuurlijke integriteit. Dat staat wel leuk in de krant als Limburg daar weer een andere mening over heeft. Dan over de actieve nevenfuncties. In 2017 is het commissariaat gestopt, aldus de beantwoording. Dat kunnen wij niet controleren, want een eenmanszaak is niet verplicht jaarrekeningen te deponeren bij de KvK. Dat doen alleen bv's en nv's en nog een aantal rechtsvormen. Hoe kunnen wij controleren dat de jaarrekening van de niet-actieve, slapende eenmanszaak op nul staat? Privacytechnisch zou dat niet zo spannend moeten zijn als daar nul staat, is de Gedeputeerde bereid dat met ons te delen? Dan de mails. Nou ik schrik van die mails en ik schrik ook nog meer van de beantwoording van de vragen. De vele vragen die hier door Provinciale Staten gesteld zijn. Heel scherp staat geformuleerd dat er geen mails bekend zijn, maar toch wordt er hier gezwaaid met mails. Dat kan een aantal dingen betekenen. Of die mails zijn niet echt, wat ik niet geloof. Of er is niet goed gezocht, wat ik kwalijk zou vinden gezien het respect voor de controlerende taak van de Provincie. Of we hebben hier de organisatie niet in de hand. Of we willen het niet delen. Welke is het en kan er een toezegging komen van de Gouverneur dat er een onderzoek gestart wordt naar die mails. Want je hebt een zender, een ontvanger en als de ontvanger of de zender hier niet meer werkt dan zit die misschien niet meer in dat postvakje. Lijkt me niet heel handig om die mails na drie maanden te verwijderen, gezien de Archiefwet, maar die mails die moeten hier zijn. Al die vragen die gesteld zijn, waar gevraagd wordt naar een mail, een mail die volgens de heer Kuntzelaers al de schijn is van belangenverstrengeling, kunnen we dat niet ophelderen. Die mails moeten en zullen boven tafel komen, willen wij als Provinciale Staten onze controlerende taak naar behoren uit kunnen voeren. Daarin zullen wij niets anders accepteren dan een onderzoek, desnoods met een extern ICT-bedrijf om die mails boven water te krijgen. Wij willen die mails zien, hoe dan ook. Daar wil ik de eerste termijn mee sluiten. Dank u wel.

De vicevoorzitter: Dank u wel mijnheer Heldens. Dan lijkt het mij goed dat wij nu gaan schorsen. Ik kijk even naar de heer Koopmans, hoelang wenst u te schorsen? Dan gaan wij 20 minuten schorsen. Dan gaan wij verder om 20.00 uur. De vergadering is geschorst tot 20.00 uur.

[SCHORSING]

De vicevoorzitter: Dan heropen ik de eerste termijn en is nu het woord aan de Commissaris van de Koning namens het College.

Gouverneur Bovens: Dank u wel mijnheer de voorzitter. Het is maar goed dat we even gewisseld hebben. Dank voor de bijdrage in eerste termijn ook van de leden van Provinciale Staten, ook de vragen die gesteld zijn in de eerste termijn van het debat. Misschien maar even beginnende bij wat wij sowieso vandaag meemaken. Al moet ik zeggen dat ik natuurlijk met een dubbele pet zit en dat ga ik nu ook maar meteen uitleggen wat die dubbele pet is. Ik ben ook uw voorzitter. Als ik het debat een beetje op mij laat inwerken en ik de bewoordingen ook van een aantal fracties zo hoor, dan kan ik niet anders zeggen dan dat er een vorm van argwaan is. Argwaan over hoe het hier met die mails gaat? Wat staat er in die mails? Zijn die mails er nog wel, zijn die er niet? Heeft u wel goed gezocht of heeft u niet goed gezocht? Enzovoort. Waarom is het belangrijk dat we eerst die argwaan proberen weg te nemen bij u? Dat gaat niet vanavond lukken zeg ik er maar even bij dat u die argwaan helemaal weg wil hebben. Daar doe ik u dadelijk een voorstel voor. Omdat onderdeel van uw twijfel die er is te maken heeft met de inhoud van mails, die vervolgens zouden kunnen suggereren alsof er sprake is van vermenging van belangen bij Gedeputeerde Koopmans, bij het dossier Meer Maas Meer Venlo. En daarvoor denken wij dat het heel van belang is om die mails boven water te krijgen. Dat is ons niet gelukt de afgelopen periode. Dat heeft u allemaal meegekregen, maar wat we erg vinden is dus dat u niet gelooft dat ons dat niet gelukt is. Vandaar dat we zeggen, laten we dan inderdaad het verstandige doen en zorgen dat we ook nog een keer extern laten kijken. Of dat extern ICT is of anderszins, maar in ieder geval laten kijken of die mails en hoe we dat doen, of we de goede procedures hebben gebruikt. En of er nog ergens archieven zijn, enzovoort. Om dat goed uit te zoeken. Ik mag u ook namens het College, maar ik doe dat in eerste instantie vanuit mijn positie als Gouverneur in het kader van een integriteitsportefeuille, als er door u die twijfel wordt geuit, dan vat ik dat op als een melding van dat er misschien iets aan de hand is met integriteit. Nog niet een melding van integriteitsschending, maar wel er kan iets aan de hand zijn met integriteit. Dan hebben we daarvoor een hele goede en volgens mij ook een hele stevige procedure, namelijk dan kan er een onderzoek worden gestart door de externe adviseur integriteit. Die vervolgens een advies kan geven aan de Commissie Integriteit om een extern onderzoek te laten doen. Dat is de procedure zoals we die normaal hebben en ik ga in ieder geval de externe adviseur vragen om een voorstel te doen voor een onderzoek dat door de Commissie Integriteit kan worden begeleid. Dat is een onderzoek dat in alle openheid kan plaatsvinden en waarvan ook de resultaten hier kunnen worden gepresenteerd.

De vicevoorzitter: Interruptie van de heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja, dank u wel voorzitter. Vraag aan u Gouverneur. Wat is de huidige procedure rondom archivering eigenlijk zoals al door het CDA gevraagd in de eerste termijn? En hoe verhoudt zich dat tot bijvoorbeeld de Rijksmanier van archiveren in de Archiefwet.

Gouverneur Bovens: Ja, wat ik daarvan weet, daarvan zeg ik, ik wil het echte onderzoek wil ik ook wel op die tour hebben dat we daar precieze helderheid over hebben. Het klopt wat geschreven is dat bij medewerkers die hier vertrekken in principe de mailbox wordt gedeletet na drie maanden, maar dat wil niet zeggen dat er e-mails die relevant zijn voor dossiers, worden aan de dossiers toegevoegd. Dus als er een e-mail is over een bepaalde zaak et cetera die waard is om te bewaren, dan gaat dat bij dat dossier. Wij hebben het niet kunnen vinden op de trefwoorden zoals die zijn gesteld, trefwoord Terraq, Janssen, ontgroning, Koopmans enzovoorts. Als je dat allemaal doet, komen die mails niet boven water. We zijn ook bij een aantal betrokkenen gaan kijken, komen ze niet boven water. De enige mail die we hebben, is de mail van Janssen aan de heer Koopmans. Die hebben we ook verstrekt. We kunnen de verzending ervan niet nagaan, wat daar dan bij wijze van spreken, aan wie die verzonden is, et cetera. En er is een mail bij de SP-fractie, blijkbaar, waaruit ook een aantal dingen blijken. Daar is misschien iets tussen, dat is volgens mij over een tijdsperiode van juli tot september als ik het daarin zie. Als wij een aantal van die dingen kunnen weten, kunnen we misschien gericht zoeken, enzovoort. Maar ik wil niet dat u de indruk heeft dat wij dat zelf allemaal doen. Ik wil daar absoluut een externe mee laten kijken, dat het goed gebeurt. Ook, want dat was ook een suggestie, ik geloof dat de heer Heldens heel treffend alle mogelijkheden op een rijtje zette, van je kunt natuurlijk de mails hebben, niet hebben, verwijderd hebben of niet verwijderd hebben, dat we dat kunnen uitsluiten hoe dat gegaan is. Dus dat is wat wij nodig hebben. Dat hebben we sowieso nodig, dus een onderzoek naar die mails.

De heer Kuntzelaers (PvdA): En de helderheid dus voor dat proces, hoeveel jaar worden die mails nou bewaard? Want het verwijderen van e-mails drie maanden na het vertrek van ...

Gouverneur Bovens: Dat zijn de mailboxen van de medewerkers. Ja, als ze vertrekken.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja, maar dan alles wat te maken heeft met processen wordt tien jaar bewaard, of langer?

Gouverneur Bovens: Zolang dossiers lopen en als het in het archief gaat, gaat het in de Archiefwet, is het eeuwig. Of 80 jaar of 100 jaar, ik kijk altijd even mijnheer Rongen aan ...

De heer Rongen: Zeven jaar.

Gouverneur Bovens: Zeven jaar, oké. In ieder geval nog voldoende dus. Minimaal dan zeven jaar. Gaan we de techniek induiken.

De vicevoorzitter: Maar goed, we gaan nu het risico lopen dat de Gouverneur vragen krijgt over zaken die hij in zijn eigen bijdrage wil benoemen, dus ik zou toch willen voorstellen om de interrupties zoveel mogelijk nu te bewaren tot de Gouverneur zijn bijdrage heeft gedaan. Mochten er dan nog zaken ontbreken dan kunt u die gelegenheid te baat nemen. Dus een korte interruptie, maar daarna graag toch de Gouverneur de kans geven zijn verhaal te vervolgen.

Gouverneur Bovens: Er zijn ook nog een aantal andere punten, dus dat is in ieder geval één. Dus we gaan naar die mails ...

De heer Van Caldenberg (SP): Even reagerend op wat de Gouverneur zei.

Gouverneur Bovens: Ja.

De heer Van Caldenberg (SP): Want hij zei, er zit een tijd tussen. Als ik dan die mail lees, dan wordt er ook een verklaring voor gegeven, want ...

Gouverneur Bovens: Ja ik heb die mail nog steeds niet.

De heer Van Caldenberg (SP): Nee precies, maar ik heb hem wel. "Ik heb met John Janssen van Terraq afgesproken, en hij kon niet eerder." Dat staat in die mail. En dan komt er nog wel wat meer achteraan ...

De vicevoorzitter: Maar goed, ik stel voor dat we geen debatten voeren over stukken die bij andere mensen niet bekend zijn. Dan moet u of die hele mail verspreiden zodat iedereen daar kennis van kan nemen, maar ...

Gouverneur Bovens: Is dat die geheime mail begrijp ik hieruit?

De heer Van Caldenberg (SP): Of die mail geheim is dat weet ik niet. Daar gaat u over, over de mails van oud-medewerkers, geheim verklaart. Dat doe ik niet. Ik heb hem. Ik ga ook niet aan u vertellen wat mijn bron is, want dan droogt mijn bron misschien wel weer op. Dan krijgen we hem niet boven tafel. Maar u suggereert bijna alsof het feit dat die tijd ertussen zit, dat dat een oorzaak heeft.

De vicevoorzitter: Nee, maar we gaan het hier niet hebben over mails die niet bij iedereen bekend zijn en waar iedereen kennis van kan nemen en ook vragen en wedervragen over kan stellen. Dan moet u inderdaad ook de mail verspreiden en dan kan erop gereageerd worden.

Gouverneur Bovens: Wij zijn zeer benieuwd mijnheer Van Caldenberg, welke mails zijn er nog, in het hele tijdvak. Wij zijn echt zelf ook benieuwd waar die mails nou zijn. En wat er in die mails staat. En als we moeten wachten dat we de mails krijgen van kranten of van u, ik wil deze mails zelf ook kunnen vinden.

De vicevoorzitter: Blijkbaar zijn ze er, anders had u ze niet. De heer Heldens.

De heer Heldens (VVD): Ja voorzitter, een heel eenvoudige vervolgvraag op het verwijderen van de mailbox van medewerkers die drie maanden uit dienst zijn. Misschien kan de Gouverneur uitleggen, dat mag ook schriftelijk, hoe die procedure werkt om te beoordelen wat nou relevant is voor een dossier en wat niet. Ga je dan de hele mailbox doorspitten of is dat de verantwoordelijkheid van die ambtenaar tijdens zijn loopbaan? Daar ben ik heel benieuwd naar, hoe wij dat dan ook kunnen controleren. Dank u wel.

Gouverneur Bovens: Nee, die procedures kunnen we zonder meer toelichten. Ik stel ook voor dat we dat, desnoods, ook in dat onderzoek nog even extern laten valideren of dat de goede methodes zijn die wij gebruiken. Maar zoals de persoonlijke mailbox wordt gelicht, wil dat niet zeggen dat daarmee alle mails ... Nee, want als die bij een dossier horen, horen die mails bij dat dossier. Dat is natuurlijk ook helder. Dat is één. Twee is dat er ook een aantal vragen nog zijn gesteld over hoe en wat. Ik heb er een aantal ook voor mezelf genoteerd en ook Gedeputeerde Koopmans kan er nog een aantal kort,

of kort dat moet u zelf weten, beantwoorden. Op de eerste plaats, is nou alles goed gegaan in die vergadering van 2014, de benoemingsvergadering? En ik zeg erbij ook nog in 2015, want toen is de nevenfunctie als zodanig nog een keer door de Staten geaccordeerd. Is voldaan aan de afspraken? Er is naar mijn overtuiging voldaan aan de afspraken, daar waar het ging zoals dat in de afspraken stond, de betrokkenheid van het dossier van de ontgrondingen. Daar heb ik u ook de stukken van laten zien, het onthouden van stemming in de Collegevergadering et cetera. Dat is wat anders dan dus de vraagstelling die ook opkomt of Meer Maas Meer Venlo, die visie, of dat een ontgrondingsdossier is en eigenlijk in die afspraken had moeten worden betrokken of niet. Ik blijf erbij dat de afspraken zoals we ze hebben gemaakt, er staat letterlijk dat het ontgrondingsdossier zit niet in de portefeuille, bemoei je dan ook niet met de discussies enzovoort, zover wij daarover hebben kunnen nagaan, in alle Collegevergaderingen, we hebben de stukken erbij gehaald, u heeft ook alle bijlagen gehad, is aan die afspraken voldaan.

De vicevoorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja, dank u wel voorzitter. U stelt dat de heer Koopmans niet heeft deelgenomen aan discussies of besluitvormingen ...

Gouverneur Bovens: Besluitvormingen in het College.

De heer Kuntzelaers (PvdA): In het College over ontgrondingsdossiers. Als u de inhoud van de mail van de heer Janssen aan de heer Koopmans van 22-07-2016 bekijkt, waarin nadrukkelijk ontgraving, zandwinning benoemd wordt, in hoeverre zegt u dat bij die mail is ontgraving wel degelijk een onderdeel van een passage uit het bespreksthema wat er in die mail staat? En tevens worden daar ook nog eens bedragen bij genoemd die het bedrijf eventueel zou kunnen verdienen, dan wel kunnen besparen. Hoe duidt u dan een dergelijke mail?

Gouverneur Bovens: Ik wil erbij zeggen dat die mail zelf meteen is doorgestuurd het apparaat in. Daar is dus geen bemoeienis van de Gedeputeerde bij. De vraag is even, de suggestie is gewekt alsof de Gedeputeerde iets met die mail gedaan heeft waardoor beïnvloeding plaatsvindt. De inhoud van die mail, weet u ook, was al bekend bij de Gedeputeerde en het ambtelijke apparaat. De stukken die erachter lagen. Er zitten geen nieuwe feiten als zodanig in. Dus het doorsturen van de mail aan het ambtelijk apparaat, zoals te doen gebruikelijk, hebben wij opgevat en vat de Gedeputeerde, als een bewijs dat hij zich net niet bemoeid heeft met de inhoud ervan. Anders zou je iets met die mail gedaan hebben, het gesprek aangegaan zijn of anderszins. Dat moet nog blijken uit het onderzoek, hoe is dat nou precies met die mail gegaan. Is er iets bijgeschreven bij die mail, een toelichting? Wie heeft hem ontvangen? Enzovoort, enzovoort.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Die vragen deel ik met u voorzitter. De andere vraag is natuurlijk, op het moment dat duidelijk wordt dat het bedrijf waar de heer Koopmans commissaris is, een bepaalde interesse heeft of een bepaald belang heeft, dan wordt de mail doorgezet naar de organisatie en verder wordt daar niets mee gedaan. Anderhalf jaar later concludeert de Gedeputeerde zelf dat er sprake is van een conflicterend belang tussen het project en het commissariaat. Echter de inhoud daarvan, en de reden daarvan, is ongeveer hetzelfde als in die mail staat. Hoe duidt u dat dan? Vindt u niet dat dan het moment van het ontvangen van de mail met de belangen daarin verwoord, al het

alarmbelmoment had moeten zijn voor de Gedeputeerde om te zeggen, nu moet ik scheiden van mijn commissariaat?

Gouverneur Bovens: Nogmaals, u veronderstelt dat er een bewuste actie van de Gedeputeerde met die mail is en die is gewoon doorgestuurd naar het ambtelijk apparaat.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Nee. Ik veronderstel alleen dat er kennisgenomen is van de mail. Van de inhoud. Ik veronderstel niet eens in deze exercitie dat er een doel is om die mail door te sturen om iets te bereiken. Ik concludeer alleen u heeft de kennis van deze mail op dat moment genomen en daarmee weet u dat het bedrijf waarvoor u werkt belangen heeft in een project waarvan u later concludeert dat het de reden is om het commissariaat op te zeggen.

Gouverneur Bovens: Het is nog geen project, maar een visie. Heel formeel is er nog geen sprake van een project als zodanig. Ik laat de Gedeputeerde daar ook zelf op reageren. Wij hebben de mail overigens pas 3 of 4 weken geleden, wanneer is die beantwoording geweest, gezien. Wij gaan ervan uit dat de wijze waarop de Gedeputeerde ermee om is gegaan een bewijs is van het feit dat die zich er niet mee wilde bemoeien. Die suggestie, van dat het wel, dat moet blijken uit de mailwisseling of dat anders is. De schijn die u zegt van het feit dat een mail überhaupt naar de heer Koopmans gaat bij, dat is de schijn. Dat is de schijn die door de mail wordt gewekt, dat klopt ja. Dat kan ik niet anders zeggen.

De vicevoorzitter: Laatste keer op dit punt de heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Misschien is dat iets om later op terug te komen, ook voor u Gouverneur. Het verschil tussen het ontvangen van die mail en het maken van de keuze om op te stappen als commissaris, hadden die momenten niet in plaats van anderhalf jaar uit elkaar in dezelfde week moeten liggen? Dat is een vraag, met de kennis die in die mail staat, had je niet eerder tot een conclusie moeten komen?

Gouverneur Bovens: Dat is dezelfde vraag die u eigenlijk ook al meteen in het begin zei dat het is. In hoeverre is Meer Maas Meer Venlo een dossier dat op het netvlies stond als een dossier waar een belang van een individueel bedrijf bij betrokken was. Dat is de vraag die u in feite stelt. In onze beantwoording zijn we daar uitgebreid op ingegaan, dat dat dossier, namelijk de visie rond waterveiligheid, dat dat een waterveiligheidsdossier is, en er is volstrekt niet onder stoelen of banken gestoken dat de Gedeputeerde zich daar intensief mee heeft bemoeid. Maar dat heeft hij zelf ook ...

De vicevoorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja voorzitter, dank u wel. Begrijp ik het nu goed voorzitter? We hebben zonet de vraag gesteld in eerste termijn. In die gesprekken over het plan in de vergadering van GS deed de heer Koopmans gewoon mee, bevestigt toenmalig collega ...

Gouverneur Bovens: Over Meer Maas Meer Venlo.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja.

Gouverneur Bovens: Niet over ontgrondingen dus? Oké, dan zijn we het erover eens.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Nu is mijn vraag aan u, bent voorzitter van het College, dan zal u waarschijnlijk ook als voorzitter weten of het correct is wat de heer Koopmans zegt, oké ik deed er niet aan mee, of dat de heer Prevoo zegt hij deed er wel aan mee? Aan u de vraag, wat is correct?

Gouverneur Bovens: Er is over ontgrondingen, ontgrondingen zeg ik nogmaals, niet door de heer Koopmans meegedaan. Waar de heer Prevoo waarschijnlijk, want we kennen de vraagstelling niet, dat zie je nooit in de NRC wat de vraag was, als het gaat over Meer Maas Meer Venlo daar heeft de heer Koopmans volop meegedaan. Waar hebben wij op geacteerd, zeg maar even waar acteert de voorzitter bij wijze van spreken op, is op dat ontgrondingenverhaal. Meer Maas Meer Venlo is watervisie, meetrappen, enzovoort, enzovoort. Ja, daar hebben we niet op geacteerd, dat kan ik gewoon toegeven. Dat hebben we niet gedaan.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Sorry voorzitter. Dan is het toch verbazingwekkend dat een collega, een ex-deputé dan, verwoordt dat de heer Koopmans wel aanwezig was ondanks dat dit het dossier was van de heer Prevoo? Wat is uw mening daarover?

Gouverneur Bovens: Ja, nu gaan we toch in de semantiek. Als de heer Prevoo bedoeld heeft Meer Maas Meer Venlo, want daar was hij voor verantwoordelijk, mijnheer Prevoo is portefeuillehouder Water nogmaals, daar was de heer Koopmans bij. Dat wordt niet bestreden. Er wordt gesuggereerd, ook door uw vragen, alsof dat een ontgrondingsdossier was. En daar heeft de heer Koopmans niet aan deelgenomen. Het gaat mij om de vraagstelling zoals die is. En nogmaals, de cruciale vraag die heeft ook de heer Kuntzelaers gesteld, de cruciale vraag is, zie je nou Meer Maas Meer Venlo als een dossier met ontgrondingskanten et cetera en had dat niet moeten leiden tot iets anders. Dat is de vraag. De ontgrondingsdossiers, de vergunningen, enzovoort, hebben jullie ook gezien, daar is geen betrokkenheid van het College bij geweest.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Nou ja het is natuurlijk heel prettig voorzitter.

Gouverneur Bovens: En daar moeten we ook denk ik dat onderzoek voor doen. Snapt u?

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Om natuurlijk uit uw bewoording, proberen wij natuurlijk ook duidelijkheid te krijgen, dus vandaar ...

Gouverneur Bovens: Ja. Er wordt steeds een verschil van mening opgeworpen of gesuggereerd waarvan ik denk ja. De vraag is, is dat een verschil van mening?

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Oké.

Gouverneur Bovens: Is dat een verschil van feitenkennis?

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ik laat het er even bij.

Gouverneur Bovens: Beide feiten kunnen waar zijn. Ik had graag de vraagstelling er ook bij betrokken. Daar kom ik dadelijk overigens met de minister ook nog even op terug.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Goed, dank u wel.

De vicevoorzitter: Dank u wel mijnheer Franssen. De heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Ja, voorzitter, in de mededeling portefeuillehouder van 15 oktober 2020, en dat gaat over het beantwoorden van persvragen, schrijft de Gouverneur aan de betreffende journalist en een afschrift aan de Staten het volgende: De door u gesuggereerde relatie tussen Meer Maas Meer Venlo en Terraq is nieuw voor mij'.

Gouverneur Bovens: Ja.

De heer Van Caldenberg (SP): Dat is 15 oktober 2020. Dan gaat de Gouverneur aan de slag en komt er een beantwoording van schriftelijke vragen en dan krijgen we nog een keer en in de tweede set schriftelijke vragen wordt dat nog een keer herhaald op 9 december 2020. Dan schrijft het College, inclusief de Gouverneur, de ontvangst van de mail van mijnheer Janssen aan de heer Koopmans was geen aanleiding voor ons om de functie neer te leggen en het doorzenden geeft geen aanleiding. Als u nou hier vandaag deze zaal hoort, vindt u dan niet dat op moment dat u kennis heeft genomen van deze mail, u als Gouverneur, hoeder van de integriteit, op dat moment, direct een onderzoek had moeten starten naar de relatie tussen Meer Maas Meer Venlo en Terraq? En vindt u dat u daarbij de integriteit van de Gedeputeerde ook bij had moeten betrekken?

Gouverneur Bovens: Het antwoord is nee. Dat vind ik niet, omdat het weer is alsof het ontvangen van die melding over Meer Maas Meer Venlo opgevat is als het schenden van de afspraken zoals die zijn gemaakt met de Staten in 2014. En dat haal ik niet uit die mail. Wat ik uit dit debat haal, is dat u daar anders over denkt en dat dit als een melding wordt gezien, daar gaan we op acteren. Dat had ik u wel gezegd.

De vicevoorzitter: Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja, dank u wel. Is de voorzitter het met me eens, dat als je dan zo'n mail krijgt en je stuurt die door dat het dan zowel voor de afzender als voor de ontvangers van die doorgestuurde mail nooit duidelijk wordt dat je daar geen bemoeienis mee hebt. Ik zal het verduidelijken, als ik zo'n mail krijg en ik ga daar niet over en ik wil dat ook heel duidelijk aangeven, dan stuur je zo'n mail toch niet door. Dan zeg je toch tegen de afzender, ik ga hier niet over. Als je die mails blijft doorsturen in de organisatie, dan wordt zowel voor de afzender van die mail het niet duidelijk, maar ook niet voor de ontvangers van de doorgestuurde mail.

Gouverneur Bovens: Ja, als er je dus absoluut niets mee wilt doen, wat dus de bedoeling is je doet er absoluut niets mee, je kunt een mail niet, ik bedoel hij is wel gestuurd, dan gaat die gewoon het ambtelijk apparaat in en daar wordt ... Dat is een andere verantwoordelijkheid, een andere portefeuillehouder et cetera. Je gaat je er niet zelf mee bemoeien. Die afspraak heb je gemaakt.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Maar dan is het toch des te logischer als je die e-mail als ontvanger krijgt met ik ga hier niet over.

Gouverneur Bovens: Ja.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ik bemoei me hier niet mee. Er zijn andere kanalen, kun je er misschien nog altijd bijzetten, waar je je moet melden. Maar als je dat niet doet en je ontvangt die mail en je reageert niet met de woorden 'ik ga hier niet over', dan is het zowel voor de afzender van die e-mail niet duidelijk als voor die mensen die die doorgestuurde mail ontvangen. Wordt het ook niet duidelijk.

Gouverneur Bovens: Ja dat is een hypothetische vraag, ik weet niet of dat voor de ontvanger duidelijk is. Ze heeft geen antwoord van de heer Koopmans gekregen.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja, juist. Juist.

Gouverneur Bovens: En het wordt nu anders uitgelegd. Ik bedoel maar dat is waar we dat onderzoek nu naar gaan doen over dat door die mails andere indrukken zijn gewekt. Want het wordt nu gesuggereerd alsof de heer Koopmans wel iets met die mail had moeten doen. Terugsturen of behandelen of, dat is niet gebeurd.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Een reactie van 'daar ga ik niet over'.

Gouverneur Bovens: Ja, dat ...

De vicevoorzitter: Laten we niet gaan speculeren over ...

Gouverneur Bovens: De heer Koopmans kan dat dadelijk uitgebreid toelichten hoe dat gegaan is. Vind ik overigens ook, dat doet hij overigens ook prima.

De vicevoorzitter: De heer Thewissen.

Gouverneur Bovens: De heer Thewissen. Ik kom maar niet aan de beantwoording toe ... Of misschien toch wel een beetje aan de beantwoording.

De heer Thewissen (Forum voor Democratie): Dank u wel. Ik heb twee vragen.

Gouverneur Bovens: Ja.

De heer Thewissen (Forum voor Democratie): De eerste is, ik maak even een korte samenvatting, u zegt nu: dan gaan we nu wel echt goed zoeken. Dat vind ik een interessante overweging want het komt bij mij over alsof u daarmee zegt dat er eerst niet goed genoeg gezocht is. Dat schaadt natuurlijk het vertrouwen. Dat is daarmee onderdeel van het probleem. Want blijkbaar is daarmee de urgentie en het belang, waar wij als Provinciale Staten heel veel tijd in gestoken hebben, bij het stellen van de vragen niet goed ingeschat. Ik vind dat nogal kwalijk en dan voel ik mij als PS totaal niet serieus genomen. Dus dat is één. Het tweede is dat de focus hier vooral uitgaat naar de desbetreffende e-

mail. Ik denk echter dat heel veel vragen hier helemaal niet meer gesteld zouden hoeven worden als op de vragen die ik namens mijn fractie gesteld heb, als daar gewoon antwoord op gegeven wordt. Zijn de gespreksverslagen, notulen van de gespreksverslagen en beraadslaging over de relevante dossiers, want nu krijgen we 108 pagina's in totaal bij de tweede set vragen waar we achteraan hebben moeten jagen. Maar ook daaruit kunnen we totaal niet herleiden, of opmaken, kan niet worden aangetoond dat de heer Koopmans zich aan die beraadslaging en besluitvorming onttrokken heeft. Dus een vraag die ik heb is of er ook niet de juiste zoekwoorden zijn gebruikt of kan ik u zover krijgen dat u daar ook heel erg goed naar gaat zoeken deze keer. Daarmee zouden heel veel vragen al beantwoord zijn.

Gouverneur Bovens: Ik ga toch even een bezwaar maken tegen het feit dat er niet goed gezocht is. Als ik gewoon uit eigen kennis en zicht heb gezien hoe ontzettend veel uren gemaakt zijn om de beantwoording van de vragen zorgvuldig te doen en de stukken boven water te krijgen et cetera, kan ik alleen zeggen misschien is het lastig zoeken bij de Provincie. Ja, dat het lastig is in de dossiers enzovoort daar komen we ongetwijfeld nog wel over te spreken, maar dat er geen moeite gedaan is om dat allemaal boven water te halen dat bestrijd ik zeer. Het is in ons belang, niet alleen in uw belang, ook in het belang van de heer Koopmans, het is in het belang van de Provincie Limburg dat we dit zo snel mogelijk ophelderen. En er is heel veel energie en tijd in gaan zitten. Het zijn 100 pagina's, maar dan moet u zich voorstellen wat dat aan werk heeft gekost. Ik ga daar niet lastig... Ik bedoel daar zijn de ambtenaren ook voor, dat is ook helder. Maar ik bestrijd alsof niet goed genoeg gezocht zou zijn. Wij moeten wel de juiste trefwoorden, juiste dingen en dergelijke hebben ja. Dat laat ik extern nog een keer doen.

De vicevoorzitter: De heer Thewissen nog één keer op dit punt.

De heer Thewissen (Forum voor Democratie): Ik wil de gelegenheid wel even aangrijpen, ik heb absoluut niet gezegd, en als die suggestie gewekt wordt dan werp ik die van mij, dat de ambtenaren niet goed gezocht hebben.

Gouverneur Bovens: Oké, dank u wel. Point taken.

De heer Thewissen (Forum voor Democratie): Ik denk dat de ambtenaren ook, dat heb ik ook in mijn bijdrage gesteld, hier een rol worden toegedicht waar ze zelf ook niet op zitten te wachten.

Gouverneur Bovens: Nee maar dan, blij met deze toevoeging mijnheer Thewissen. Ik ga nog naar een paar andere punten die ik heb staan. De vraag van de partij Limburg heb ik gehad. Er was ...

De vicevoorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter ik heb eigenlijk twee vragen. Ik stel nu vast, om even wat verwarring weg te nemen, u spreekt een aantal keren over wij en voor mij loopt eventjes door elkaar of u dat doet als wij het College van GS of vanuit uw rol als voorzitter van PS en de hoeder van de integriteit. Dus dat vroeg ik me eigenlijk af.

Gouverneur Bovens. Ik weet niet of ik dat allemaal kan splitsen, dat is een goede vraag. Op dat punt zit er weinig splitsing in. Ik doe dat als verantwoordelijke voor het proces, een goed proces dat we hier

gezamenlijk hebben. En dat heeft beide kanten. Dus als ik bijvoorbeeld het protocol melding integriteit in werking stel, doe ik dat niet als College maar doe ik dat omdat het een Statenzaak als zodanig is. En als we het hebben over zijn de vragen goed beantwoord namens GS, daar staat ook mijn handtekening onder, dan is dat een deel van de GS-verantwoordelijkheid. Dat is ook de reden waarom ik nou niet het voorzitterschap heb, anders heb ik nog een derde rol erbij.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja. Mijn tweede vraag was eigenlijk als ik u goed begrijp zegt u net, ik vat dit op als een melding integriteit. In principe denk ik ook, want ik begon net mijn inbreng met dit gaat ons allemaal aan, we hebben ook procedures waarin de rechten van iedereen geborgd zijn.

Gouverneur Boven: Juist.

Mevrouw Jenneskens (D66): Maar de vraag die in mijn hoofd blijft spelen is, waarom is dit moment dan het moment voor die melding en niet die eerste vragen van bijna twee maanden geleden waarin gelijksoortige uitlatingen zijn gedaan door collega's en vragen zijn gesteld.

Gouverneur Bovens: Omdat wij die vragen naar onze, en dan is het weer GS even voor de duidelijkheid, eer en geweten afdoende zijn beantwoord. En als er dan toch twijfel blijft bestaan dan moet er dus meer, om maar even de woorden van de heer Thewissen te gebruiken. Maar we waren in de vaste veronderstelling dat we de vragen adequaat, goed, naar eer en geweten hebben beantwoord. Het feit dat u vervolgvragen stelt, of dat de krant nog vervolgstukken enzovoort produceert, geeft aan dat er dus blijkbaar nog meer moet, is, zijn, et cetera. Dat in ieder geval de twijfel niet weggehaald is. Ja, dan moet je het extern laten onderzoeken. Dat kan niet anders. Er was nog een vraag gesteld over of wij een verschil van mening hebben met de minister van Binnenlandse Zaken. Dat hebben wij niet, dat heb ik in ieder geval niet, en de minister van Binnenlandse Zaken heeft dat idee ook niet. Als de vraag aan de minister wordt gesteld, of aan het ministerie van Binnenlandse Zaken, moet het hebben van een adviesbureau als nevenfunctie worden gemeld dan zou ik ook als minister van Binnenlandse Zaken zeggen, ja dat moet je melden. Daar zijn we het volstrekt over eens en dan moet het gewoon op de website. Wij hebben alleen de inschrijving in de Kamer van Koophandel niet gezien als het hebben van een bureau met allerlei toeters en bellen erbij wat je als nevenfunctie moet doen. En ook daar zijn we het eigenlijk wel met de minister over eens. Toen die vragen bleven komen, want er wordt nog steeds gesuggereerd dat, ik heb het weleens in een College een keer gezegd, ik heb een auto en een Ford en ik heb toch maar één auto, ik heb er geen twee. Als de inschrijving bij de Kamer van Koophandel als een separate functie wordt gezien, en stel dat de minister dat in februari, maart in haar nevenfunctiestuk in de Kamer gaat zeggen, dan verwacht ik nog een explosie van meldingen op diverse websites. Wij hebben het niet gezien als een separate nevenfunctie. De functie was commissaris bij Terraq en de inschrijving als zodanig is geen separate. Als de vraag aan de minister wordt gesteld, mag je een adviesbureau hebben moet je dat melden, dan zeg ik ook dat je dat moet melden. Daar zijn we het over eens. Dat heb ik ook met de minister besproken.

De vicevoorzitter: De heer Heldens.

De heer Heldens (VVD): Ja dank u wel voorzitter. Voorzitter, even om het duidelijk te krijgen. Als ik nou een adviesbureau zou hebben en ik geef daar al twee jaar geen advies meer mee, maar ik sta

wel ingeschreven als zijnde eigenaar van een adviesbureau, heb ik dan voor de nevenfuncties een adviesbureau of niet?

Gouverneur Bovens: Nee, als u alleen maar een inschrijving heeft bij de Kamer van Koophandel en verder niets dan heeft u naar mijn smaak daar geen nevenfunctie. Dat is het verschil, er zijn Gedeputeerden genoeg die hebben allemaal banen et cetera en die hebben ook een inschrijving bij de Kamer van Koophandel. Moeten die nu ook die inschrijving bij de Kamer van Koophandel gaan melden.

De heer Heldens (VVD): Ja, ik vind dat interessant om te weten. Ik denk dat door ook verwarring door ontstaat.

Gouverneur Bovens: Wij waren daar dus niet van. Ik heb dan toch nog maar, omdat de vragen bleven komen, het door AKD een keer laten uitzoeken. Dan wil ik ook, weer onafhankelijk en niet politiek gestuurd, gewoon even weten, hebben wij het nou bij het rechte eind of zijn we gekke Henkie als we dat zeggen. Het AKD-rapport heeft u zelf ook kunnen lezen en ik ben heel blij dat de minister van Binnenlandse Zaken ook gezegd heeft, overigens niet op vragen van dit stuk of bij dit dossier, maar op basis van andere vragen in het voorjaar, ik kom nog een keer met een verduidelijking over die nevenfuncties. Maar als het inderdaad is als iedereen met een inschrijving, er zijn vier miljoen inschrijvingen bij de Kamer van Koophandel, dan gaan we nog, ik weet niet hoeveel Statenleden misschien nog een inschrijving hebben. Dan zou ik zeggen dat we ze maar allemaal gaan melden ja. Wij hebben het niet als een separate nevenfunctie gezien, maar goed dat heb ik uitgelegd. En nogmaals, de vraagstelling aan de minister was, als je een adviesbureau hebt is dat een nevenfunctie? Dan zou ik ook ja zeggen en daarop heeft de minister ook ja gezegd. Daar zijn we het over eens.

De heer Heldens (VVD): Ja voorzitter ik constateer toch dat hier al een verschil van inzicht is waar we verder over moeten praten. Wat wij als PS graag zouden willen zien aan opgave van nevenfuncties of neveneigenaarschappen van een al dan niet slapend bedrijf, ik kan me voorstellen dat PS op een gegeven moment zegt van nou we nemen dat op in de gedragscode en u gaat dat vanaf nu melden.

Gouverneur Bovens: Dat kan. Ja.

De heer Heldens (VVD): Prima.

Gouverneur Bovens: Dat was wat ik in mijn laatste beantwoording in de eerste termijn ook suggereerde. Klopt.

De heer Heldens (VVD): U heeft dat uit laten zoeken, dat is volgens de letter van de wet ...

Gouverneur Bovens: En de geest.

De heer Heldens (VVD): ... dus niet noodzakelijk om te doen. Dat is ook helder, maar wat ik tegelijkertijd wel constateer is dat wij, en daar ben ik niet blij mee, een brief hebben gehad van de minister waarin de minister ons wel degelijk op de vingers tikt, u hebt bepaalde zaken niet

gepubliceerd op de site die volgens de wet wel hadden gemoeten. Dat is nu hersteld, maar in het licht daarvan vind ik dit niet handig. Daar wil ik het even bij laten.

Gouverneur Bovens: Ja. Nogmaals, toen ik de vraagstelling hoorde kon ik dat helemaal plaatsen. Maar de vraagstelling aan de minister was een andere dan de vraagstelling ... Helder.

De vicevoorzitter: Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja dank u wel voorzitter. Mijn vraag sloot eigenlijk aan op de laatste vraag van de heer Heldens. De minister heeft gezegd dat je ook een eenmanszaak die niet actief is moet melden op een openbare lijst.

Gouverneur Bovens: En dat vind ik ook trouwens. Alleen een inschrijving Kamer van Koophandel noemde u een eenmanszaak en daar ging de discussie over.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja. Waar het mij om gaat, is dat er wel ook een actieve nevenfunctie is geweest tussen 2014 en 2017, maar dat die ook nergens op een openbare lijst stond. Mijn vraag is, waarom niet?

Gouverneur Bovens: Hoezo? Die stond toch gewoon op de website? Commissariaat ... Nee nogmaals, het commissariaat en ... hebben wij als hetzelfde nog een keer ... Ik heb een auto en een Ford, heb ik nou twee auto's of één?

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ik vind dat appels met peren vergelijken.

Gouverneur Bovens: Nee oké, dat klopt. We kunnen sowieso zeggen dat een Ford geen auto is ...

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ik wil gewoon een antwoord op mijn vraag.

De vicevoorzitter: Mevrouw Fischer.

Gouverneur Bovens: Nogmaals, het is gezien als één nevenfunctie. Eén en dezelfde functie. En geen separate nevenfunctie.

De vicevoorzitter: Mevrouw Fischer.

Mevrouw Fischer-Otten (50PLUS): Nou ja inschrijven bij de Kamer van Koophandel is eigenlijk niet meldingsplichtig. Dat denk ik dan hè, maar een ingeschreven bedrijf of zo'n onderneming heeft een bestuurder of er is toch iets?

Gouverneur Bovens: Bij eenmanszaken is dat niet het geval. Bij een bv wel. Als het een bv zou zijn geweest ...

Mevrouw Fischer-Otten (50PLUS): Dus dat zou eigenlijk een inschrijving zijn geweest van een eenmanszaak?

Gouverneur Bovens: Is het ook. Ja.

Mevrouw Fischer-Otten (50PLUS): Dan nog is het zo verdories jammer, sorry.

Gouverneur Bovens: Ja.

De vicevoorzitter: Mijnheer Thewissen.

Gouverneur Bovens: Goed, maar dat is mijn laatste deel van de beantwoording, dat komt dadelijk.

De heer Thewissen (Forum voor Democratie): Misschien een vraag, ik weet helemaal niet of die relevant is. Ik ben wel benieuwd of de heer Koopmans zijn commissariaat vervulde op persoonlijke titel of met het vehicle van zijn inschrijving bij de KvK. Dat zou in ieder geval wat mij betreft veel ophelderen.

Gouverneur Bovens: Dat zullen we dadelijk even horen van mijnheer Koopmans. Hoe dat precies zit. Ik ben de draad wel even kwijt. Ja, volgens mij was er nog de vraag van ... , ja de VVD ging over ... , ja de heer Van Bijnen zei: is er nog iets wat je anders zou doen? Ik denk dat dat de goede vraag is die gesteld moeten worden, die ook richting de toekomst natuurlijk van belang is. Op de eerste plaats denk ik dat wij, en dan heb ik het over ons allen, bij de aanvaarding van nevenfuncties gewoon kritischer moeten kijken. Ik ga niet jij-bakken naar 2014 of 2012 of 2015. Of bij de laatste samenstelling van dit College. Maar als deze Staten van mening is dat je geen betaalde nevenfuncties mag hebben als je al een fulltime functie hebt, dan moet je dat als Staten zeggen. Het is niet verboden in de Provinciewet, maar als je dat vanwege belangverstrengelingen of de schijn van belangenverstrengelingen, of de schijn van indruk die hebben al een dik salaris, ze krijgen nog salaris erbij, we kunnen allerlei dingen bedenken, dan is dat iets wat we moeten afspreken met elkaar. De andere weg is, dat is de weg die we gekozen hebben, als je een nevenfunctie hebt moet je aan beheersmaatregelen doen. En die beheersmaatregelen moet je volgen en die hebben wij gevolgd. De vraag is of die beheersmaatregelen voldoende waren? Of je daar nog achter staat met terugwerkende kracht? Of je het nog verstandig vond met terugwerkende kracht? Ja, dat kan veranderen. Maar de Staten heeft inderdaad met discussie met partijen die voor en die tegen waren een bewuste keuze gemaakt bij de keuze voor een Gedeputeerde om die te benoemen. En dan een jaar later nog een keer herbevestigd.

De vicevoorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Voorzitter. In uw bewoording Gouverneur, wat u aangaf, daar kan ik mij niet in vinden. U gaf in feite aan, nou of het nou een deputé is of lid van PS dan komen er straks nogal wat meer dossiers naar boven van mensen die een eenmanszaak erbij zouden hebben. Ik denk voorzitter dat er een wezenlijk verschil is tussen al die vrijwilligers hier die eigenlijk voor de Limburgers opkomen, en voor het belang voor Limburg, dan dat daar het College zit met goedbetaalde banen, goed salaris, een heleboel faciliteiten. Ik denk dat we dat onderscheid zeer zeker moeten maken, dus ik kan me niet aansluiten vanuit het lokale gedachtegoed dat u deze mensen met een riant salaris vergelijkt met die mensen. Want de broodwinning is in feite voor die mensen ...

Gouverneur Bovens: Nee, het is geen hoofdfunctie.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): ... hoofdzaak of iets anders is. Ik denk, gezamenlijk, zou ik het op prijs stellen als u niet dat vergelijk maakt. En ten tweede vanuit de lokale gedachte, voorzitter, is het natuurlijk zo voor de Limburgers komt het natuurlijk heel gek over dat deze mensen toch gefaciliteerd worden om naast een goed betaalde job nog een eenmanszaak te hebben. Want dat wekt vraagtekens bij de bevolking. Dat wil ik toch met u delen voorzitter.

Gouverneur Bovens: Ja er zijn ook mensen die nog een pensioen-bv hebben. Dat kan van alles zijn. Als ze maar 100% beschikbaar zijn voor het werk voor Limburg en daar sta ik voor dit College voor 100% voor dat dat gebeurt. Waar het mij om gaat dat is wel het verschil tussen GS en PS dat geeft u terecht aan. U mag hoofdfuncties hebben, nevenfuncties, dat is allemaal toegestaan, maar u moet ze ook melden. U moet ook op de website kijken of alle zaken erop staan. Niet alleen de werkgever, maar ook de functie. Ook als we samen vinden dat er ook inschrijvingen, pensioen-bv's op moeten. Maar dan moeten we dat in de gedragscode met elkaar opnemen. Of daar helderheid over verschaffen. Maar nu is de onhelderheid daar blijkbaar over in één keer een verwijt naar elkaar, we zijn daar onhelder over geweest. Nou in 2014 was er geen onhelderheid. In 2015 was er ook geen onhelderheid. Dat we daar nu anders tegenaan kijken en nogmaals, we gaan uitzoeken wat er dan exact in die zaken gebeurd zou zijn. Dat kan, dat is helder, maar voor de toekomst moeten we dan afspraken maken hoe we dat gaan doen. U heeft de kans, want we zouden eigenlijk vandaag ook de Gedragscode GS aan de orde hebben. Dat gaat nu naar februari dus er kan nog altijd iets aan die GS-code, die ook de Staten en niet GS vaststelt, in geschreven of gedaan worden. Dat zou zonder meer een uitkomst van zo'n debat als vandaag kunnen zijn.

De vicevoorzitter: Mijnheer Thewissen, laatste keer en dan stel ik voor dat we de Gouverneur zijn betoog af laten maken. Mijnheer Thewissen.

De heer Thewissen (Forum voor Democratie): Dank u wel voorzitter. Ik weet nog heel goed, volgens mij heet het spiegelgesprek of integriteitsgesprek ...

Gouverneur Bovens: Ja.

De heer Thewissen (Forum voor Democratie): Dat u aangaf, wees u ervan bewust, want u functioneert in een glazen huis. Dat ben ik nooit meer vergeten. Volgens mij is er behoorlijk veel aandacht voor integriteit richting Statenleden. Er worden zelfs apps of weet ik wat allemaal bedacht. Daar steken we heel veel tijd en energie in, dat is allemaal prima. Zelfs van Statenlid.nu krijgen we dat ook en daar worden een aantal dilemma's voorgelegd

Gouverneur Bovens: Prima. Heel goed.

De heer Thewissen (Forum voor Democratie): Mijn vraag is, wordt er net zoveel aandacht besteed aan integriteit in het College als dat richting de Statenleden gebeurt. Want ik heb namelijk een hele andere indruk.

Gouverneur Bovens: In dit College, nogmaals, zijn die nevenfuncties er niet. Dus als het daar over gaat, maar dat is even de concrete zaak. Sorry ja. Bij de behandeling van de concept GS-nota is er

ook in GS een sessie geweest. En bij de start van GS hebben de GS-leden een veel zwaardere procedure van twee, drie dagen spiegelgesprekken et cetera dan het Statenlid heeft met die tien minuten. Dus er is in de aandacht voor de professional als ik het even zo mag zeggen, veel meer ingeregeld. Alle zaken, ik heb dat ook gezegd, als er tijdens de Collegeperiode nog bijvoorbeeld nieuwe nevenfuncties aan de orde zijn, dan worden die in GS besproken. En is die sparring er altijd met de acht mensen in het College. Dus het antwoord is ja. Ze kunnen ook nog deelnemen aan de sessies van de Staten, mogen ze ook nog. Maar dat doet niet iedereen trouw geloof ik.

De heer Thewissen (Forum voor Democratie): Dan heb ik nog een laatste vraag. Ik begrijp dat er nogal wat verwarring is over het al dan niet meldingsplichtig zijn van een KvK-inschrijving.

Gouverneur Bovens: Als separate ...

De heer Thewissen (Forum voor Democratie): Ja daar komen we volgens mij vandaag niet uit. Ik kan me zo voorstellen dat we problemen en dit soort situaties willen voorkomen, dus ik zou graag **een toezegging krijgen dat u ons, als Staten, voorziet van een overzicht van eventuele KvK-inschrijvingen van alle College-deelnemers. Al dan niet actief of slapend.** Dan kunnen we dit in ieder geval voorkomen.

Gouverneur Bovens: **Dat kan ik u zonder meer toezeggen, dat is geen probleem.** Ik kan u ook die van mij zeggen. Ik heb hem in ieder geval niet, maar goed dat is even terzijde. Nou weet ik niet meer wat ik nog moest beantwoorden, dus ik denk dat ik er dan maar langzaam mee stop en het woord geef aan de heer Koopmans voor het tweede deel.

De vicevoorzitter: Dank u wel Gouverneur. Dan is nu het woord aan Gedeputeerde Koopmans.

Gedeputeerde Koopmans: Voorzitter, dank u wel. Dank voor de gestelde vragen en de gelegenheid om daar antwoord op te geven. Voorzitter, misschien allereerst nog even over het in mijn ogen absolute noodzakelijke onderzoek rondom de mails. Ik ben ook Gedeputeerde Bedrijfsvoering en we zijn in de afgelopen jaren gestart met het project DDI, waarover we met u ook gecorrespondeerd hebben. En we zijn een tijd geleden begonnen met het implementeren van SharePoint. Eén van de achterliggende gedachten van deze zeer ingrijpende operatie zat hem juist in het feit, als het gaat over 900 medewerkers en de wijze waarop zij met documenten, met archivering omgaan, dat er in ons dagelijks werk sprake is van vindbaarheidsproblemen van mails. Bij het Marsna-debat is dat ook aan de orde geweest. Voorzitter, dat is dus niet nieuw. Daar werken we overigens wel heel erg hard aan. Op dat punt, maar dat zal ook uit dat onderzoek blijken, is sprake van afspraken met de OR als het gaat over mails. Daar gaat het over protocollen die er zijn, werkafspraken die we hier in huis hebben met betrekking tot mailverkeer. Het kan natuurlijk niet zo zijn dat je, bij wijze van spreken, op een achternamiddag zonder dat mensen daar kennis van dragen, dat je in mailboxen gaat loeren, om het zo maar eens even te zeggen. Wij hebben in de afgelopen periode, wij onder mijn verantwoordelijkheid, alles uitgeploegd om mails te vinden waar in dat eerste artikel al sprake van was, Die mails zijn, zo hebben wij dat u letterlijk ook laten weten, ons niet bekend. Dat is de formulering die wij welbewust gekozen hebben. Als een medewerker hier vertrekt, verdwijnt conform de werkafpraak binnen drie maanden zijn nog bestaande mailaccount. Het is daarbij de bedoeling dat datgene wat in het archief moet zitten in het archief gaat bij het dossier. En als er twee mensen zijn die naar elkaar mailen die hier niet meer werken, dan is de mail er voor ons niet meer. Wat niet wil

zeggen dat mails niet bestaan hebben en dat die wel geschreven zijn. Voorzitter, daarom en omdat de argwaan, zoals de voorzitter van uw Staten en ons College het net al noemde, van talloze vragen gebaseerd is op dat feit. Op het feit dat toen mijn secretariaat de mail doorstuurde die dus vanwege, zeg maar de wijze waarop er gearchiveerd wordt, er niet is. Niet bekend is. We hebben allemaal gezocht, gezocht, gezocht. Dan begrijp ik uw vragen en heb ik er zelf ook behoefte aan, dat hebben we meteen ook gezegd net in ons beraad, dat dat nog een keer uitgezocht wordt. Want er vinden hier geen sessies plaats, kan ik u zeggen, waarbij er wat mails liggen en zijn waarbij Collegeleden, het College of wie dan ook zegt weet je wat, die sturen we wel en die sturen we niet. Die sessies vinden absoluut niet plaats. Wat er is, wat ons bekend is, hebben wij verstrekt.

De vicevoorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja dank u wel voorzitter. Ik hoorde de heer Koopmans zojuist zeggen, het moment dat mijn secretariaat de mail verstuurd heeft. Dan stel ik u de vraag, heeft u zelf die mail doorgestuurd naar de ambtenaar of is dat voor u gedaan in dit proces?

Gedeputeerde Koopmans: Dat is door het secretariaat gebeurd.

De heer Kuntzelaers (PvdA): En als vervolgvraag, u heeft wel kennis van de inhoud van die mail genomen?

Gedeputeerde Koopmans: Dat is de allerbeste vraag vind ik zelf. Ik heb dat in de antwoorden die we aan u gestuurd hebben, is dat oprecht de situatie. Als mensen mij een mail sturen die over inhoud gaan, dan duw ik die het apparaat in. Ik beantwoord zelf nooit mails. Dat is aan ambtenaren waarna dat tot een actie leidt, of tot een ... Maar dat is aan hen om dat te doen. Ik snap wat hier gevraagd wordt, maar tegelijkertijd terugsturen ...? En wat mevrouw Plusquin suggereerde van ja maar, naar een ander ... Nee. Het enige wat je dan te doen hebt en voor mij is dat nog steeds het moment geweest waarop ik echt zuiver wilde handelen, hup het apparaat in. Dan doet men er mee wat men vindt dat men er mee moet doen, want het ontkennen dat er een Meer Maas Meer Venlo-project is of het ontkennen dat er een discussie loopt over het onderwerp, dat is niet zo. De mail wordt gestuurd, rechtstreeks doorgestuurd, niet om zoals eerst in een artikel werd gesuggereerd om iemand te omzeilen, helemaal niet. Juist als ik rechtstreeks naar de heer Prevoo was gegaan om te zeggen, ja maar hier moet je dit of dat mee doen, dan had je een punt gehad. Overigens was die en is die, zo heb ik hem altijd meegemaakt als collega, oud en wijs en verstandig en ook weerbaar genoeg om dan te zeggen 'toedeloe'.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dat zijn veel kwalificaties voor de heer Prevoo, die ik niet allemaal deel. Ik heb nog één vervolgvraag voorzitter. Ik ga niet in op de inhoud van de mail, want daar heb ik dadelijk misschien nog een hele set vragen over. Maar, en dan spreek ik ook als een ambtenaar die ook op een andere plek werkzaam is, als een Gedeputeerde of een wethouder of een andere bestuurder een mail stuurt in de organisatie dan heeft dat impact kan ik u vertellen. Zeker als dat de meest ervaren, meest invloedrijke Gedeputeerde is die dit pand kent. De vraag is, is het de juiste weg om een mail de organisatie in te sturen? Een mail waarvan u weet dat er belangen aan kleven, want er zitten onderwerpen in die worden benoemd waarvan u zich later onthoudt van stemming in de Gedeputeerde Staten. Is dat dan de weg? Of moet u eigenlijk tegen de afzender van deze mail

zeggen, beste mijnheer Janssen, u dient door de voordeur naar binnen te wandelen en niet via deze weg indirect een mail naar het ambtelijk apparaat te sturen.

Gedeputeerde Koopmans: Ja voorzitter, dat heb ik straks helemaal in het begin van betoog in eerste termijn al gezegd. Ik bedoel, daarop terugkijkend was dat beter geweest ja. Omdat u daarover nu de vragen en de twijfels heeft die ook gestoeld zijn op het feit van wat er dan in die mail stond et cetera.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Heeft u zelf ook twijfels over de impact van het zelf versturen van een mail in het ambtelijk apparaat? En de impact die u heeft als u zegt, kijk hier eens naar, want dat is iets met tien uitroeptekens en onderstreept. U heeft impact.

Gedeputeerde Koopmans: Voorzitter ik acht zeker al degenen die destijds betrokken waren bij dat dossier, zeer hoog. Ik ben er echt van overtuigd dat als zij op dat moment iets ervaren hadden wat er mogelijkwerwijs gesuggereerd wordt in uw vraag, dan had men en dan was het ook aan de orde geweest om of via de heer Prevoo of via een vertrouwenspersoon of via de CdK of rechtstreeks naar mij of met een directeur daarover te spreken. Dat is in elk geval naar mij toe nooit gebeurd.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Als daar toevallig mailing van zou zijn, als dat gebeurt, dat zou ik heel interessant vinden om dat een keer terug te zien. Mijnheer Van Caldenberg.

De vicevoorzitter: De volgende interruptie van de heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Ja, voorzitter daarop voortbordurend. In de mededeling portefeuillehouder bijlage 1, pagina 4 van 15 oktober 2020 schrijft een journalist dat een ambtenaar uiteindelijk de kwestie intern ter sprake heeft gebracht en Terraq heeft laten weten dat zulk gedrag niet gewenst was. Als uitvloeisel heeft de heer Koopmans later zijn commissariaat beëindigd. Dat is het citaat van de journalist. De vraag is aan de heer Koopmans, kan hij zich daar iets van herinneren?

Gedeputeerde Koopmans: Voorzitter, ik weet zeker dat dat niet zo is. Ik weet zeker dat dat niet zo is. Naar mij toe heeft niemand iets gemeld. Ik maakte mee op 17 oktober 2017 dat in de commissarisvergadering een plan gepresenteerd werd wat neergezet werd met belangen van Terraq in relatie tot ontgrondingen en Meer Maas Meer Venlo. Daar ter plekke heb ik onmiddellijk gezegd, ik lever mijn commissariaat in. In de vergadering gestopt, tot ziens. Toen is het commissariaat meteen beëindigd.

De vicevoorzitter: De heer Van Caldenberg.

Gedeputeerde Koopmans: En voorzitter. Ik hecht eraan om dat nog een keer te zeggen, maar uiteindelijk is het allemaal aan u. In mijn ogen toont dat nog steeds aan dat de antenne werkte.

De heer Van Caldenberg (SP): Voorzitter, toch met uw toestemming een vervolgvraag. Die mail van Terraq aan Koopmans die gaat heel nadrukkelijk over wat het bedrijfsbelang van Terraq, DCM, J. en T. Tussenholding was. En dat werd verteld aan Gedeputeerde Koopmans. Het moment dat Gedeputeerde Koopmans zijn nevenfunctie neerlegt daar zit een jaar en twee maanden tussen. Als hij nu terugkijkt, had hij dan niet op dat moment, op 22 juli 2016, bij het ontvangen van die mail, op dat

moment zijn Commissariaat moeten neerleggen? En moeten laten weten aan mijnheer Janssen van Terraq dat we op deze manier in Limburg geen zaken doen?

Gedeputeerde Koopmans: Ja, voorzitter, ik verwijt de heer Jansen niets, laat ik daarmee beginnen. Maar voorzitter, ik heb het in het begin al gezegd dat en in 2014 maar ook in 2016, als je kijkt naar de vragen en de twijfels die mensen hierbij hebben, dan ware het beter geweest om dan te zeggen, ja nu niet. Ik had er beter niet aan kunnen beginnen, ja dat ben ik met u eens.

De vicevoorzitter: Mevrouw Fischer-Otten.

Mevrouw Fischer-Otten (50PLUS): Ja, voorzitter ik heb een vraag. Als u opdracht geeft een mail het ambtelijk apparaat in te sturen, is het niet zo dat u te allen tijde verantwoordelijk bent voor het antwoord dat daarop gegeven wordt? Wat in de mail aan de derden gegeven wordt?

Gedeputeerde Koopmans: Voorzitter, misschien is het nog wel even goed ... De kern van die mail is dat er betoogd wordt dat een heel andere ...

Mevrouw Fischer-Otten (50PLUS): Nou ik heb het niet zozeer over de inhoud van die mail. Het gaat mij erom dat als welke Gedeputeerde dan ook een mail in het apparaat wegstuurt om te beantwoorden, dan blijft u toch altijd verantwoordelijk voor datgene wat er in uw naam gebeurt? Of zit ik daar mis?

Gedeputeerde Koopmans: Voorzitter bij alle besluiten waarbij ontgrondingen aan de orde waren en Terraq direct of indirect betrokken was, daar hebben wij ook een lijst van gestuurd, heb ik mij onthouden van stemming.

Mevrouw Fischer-Otten (50PLUS): Nee, het gaat mij nou echt niet over die mail van Terraq of aan Terraq. Stel er was een mail aan mijnheer Pieters uit Lutjebroek geweest die antwoord moest krijgen van iets waar u de opdracht voor gaf, dus het ambtelijk apparaat zorgt dat die mail weggaat, dan is en blijft het toch de verantwoordelijkheid van u wat er in die mail staat? En of er een mail weggaat.

Gedeputeerde Koopmans: Nee, dat is dan een Collegeverantwoordelijkheid. Daar wordt de desbetreffende portefeuillehouder bij betrokken. Daarbij hebben we gehanteerd wat afgesproken was in 2014. Daar ben ik niet bij betrokken geweest.

Mevrouw Fischer-Otten (50PLUS): Dit is nou de laatste keer dat ik het daar over heb. Ik bedoel het dus echt allen maar sec een mail die in het apparaat gestuurd wordt. Dan gaat het helemaal niet over Terraq, maar je bent en blijft als Gedeputeerde toch verantwoordelijk voor datgene wat jij wil dat eruit gaat.

Gedeputeerde Koopmans: Ja, voorzitter. In algemene zin is dat altijd zo. Ja natuurlijk. Het College is verantwoordelijk, maar in het bijzondere geval van de ontgrondingen hadden we een afspraak gemaakt. Maar in algemene zin is het College verantwoordelijk voor alles wat er gebeurt in huis.

De vicevoorzitter: De heer Heldens.

De heer Heldens (VVD): Dank u wel voorzitter. Voorzitter, ik hoor de heer Koopmans zeggen, ook als chef Bedrijfsvoering dat er intern een vindbaarheidsprobleem is op het gebied van mails. En dat er ook absolute noodzakelijkheid is om dat uit te zoeken en om dat te verbeteren. Dat ook alles uitgeploegd is. Dat begrijp ik in zo'n grote organisatie. Tegelijkertijd brengt dit ons als organisatie, als PS en GS, in een hele, hele vervelende rol omdat nu schijn van belangenverstremming blijft hangen doordat zo'n essentieel punt niet op orde is.

Gedeputeerde Koopmans: Breek me de bek niet open ja.

De heer Heldens (VVD): Ja. Weet u dat betreur ik zeer en tegelijkertijd waardeer ik het zeer dat dat wel erkend wordt, want dat is wel een beetje de kern van waar we het vandaag over hebben. Wij weten van het bestaan van de mail. Wij willen graag weten wat daarmee gebeurd is. En het antwoord is, ja we weten het niet. Dat maakt onze controlerende taak uitvoeren ontzettend lastig. Dat is gewoon heel erg jammer, dus die handreiking die van uw kant gedaan is, super. Hopelijk biedt die dan ook de duidelijkheid die dat verdient. Dan voortbordurend daarop toch een vraag nog. Die mail die dus is doorgestuurd. Op dat moment dat die is doorgestuurd, van tevoren, heeft u daar kennis van genomen? Heeft u daar specifiek opdracht voor gegeven? Of is dat automatisch door uw secretariaat gedaan?

Gedeputeerde Koopmans: Ja voorzitter, omdat de mail, van dat doorsturen ons niet bekend is, ga ik ervan uit, mijzelf kennende, en ook omdat het via het secretariaat is gegaan dat het gewoon blind doorsturen is geweest. Ik kan er ook niets anders bij bedenken. Daarom is het ook goed dat er nog een keer met alle techniek en technieken nog eens een keer gezocht wordt. Zoals ik net al zei, breek me de bek niet open. Dat is natuurlijk ook voor ons het probleem. Dat hebben we bij Marsna ook gehad. Daar kwam ook in één keer op het einde een memo naar boven, waaruit overigens bleek dat we het allemaal veel beter gedaan hadden als tot dan toe de rekenkamer dacht. Maar toen zijn wij, mede ook naar aanleiding van aanbevelingen, met allerlei trajecten begonnen om dat te verbeteren. Dat is inclusief de cultuuromslag die erbij hoort, zodat mensen weten wanneer dat ze moeten archiveren. Ja, dat is een hele hijs.

De heer Heldens (VVD): Voorzitter, dat is helder. Laatste opmerking. Het is in die zin gewoon ontzettend vervelend dat er een mail komt naar uw persoonlijke of uw werk-e-mailadres van een bekende waar u een nevenfunctie vervult. Die ook nog gericht is beste Ger en dan door de medewerker zonder uw medeweten doorgestuurd wordt. Waar u geen kennis meer van hebt. En dat dat nu blijft hangen vanwege vindbaarheidsproblemen. Dat moeten we oplossen en ik denk dat dat een hele goede uitkomst is van dit debat.

Gedeputeerde Koopmans: Eens.

De vicevoorzitter: Dank u wel. Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, dank u wel voorzitter. Ik heb twee vragen. Ook wat vragen over de mails en daarna nog een hele andere vraag. Ik neem aan mijnheer Koopmans dat u een goede, bestuurlijke en secretariële ondersteuning heeft en dat uw medewerkers ook een politieke antenne hebben. Mijn ervaring is altijd dat, als je zomaar blindelings een mail doorstuurt, je dat ook aan de afzender laat weten. Ik heb uw mail doorgestuurd naar het ambtelijk apparaat en dat dat toch in

opdracht gaat. Of dat dat gezegd wordt, want hier moet ook bij uw secretariaat een rood licht zijn gaan branden.

De vicevoorzitter: Ik maak hier toch ook even een algemene opmerking, want ik zou willen vermijden ook al noemen we geen namen van ambtenaren dat we hier te veel spreken over ambtenaren. Uiteraard is de Gedeputeerde verantwoordelijk voor wat zijn medewerkers doen. Dat heb ik hem ook in zijn eerste bijdrage horen zeggen, maar laten we met elkaar niet te veel spreken over de ambtelijke ondersteuning.

Gedeputeerde Koopmans: Ja voorzitter, dat ben ik met u eens. Ik ben verantwoordelijk en ik heb ook de beste secretaresse die je maar kunt bedenken. En de beste politiek medewerker die ik mij zou wensen.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Oké, ik zal niet op personen ingaan. Ik heb nog een hele andere vraag. Nadat u uw commissariaat heeft neergelegd, heeft u zich sindsdien wel met dit dossier bemoeid en wel met ontgrondingen? Of heeft u toen ook elke keer gezegd, dit is gevoelig want ik ben daar commissaris geweest, ik moet dit niet doen?

Gedeputeerde Koopmans: Met Meer Maas Meer Venlo heb ik me vanaf dag één bemoeid. Die visie op veiligheid, die Maasveiligheid heb ik in eerste termijn al gezegd dat ik vanaf dag één me daar intensief mee heb bemoeid. Tot de besluiten die de heer Van Caldenberg in zijn feitenrelaas had staan. Absoluut. Dat is ook niet in strijd met welke afspraak dan ook. Natuurlijk de discussie tot aan 2017 hebben we net gehad, maar na 2017 dan ben je geen commissaris meer, heb je ook geen belang meer.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Voorzitter, als ik mag? Ja, dan heb je geen belang meer, maar ook dan kun je nog de schijn van belang hebben. Als ik heel lang lid ben geweest van een voetbalvereniging en ik word wethouder in Venlo en ik ben er niet meer maar die voetbalvereniging wil nieuwe velden, en ik ken die toe en een andere niet, dan geeft dat heel veel reuring. Dus ook dan zou ik het zuiver vinden daar afstand van te nemen.

Gedeputeerde Koopmans: Ja voorzitter, dat doet me denken aan het gesprek wat ik had met Bing toen ik de eerste keer Gedeputeerde werd. Toen kreeg ik de vraag, omdat ik tot 2012 geloof ik, voorzitter van Scouting Nederland was geweest, dat ik me niet moest bemoeien met scouting. Toen heb ik gezegd, dat kan toch helemaal niet? Een politicus heeft in alles zoveel dingen, dat neem je met je mee. Dan kun je niet meer naar de letter, maar ook niet meer naar de geest zeggen, daar is nog een belang, want dat is er niet meer. Dat is er niet meer en dat was er na het stopzetten van het commissariaat ook niet meer. Dat is er niet meer.

De vicevoorzitter: De heer Thewissen. Daarna de heer Kuntzelaers.

De heer Thewissen (Forum voor Democratie): Dank u wel voorzitter. Ik heb twee vragen. Is het gebruikelijk dat er van elk overleg met betrekking tot dit soort dossiers gespreksverslagen gemaakt worden?

Gedeputeerde Koopmans: Nee, totaal niet. Allerlei bilaterale, daar zal ik dadelijk op komen in de beantwoording van uw vragen, nee. Nee, hier in huis worden niet van alle overleggen die wij hebben verslagen gemaakt.

De heer Thewissen (Forum voor Democratie): En als het met de desbetreffende ambtenaar over dit soort dossiers gaat, echt inhoudelijke, daar worden geen notulen of gespreksverslagen van gemaakt?

Gedeputeerde Koopmans: Nee wij maken hier onderling geen notulen.

De heer Thewissen (Forum voor Democratie): Dat vind ik op zich al heel interessant, waar ik op zijn zachtst gezegd vraagtekens bij stel. Want als dat dus zo is, dan begrijp ik ook misschien dat dat een reden is waarom ik geen enkel gespreksverslag en gevraagde notulen ontvangen heb. Dan had ik dat graag zo gehoord, want nu voedt dit het wantrouwen van hé misschien de verkeerde zoekterm gebruikt. Maar u geeft toe dat er hier over miljoenen wordt gesproken en dat daar geen notulen van worden gemaakt. Interessant. Misschien een tip om dat wel gaan doen. Er wordt steeds gezegd van ik heb mij aan besluitvorming onttrokken, dat valt dus niet te bewijzen met behulp van gespreksverslagen.

Gedeputeerde Koopmans: Dat wel. Dat hebben we u ook laten weten in de antwoorden op de vragen. In besluiten die het College van GS genomen heeft, is telkenmale aangegeven dat ik mij van stemming heb onthouden als ontgronding aan de orde was. Daar is ook een overzicht van verstrekt.

De heer Thewissen (Forum voor Democratie): Die notulen zijn mij niet bekend.

De vicevoorzitter: Maar dan hebben we het over de besluitenlijsten van GS en die worden door de voorzitter en de secretaris ondertekend. En daarmee hebben ze ook een formeel karakter.

Gedeputeerde Koopmans: In de antwoorden op de vragen die gesteld zijn, ik weet even niet meer van wie, is dat overzichtje verstrekt van alle besluiten waarbij ik me van stemming heb onthouden

De heer Thewissen (Forum voor Democratie): Dan heb ik die gemist en zal ik die alsnog nakijken. Wat betreft de andere vraag, er gaat hier heel veel aandacht uit naar een mail die wel bestaat, die niet bestaat. Dat is een belangrijk element, alleen ik vrees dat het ook afleidt van waar het nu echt om gaat. En dat is, is hier sprake van een schijn van belangenverstremgeling of is hier sprake van belangenverstremgeling? Ja of nee? En vindt u het niet ook heel interessant dat net bij deze casus wij als PS het informatievoorzieningsprobleem aan het licht brengen en niet u als verantwoordelijke voor de bedrijfsvoering.

Gedeputeerde Koopmans: Nee voorzitter. Ja voorzitter. Dit is een onderwerp wat we al verschillende malen met elkaar gedeeld hebben, bij het Marsna-debat ook. De acties die we hebben neergezet, waarover we ook geschreven hebben met betrekking tot DDI, wat we in huis op dat punt aan het doen zijn. Het directieteam is daar absoluut mee bezig. Het komt nou pijnlijk aan de orde, omdat het wantrouwen en de argwaan gebaseerd is op het al of niet aanwezig zijn, en de inhoud daarvan, van mailverkeer. Maar het is geen nieuw probleem.

De vicevoorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja, dank u wel voorzitter. In het laatste deel van 2017 op het moment dat u het stuk over Meer Maas Meer Venlo als commissaris onder ogen krijgt en meteen zegt, dit is het moment nu ben ik er klaar mee, dit kan echt niet meer, hier loopt alles door elkaar heen, dat is een conclusie die u op dat moment trekt. Wat was er zo bijzonder aan dat voorstel, wat was er nieuw op dat moment wat u in het verleden nog niet wist?

Gedeputeerde Koopmans: Voorzitter, in dat plan, voor zover ik me dat kan herinneren want ik ben ter plekke gestopt, ik heb het niet meegenomen of zoiets, kwam een alternatief met gronden van Terraq als onderdeel van een andere aanpak van Meer Maas Meer Venlo concreet aan de orde.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Voorzitter. Het gebruiken van de CWI-locatie zal dat onder andere zijn geweest. De mogelijkheid om het gebied uit Lomm bijvoorbeeld te betrekken, dat zijn onderdelen die in dat nieuwe plan Meer Maas Meer Venlo stonden, waarom u tot die conclusie bent gekomen. Kunt u precies duiden wat de reden is? Die gronden? Welke reden zat daar voor u op dat moment om hiervoor te kiezen?

Gedeputeerde Koopmans: Ja voorzitter, dat kan ik zo precies niet zeggen. Ik weet alleen, ik zag ter plekke dat hier gewoon een vanuit het belang van het bedrijf geformuleerd alternatief zit en toen heb ik gezegd, ik stop onmiddellijk want of ik in het Provinciehuis nou voor of tegen iets ben, dat kan helemaal niet. Hier is gewoon een belang aan de orde waardoor ik echt moet stoppen.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dat snap ik, want in de mail van Terraq staat namelijk dat DCM koppelkansen ziet door de jachthaven niet tijdelijk te verplaatsen naar de CWI-locatie. Dat staat daar. Daarnaast ziet DCM mogelijkheden om zoveel mogelijk omvangrijke hoeveelheid dekgrond bijvoorbeeld in te zetten. Daar hebben ze het over ontgrondingen. Daar hebben ze het over het gebruik van specifieke locaties waar het bedrijf belangen in heeft en dat is een jaar en twee maanden voordat u hetzelfde plan ziet op de tafel bij Terraq. De inhoud van het gebruik van gronden van dit bedrijf is in die mail al ter sprake gekomen. Dat staat er gewoon.

Gedeputeerde Koopmans: Voorzitter, de bijlage bij die mail was een plan dat eerder met Gedeputeerde Prevoo is besproken inclusief twee gespreksverslagen met de gemeente Venlo en de gemeente Horst. Als u de mail leest, het eerste deel gaat over de besparingsmogelijkheden die er zijn met betrekking tot Meer Maas Meer Venlo en voor mij ...

De heer Kuntzelaers (PvdA): ... op gronden van Terraq, want dat staat hier. Beter gezegd, op 4 april 2017 in de tussenliggende periode onthoudt u zich van stemming over die onderwerpen, namelijk specifiek die CWI-locatie in Lomm in het College. Dus in het College zegt u al, over deze onderwerpen moet ik niet meestemmen want dat vind ik namelijk te gevaarlijk, moet ik mijn vingers niet aan branden. Maar in dezelfde mail worden dezelfde gronden genoemd en op dat moment zegt u niet van, oh nu gaat er een belletje rinkelen. Ik moet me niet bemoeien met dit dossier. Beter gezegd, u gaat tientallen gesprekken voeren.

Gedeputeerde Koopmans: Nee.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Hoe kan dat?

Gedeputeerde Koopmans: Nee voorzitter. Ik heb u net al gezegd dat die gesprekken gingen over de principes die te maken hadden met Meer Maas Meer Venlo en alle waterveiligheidsprojecten. Over Meer Maas Meer Venlo, we hebben ook de RO-notities nog een keer helemaal nagekeken. Er is één RO-notitie bij de portefeuillehouder Waterveiligheid waarover Meer Maas Meer Venlo wordt gesproken, maar in de bilaterale gesprekken ging het over normstelling. Daar ging het over wie betaalt wat. Wie bepaalt hier nou eigenlijk of we straks honderden miljoenen blijven uitgeven aan water. Daar gingen de gesprekken over. Die gingen niet over moet er hier of moet er daar een ontgronding plaatsvinden. Daar gingen die niet over.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Maar de voorstellen in die mail gaan daar specifiek wel over. Het feit dat u op de hoogte bent van die mail, en niet als hoofdreden waarom dat u het gesprek voert maar wel als bijvangst in het gesprek natuurlijk ook die belangen weet en daar kennis van hebt, dat maakt het natuurlijk enorm dubbel. Snap u dat, uw wetenschap ...

Gedeputeerde Koopmans: Ja, maar dat heb ik net al gezegd. Ja, dat snap ik.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Vindt u het dan ook niet ongepast dat, wetende dat u belangen heeft en daarvan in kennis gesteld bent door het bedrijf, u toch die gesprekken blijft voeren die indirect toch de belangen van het bedrijf waar u werkzaam bent dienen?

Gedeputeerde Koopmans: Ja, voorzitter de afweging was toen, de mail kwam binnen en die is zo doorgestuurd het apparaat in om te kijken ...

De heer Kuntzelaers (PvdA): Maar het gaat over kennis die u heeft van de wetenschap dat het bedrijf waar u werkt voordeel heeft bij acties die u daarna onderneemt.

Gedeputeerde Koopmans: Nee ik niet. Ik bedoel ...

De heer Kuntzelaers (PvdA): U weet dit, u heeft kennis van de situatie.

Gedeputeerde Koopmans: De mail is doorgestuurd en ik heb daar verder geen bemoeienis bij. Bij besluitvorming daarover onthoud ik mij van stemming. Ik ben niet het apparaat ingelopen en heb gezegd dat dit geregeld moet worden. Nee, de debatten met de heer Prevoo, ik zeg het al die tijd waren heel heftig maar die waren ook wel geweldig, die gingen over normstelling. Die gingen over de prijs.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Snap ik, maar dat is mijn punt niet. Mijn punt is door die debatten en door die discussie heeft u als bijvangst dat de resultaten die Terraq wenst gerealiseerd gaan worden. Dus u realiseert indirect de belangen van uw bedrijf, misschien zelfs zonder dat u daar bewust mee bezig bent omdat u grotere belangen aan het dienen bent. Dat kan allemaal. Maar in uw achterhoofd moet u weten op dat moment ...

Gedeputeerde Koopmans: Nee.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dat er belangen zijn voor het bedrijf waarvoor u werkt.

Gedeputeerde Koopmans: Nee. Ja, voorzitter ik heb dat in mijn eerste termijn ook al gezegd. Ik ben een felle tegenstander van al dat gegrAAF, omdat het hele veiligheidsdenken rondom de Maas ...

De heer Kuntzelaers (PvdA): Wat doet u dan bij een ontgronder?

De vicevoorzitter: Dit is de laatste keer op dit punt nu.

Gedeputeerde Koopmans: Nee, maar voorzitter, de reden dat ik er ooit voor gevraagd ben dat heeft te maken met het hele simpele feit dat zij mij vroeger, in relatie tot de governance en de twee broers die daar zaten om daar de rol te spelen als commissaris. Dat was de reden. Dat er ontgrond wordt in Limburg is van alle tijden, maar het massaal, continu, met alle projecten, elke keer weer, veiligheid combineren met ontgrondingen, daar heb ik mij altijd tegen verzet. Dus die lijn die ik altijd heb gehad heeft nooit bijgedragen tot welke ontgroning dan ook. Dat is nooit, nooit, nooit de opzet geweest in de periode dat ik Gedeputeerde was.

De vicevoorzitter: De heer Van Caldenberg nu.

De heer Van Caldenberg (SP): Ja voorzitter net toch wel een klein nieuwsfeit, want de Gedeputeerde gaf aan dat er bij de portefeuillehouder Waterveiligheid wel melding werd gemaakt van het project Meer Maas Meer Venlo. Ik vroeg me af of we die memo waar de Gedeputeerde aan refereerde al gekregen hebben?

Gedeputeerde Koopmans: De RO-nota Meer Maas Meer Venlo die is niet verstrekt denk ik, weet ik niet. Nee.

De heer Van Caldenberg (SP): Nee, maar we vroegen om alle communicatie met betrekking tot het dossier Meer Maas Meer Venlo met ons te delen.

Gedeputeerde Koopmans: Ja.

De heer Van Caldenberg (SP): Deze hebben we nog niet en dat hebben we niet één keer gevraagd maar een paar keer. Dus kunnen we hem krijgen? Laat ik dat nog maar vragen.

Gedeputeerde Koopmans: Ja, dat is geen enkel probleem.

De heer Van Caldenberg (SP): Oké. Kunnen we dan ook de agenda van de heer Koopmans terugkijken en dan zien wanneer de bilaterale overleggen met mijnheer Prevoo hebben plaatsgevonden tussen het moment dat de mail is ontvangen van Terraq, van mijnheer Janssen en het moment dat de heer Koopmans de Raad van Commissariaat ...

Gedeputeerde Koopmans: Ja dat gaan we met alle plezier na, maar ik kan u zeggen, en dat zeg ik namens alle Gedeputeerden, wij zien elkaar zo vaak, dat staat lang niet altijd in de agenda. Lang niet altijd.

De heer Van Caldenberg (SP): Maar als u moet schatten, u zei tientallen keren. Hoeveel zullen het er zijn geweest in die jaar en twee maanden?

Gedeputeerde Koopmans: Nou dat ze in de agenda staan niet zoveel. Nee, dat weet ik niet.

De heer Van Caldenberg (SP): Nee.

Gedeputeerde Koopmans: Dat kan ik zo niet zeggen maar, en nogmaals voorzitter, is dan drie veel? Of dertien veel? Ik heb u gezegd dat er heel vaak met elkaar is gesproken en wat zegt dat?

De heer Van Caldenberg (SP): Nou ja, dat zegt misschien nog niet eens zoveel, maar dan kunnen we ons een beeld vormen over al die bilaterale gesprekken die hebben plaatsgevonden en dan probeer ik me daarbij voor te stellen dat de portefeuillehouder die er wel over ging, die er volgens u kennis van had, dat in die gesprekken ook nooit met u gedeeld heeft en op dat moment besproken heeft. Het zou natuurlijk zomaar kunnen dat de heer Prevoo wel iets over DCM had gezegd wat ze hem gepresenteerd hebben. En heeft u toen niet op dat moment in die gesprekken die u had met mijnheer Prevoo misschien gedacht van dat het misschien nu wel een keer een goed moment om te zeggen Prevoo is hiermee bezig en ik zit daar als commissaris en dat verenigt zich niet.

Gedeputeerde Koopmans: Ja, voorzitter niemand heeft me daarover aangesproken. Dat is nooit gebeurd voorzitter.

De vicevoorzitter: Ja, nu de laatste keer mijnheer Van Caldenberg. Daarna mevrouw Jenneskens nog en dan stel ik toch voor dat de heer Koopmans zijn betoog afmaakt. We zijn drie en een half uur bezig met het debat en ik wil toch naar een einde van de eerste termijn gaan toewerken. Laatste keer de heer Van Caldenberg op dit punt.

De heer Van Caldenberg (SP): Ja, voorzitter het antwoord: daar heeft mij nooit iemand over aangesproken. Betekent dat dat de heer Prevoo nooit met u gesproken heeft in die bilaterale overleggen vanuit zijn portefeuillerol over het plan Meer Maas Meer Venlo op de wijze zoals DCM dat gepresenteerd heeft? Of betekent dat dat nooit iemand u heeft aangesproken over het feit dat dat misschien tegenstrijdig was? Want dat de heer Prevoo dat misschien niet gedaan heeft dat geloof ik wel.

Gedeputeerde Koopmans: Dat laatste begrijp ik niet voorzitter. De gesprekken over waterveiligheid, want daar ging het over, ja die waren intens. En er kwamen allerlei onderwerpen aan de orde, maar de belangen zoals we dat geantwoord hebben, de belangen van welke ontgroning of ontgronder hebben daarin nooit een rol gespeeld. Dat is wat ik echt volstrekt tegen u kan verklaren, die hebben nooit een rol gespeeld.

De vicevoorzitter: Goed, de laatste interruptie nu even in deze termijn. Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, ik had een vraag. U noemde straks kort de RO-notities hierover en in de beantwoording komt telkens terug dat er geen verslagen zijn, geen mailwisselingen behalve die ene mail, of tenminste als ik dat correct begrijp. U geeft nu ook aan dat dat toch ooit in de ambtelijke

voorbespreking van inhoudelijke stukken wel of kort aan de orde is geweest, maar is er geen enkel gespreksverslag, RO-notitie, wat dan ook? Mailverkeer, is er niets te vinden behalve die ene mail?

Gedeputeerde Koopmans: Voorzitter, in de antwoorden die we hebben gegeven, ik heb de stapel hier voor me liggen, wat aan ons gevraagd is of dat er is, daar is intensief naar gezocht. Dat is er niet. Ik weet niet of dat er nog ergens een verslagje ligt of een aantekening ligt die ik niet ken. De vraag was bijvoorbeeld ook, zijn er telefoonverslagen. Nee, ja, die maak ik nooit. Die zijn er niet. Nooit. Dus laat ik zeggen, zoals we de vragen beantwoord hebben, die dingen die gevraagd zijn, die zijn er niet.

De vicevoorzitter: Dank u wel.

Gedeputeerde Koopmans: Voorzitter, ik denk dat ik in de debatten al heel veel beantwoord heb. Even kijken. Mevrouw Plusquin vroeg mij nog of ik gebeld heb met de hoofdredactie. Ja, ik heb gebeld met de hoofdredacteur van De Limburger en dat ging over een hele andere aangelegenheid. Voorzitter, dan was er nog een vraag over de e-mail. Die heb ik al beantwoord. Dan mevrouw Jetten die had een terecht betoog waarin integriteit gepaard gaat ...

De vicevoorzitter: Nee we hadden afgesproken geen interrupties meer, dus dat mag u in tweede termijn doen. Er werd antwoord gegeven op de vraag. Ja, ik heb een duidelijk antwoord gehoord, maar u mag daar in tweede termijn even op terugkomen. Ik heb net aangegeven dat we drie en een half uur bezig zijn met de eerste termijn. Er moet nog een tweede termijn komen waarin u ook nog mag interrumperen. Daar zit geen verbod op, maar we moeten wel deze vergadering op een enigszins normaal tijdstip gaan afsluiten en ik voorzie voorlopig nog geen einde.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dank u wel voorzitter. Ja, ik ben wel een beetje verbaasd, ook omdat in de aankondiging van de mededeling portefeuillehouder ook stond dat er een publicatie zou komen in het NRC, dus niet in De Limburger. Ik wil toch echt even mijn vragen beantwoord zien. Wanneer heeft u gebeld met de hoofdredacteur van De Limburger? Waarom? Wat was het onderwerp? En klopt het dat mensen in deze zaal op voorhand wisten dat De Limburger niet ging publiceren?

Gedeputeerde Koopmans: Ja voorzitter. Waarom De Limburger wel of niet iets publiceert is aan De Limburger. Ik heb met velen van u de verantwoording van de hoofdredacteur in De Limburger gelezen, maar dat is niet omdat ik hem gebeld heb. Ja, maar wat is dan niet het antwoord?

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ik vroeg wanneer, waarom en wat was het onderwerp dus ...

Gedeputeerde Koopmans: Ja voorzitter. Ik heb denk ik ongeveer een week voordat ongeveer die verantwoording kwam gebeld over een totaal ander onderwerp en dat ga ik u hier niet vertellen omdat dat niet passend is. Echt niet. Maar dat heeft met de hand op het hart, dat ging niet over het wel of niet publiceren van wat dan ook. En dat was ...

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Hoeveel mensen in deze zaal wisten op voorhand dat De Limburger niet ging publiceren.

Gedeputeerde Koopmans: Ja daar weet ik niets van. Ik bedoel, ik wist er ook niets van. Ik heb ook elke morgen om half vier eens even gekeken van wat gaan ze schrijven of niet. Voorzitter, dus voor mij was dat tot aan de verantwoording van de hoofdredacteur een punt net als wat velen bezighield. Voorzitter, mevrouw Jetten stelde nog de vraag waar het gezonde verstand was. Ja, voorzitter ook dat heb ik in het begin van mijn betoog al beantwoord. Terugkijkend en met de vragen die er nu leven dan kun je gewoon de conclusie trekken, en trek ik zelf ook de conclusie, dan had ik toen in 2014 beter het commissariaat op kunnen zeggen. Voorzitter, dan even kijken, dan mevrouw Jenneskens. Ja, ik heb net al gezegd van mijn kant want dat was de meest belangrijke vraag van uw kant, ja er is geen inmenging van mijn kant aan de orde geweest. Voorzitter, de vragen van mevrouw Werrij die heb ik straks al beantwoord en de Gouverneur heeft al aangegeven dat op dat punt dat onderzoek ook plaatsvindt. Waarin duidelijk zal zijn wat de procedures en dergelijke zijn en wat daarin beter kan. En wat gebruikelijk is op het gebied van privacy en ook wat gebruikelijk is in Nederland et cetera, et cetera. Daar kan dan het resultaat van komen. Voorzitter, tegen de heer Thewissen, mij irriteert het natuurlijk ook mateloos dat er een soort beeld ontstaat alsof het op gebied van integriteit in deze Provincie niet op orde zou zijn. Tuurlijk irriteert dat. Daarom ben ik straks ook begonnen zoals ik begonnen ben, maar tegelijkertijd al datgene wat we afgesproken hadden en wat in de rapportage, daar ben ik transparant over geweest. Op het ene punt dat het bedrag er niet bij stond. Maar dat door het feit dat mails onbekend zijn en daardoor argwaan ontstaat en er weer een beeld naar boven komt, ja dat doet mij net als u, dat irriteert mateloos en dat betreur ik ook zeer. Mevrouw Jenneskens zei dat terecht, dat delen we samen en dat delen we ook met Limburg. Daar voel ik mij ook zeer verantwoordelijk voor. Voorzitter, het was vond ik een goed gesprek tussen de heer Thewissen en Kuntzelaers over de schijn van belangenverstremgeling, is die er dan? Ja voorzitter, door de wijze waarop de mail gelezen wordt en de wijze waarop u uw vragen aan mij stelt is die er. Die is er. Voorzitter, ik kan het ook nog begrijpen ook, laat ik daar helder over zijn.

De vicevoorzitter: De heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Ja, door de wijze waarop de mail gelezen wordt en waarop we er nu hier over spreken. Dat zou bijna zijn omdat wij de mail lezen zoals we hem lezen en omdat wij er vanavond over spreken, dat dat hetgeen is wat gezegd wordt. Dan denk ik dat datgene wat de Gouverneur eigenlijk altijd zegt opgaat. Primair is degene verantwoordelijk voor zijn eigen handelen en daar zelf die keuze maakt. Dat komt dus niet doordat wij hem op een bepaalde manier lezen en dat komt ook niet omdat we op een bepaalde manier met elkaar de discussie voeren. Dat komt omdat degene die daarvoor verantwoordelijk is op een bepaalde manier daarover gehandeld heeft.

Gedeputeerde Koopmans: Ja voorzitter, maar dat heb ik straks al gezegd. Het is ook zeker niet bedoeld dat het uw schuld is of zoiets, want dat is natuurlijk absoluut niet wat ik bedoel. Wat ik wel zeg dat door de opeenstapeling van feiten, het feit dat er argwaan is over dat er mails niet vindbaar zijn, op dat moment daarbij de mail lezend et cetera ontstaat er, en dat bedoelde ik met door het debat, een beeld waardoor dat de schijn van belangenverstremgeling, ja dat snap ik dat mensen dat denken. Ik weet zeker, voor mijzelf, dat er van belangenverstremgeling op geen enkel moment sprake is geweest. Maar dat de schijn aan de orde is, dat is natuurlijk iedereen hier ondertussen volstrekt helder. Voorzitter, de heer Franssen stelde nog de vraag met betrekking tot de opvatting van de heer Prevoo. Ik heb het altijd zo gelezen als dat dat ging over Meer Maas Meer Venlo. Dus dat ik me daarmee bemoeide en dat is natuurlijk ook zo. Dat heb ik vaak genoeg gezegd. Voorzitter, de heer Van Bijnen die stelde me nog de vraag, maar die heb ik meteen al beantwoord, wat had hij anders

gedaan. Ja, dat was volstrekt helder in 2014 hadden we hier beter niet aan kunnen beginnen. Voorzitter, dan over de mails is al alles gezegd. Dan de vragen van de heer Heldens. Die had nog de vraag waarom die nevenfunctie moest blijven. Ja, die vraag heb ik me natuurlijk in de afgelopen tijd ook nog wel eens gesteld. Voorzitter destijds, in het debat is het volgende gebeurd. Ik was op een aantal plaatsen actief. Ik was voorzitter van de SKV, dat is destijds afgesproken, de Stichting Kalverhouderij ... Daar is toen afgesproken dat ik daar tot in juli zou blijven totdat er een opvolger was. Ik was ook commissaris van Summa, daar is toen helemaal niet over gesproken in het debat. Daar ben ik een aantal maanden later, toen ik tegenkwam dat de directeur van die bv, en dat is een bv die een verzekeringstussenpersoon is, dat die betrokken werd bij Paardensport Limburg. Toen dacht ik, dat vind ik te ingewikkeld en toen ben ik daar ook gestopt. Dus het is ook in een sfeer destijds, ondanks dat er natuurlijk een stevig debat is geweest vooral over mijn functie als President van de OLS federatie, dat niet aan de orde was dat dat allemaal niet kon of zo. Mijn belang daarbij om dat te doen of waarom doe je dat, ik heb ook wel altijd iets van een loyaliteit naar de familie Janssen. Dat was voor mij ook de reden waarom ik daaraan begonnen was. En ik zeg het nog een keer, het was beter geweest van niet.

De vicevoorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja, dank u wel voorzitter. Was die loyaliteit die u voelde voor de familie Janssen verdwenen toen u uw commissariaat opzei?

Gedeputeerde Koopmans: Ja in die zin zeker.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dus met het opzeggen van uw commissariaat was uw loyaliteit naar die familie in ieder geval verdwenen, Dus die loyaliteit aan die familie was gekoppeld aan uw commissariaat?

Gedeputeerde Koopmans: Nee maar die loyaliteit die ging ook naar de vraag die mij destijds gesteld is om in de governance een rol te spelen. Twee, drie jaar later speelde het ook niet, maar het was ook niet meer van belang of dat wel of niet is. Maar een loyaliteit in die zin dat ik mij gehouden voel om deze of gene te helpen of zo, nee dat is ook tijdens het commissariaat als het gaat over de besluiten die het College van GS moest nemen niet aan de orde geweest.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Maar voorzitter u zegt, uit loyaliteit aan de familie Janssen trad ik toe als commissaris. Dus dat betekent dat er een loyaliteit was voorafgaand aan het commissariaat en het is vreemd dat die volgens u ophoudt te bestaan bij het einde van het commissariaat.

Gedeputeerde Koopmans: Ja, omdat dan natuurlijk het punt van het strijdig zijn van belangen veel zwaarder weegt.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Fijn.

De vicevoorzitter: De heer Heldens.

De heer Heldens (VVD): Dank u wel voorzitter. Ja voorzitter, dank aan de heer Koopmans voor de beantwoording. Wat ik gewoon moeilijk vind te begrijpen, en ik was er in 2014 niet bij, is hoe destijds u

die afweging gemaakt heeft van: ja dit is verstandig en hier krijg ik geen gezeik mee. Even plat gezegd. Tegelijkertijd bent u in 2014 gewaarschuwd door Bing, kijk daarmee uit. In de Staten van links tot rechts werden er ook opmerkingen gemaakt. Hoe rijmt zich dat dan met uw opmerkingen van vandaag van nee, ik heb daar helemaal geen trek in dat er überhaupt twijfel is. Dat er überhaupt over gesproken wordt, want dan stop ik er acuut mee. Hoe rijmt zich dat met elkaar? Hoe kunt u dat mij uitleggen.

Gedeputeerde Koopmans: Ja voorzitter, omdat we destijds, met de afspraken die gemaakt zijn, ook de wijze waarop dat ik ze ben nagekomen, bij alle besluiten waarbij Terraq aan de orde was, heb ik me elke keer van de beraadslagingen en van de besluitvorming onthouden, dat was waarom ik me daar goed bij voelde. Dat nu door de mail en het ontbreken van duiding van die mail over Meer Maas Meer Venlo een visie op veiligheid, dat daar ontgrondingen bij betrokken worden, dat begrijp ik dat dat gebeurt. Maar dat was destijds totaal niet aan de orde.

De heer Heldens (VVD): Ja voorzitter, destijds niet aan de orde, er zijn wel opmerkingen over gemaakt. Nou goed daar is een afweging in gemaakt, dat is uw goed recht. Wat me dan toch bevreemdt is dat het argument om het te blijven doen uit loyaliteit aan de werkgever is. Dat lijkt me wel gewoon een hele gevaarlijke als functies elkaar tegenkomen. Ik probeer te begrijpen in dit debat hoe het komt dat er niet eerder, bijvoorbeeld bij zo'n project waar direct met grondaftgravingen misschien niet heel veel belang heeft gezeten, maar in de hele kerstboom van bv's en andere belangen misschien wel ergens raakvlakken geweest zijn, hoe daar op dat moment niet eerder ingegrepen is. Dat probeer ik nog steeds te begrijpen waarom u de conclusie niet eerder getrokken hebt: dit is niet handig, laat ik er nu toch maar mee stoppen. Misschien kunt u dat nog nader uitleggen.

Gedeputeerde Koopmans: Ja voorzitter, ik kan dat niet anders zeggen dat de eerste keer dat ik echt zag dat dit niet handig is de conclusie heb getrokken. Toen die mail binnenkwam en die doorgestuurd is, zoals dat met alle mensen die problemen neerleggen, dat was toen niet. Terugkijkend, maar dat heb ik al een paar keer gezegd, ja had dat beter gekund.

De heer Heldens (VVD): Ja voorzitter, deze reflectie vind ik al de eerste winst op dit dossier. Gezien de beantwoordingen vind ik dit gesprek winst. Dank u wel.

De vicevoorzitter: Dank u wel mijnheer Heldens. Mijnheer Koopmans u bent aan het einde van uw eerste termijn? Mijnheer Van Bijnen nog een vraag aan de heer Koopmans?

De heer Van Bijnen (PVV): Ik wil graag een ordevoorstel doen.

De vicevoorzitter: Ja.

De heer Van Bijnen (PVV): Want we draaien in cirkels rond heb ik het idee, dat had u zelf volgens mij ook al. Er is ook toegezegd door de Commissaris van de Koning dat de externe adviseur Integriteit een onderzoek gaat verrichten. Mails die worden nog bekeken, heb ik begrepen. De agenda, et cetera et cetera, et cetera. En dan nog het laatste, er is een mail bij de heer Van Caldenberg die ik ook niet ken, u niet kent. Lijkt me handig dat die ook in de openbaarheid komt, als we daarover willen debatteren. Dus lijkt me het ordevoorstel dat we dit debat gaan verplaatsen, zodat als we alle info

binnen hebben, want we draaien nu in cirkels rond en ik wil wel meer informatie hebben om door te kunnen met het debat want nu gaat het volgens mij nergens heen.

De vicevoorzitter: Nou die laatste conclusie zou ik niet willen herhalen. Ik heb om u heen gekeken en ik heb een idee dat een aantal collega's het debat in tweede termijn wel wil voortzetten. Wat ik zou willen voorstellen is dat we in ieder geval gewoon een tweede termijn gaan doen, waarbij ik u wel individueel wil vragen om te reageren op het voorstel van de Gouverneur om dit op te pakken, om dit te beschouwen als een melding integriteit. Waarbij dan het protocol gaat gelden dat u met elkaar heeft vastgesteld, juist voor dit soort aangelegenheden waarbij de externe adviseur integriteit in positie komt. Onderdeel van dat onderzoek is dan uiteraard alle relevante stukken, inclusief dat onderzoek naar herkomst van e-mails dan wel het mogelijk achterhalen van e-mails die op dit moment nog niet ter beschikking zijn, of kunnen zijn.

De heer Van Bijnen (PVV): Ja.

De vicevoorzitter: Dus dat is in ieder geval wat ik in tweede termijn wil meegeven. Ik denk dat ik uw ordevoorstel niet in stemming hoeft te brengen want bij de reacties achter u trof ik weinig adhesie aan.

De heer Van Bijnen (PVV): Het lijkt me wel van belang dat de SP in ieder geval de mail, in ieder geval richting Staten ook opheldert, want we hebben het nu ergens over waar alleen de heer Van Caldenberg schijnbaar weet van heeft. Zo kunnen we het debat ook niet fatsoenlijk laten plaatsvinden.

De vicevoorzitter: Ik heb dat inderdaad in eerste termijn ook al aangegeven, dat het heel lastig is om te debatteren over een stuk dat bij anderen in deze zaal niet bekend is. De heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Ja voorzitter, dat klopt maar ik vind niet dat ik degene ben die hem zou moeten leveren. Dat vind ik één. En twee, ik ben bereid om hem ter beschikking te stellen op het moment dat een onafhankelijke daar kennis van kan nemen en daarover kan oordelen.

De vicevoorzitter: Goed en daar heeft de Gouverneur denk ik een voorstel voor gedaan en ik verzoek u in uw tweede termijn, waarbij een derde van de spreektijd van de eerste termijn geldt zoals gebruikelijk, dat u daarop reageert of u dat voorstel van de Gouverneur ondersteunt. Nog één procedurele vraag?

Mevrouw Jenneskens (D66): Kunnen we kort schorsen tussen de eerste en tweede termijn of wordt u dan heel verdrietig. Het maakt eigenlijk niet uit of ik u verdrietig ... Kunnen we heel even tien minuutjes schorsen?

De vicevoorzitter: Nee, ik word niet zo snel verdrietig en zeker niet in deze zaal. Ik beschouw dit als een verzoek om tien minuten te schorsen dus de vergadering is geschorst tot 22.00 uur.

[SCHORSING]

De vicevoorzitter: Dames en heren ik verzoek u om uw plaatsen weer in te nemen, dan ga ik de tweede termijn openen.

De heer Van Bijnen (PVV): Mijnheer de voorzitter, ik wil toch het ordevoorstel van zojuist in stemming brengen. Dit heeft ook te maken met het verzoek om transparantie van het College. Wij verzoeken ook om transparantie van de SP met betrekking tot de mail die u achterhoudt waar wij niets van weten. Met de toezeggingen die gedaan zijn welke informatie er moet komen heb ik niet het idee dat wij hier vanavond een eerlijk debat kunnen voeren op het moment dat er nog informatie achtergehouden wordt en ontbreekt. Dus ik wil graag het ordevoorstel om het debat op te schorten en te verplaatsen totdat alle informatie bekend is, wil ik in stemming brengen met een verklaring.

De vicevoorzitter: Een formeel ordevoorstel kan ik sowieso niet doen, want daarvoor moeten we met elkaar aanwezig zijn. Ik moet een ronde maken om te kijken of er een gekwalificeerde meerderheid hiervoor te genereren is. Als dat niet aan de orde is, moeten we handelen in de geest van.

Mevrouw Werrij-Wetzels (CDA): Ik wilde naar voren komen om de heer Van Bijnen te ondersteunen.

De vicevoorzitter: Dank u wel. Dan ga ik een soort informele peiling doen naar het ordevoorstel, want meer kan ik op dit moment niet doen. Wie is er voor het ordevoorstel van de heer Van Bijnen? En de heer Van Bijnen zelf neem ik aan. Wie is er tegen het voorstel? Dan concludeer ik uit de informele peiling dat wij gaan starten met de tweede termijn en geef ik het woord aan de heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Voorzitter, het is een lange avond. Er zijn nog twee minuten te spreken en ik wil het niet te lang maken, maar toen de Gouverneur hier straks zijn beantwoording aan het doen was, dacht ik, begrijpt hij het nu echt niet of wil hij het niet begrijpen? De redenatie is volgens u dat wij, en met wij bedoelt u het College, dit niet zagen als een ontgrondingsdossier en dat we daarom geen aanleiding zagen om daar anders mee om te gaan. Maar de Gedeputeerde moet zich met ontgrondingen niet bemoeien vanwege zijn nevenfunctie bij DCM, bij J. en T. en Terrac. De mail van de heer Janssen is doordrenkt met alles wat maar ademt met DCM, J. en T. en Terrac. En dan doet het er niet toe dat het gaat over ontgrondingen maar dan doet het ertoe dat die nevenfunctie actief is. Het morele kompas van de Gouverneur hapert hier behoorlijk. Voorzitter, ik kan het de heer Koopmans helaas niet, nee helaas dat moet ik terugnemen, kwalijk nemen dat het morele kompas van de Gouverneur hierin hapert. Maar ik vind wel dat de Gedeputeerde anders had moeten handelen en dit had moeten melden bij de Gouverneur. Zich terug had moeten trekken toen hij de mail kreeg en al helemaal moeten vertellen tegen de heer Janssen dat we op deze manier geen zaken doen in Limburg. Omdat we nog een heleboel niet weten, willen we nog een onderzoek doen. Dat onderzoek gaat gebeuren met het zwaarste middel dat we kennen: de enquête. Dat doen we omdat we te veel open eindjes hebben op dit moment. Dit wordt mede ingediend namens de fracties van de Partij van de Arbeid, GroenLinks, fractie voor Forum voor Democratie, 50PLUS, Partij voor de Dieren en LOKAAL-LIMBURG.

De heer Van Bijnen (PVV): Voorzitter, ik heb toch wel een vraag richting de heer Van Caldenberg. Wat is nu exact de reden dat u komt met een mail waar het College niets vanaf weet en waar een hoop collega's van u ook niets vanaf weten, die houdt u achter. Wat is de exacte reden dat u die mail op dit moment achterhoudt en niet transparant wilt zijn naar ons toe zodat we een eerlijk debat kunnen voeren?

De heer Van Caldenberg (SP): Ik ben heel transparant naar u, want ik zeg dat ik hem heb en ik zeg dat ik hem ter beschikking wil stellen. Maar ik had eigenlijk ook wel een beetje gehoopt dat u deze

vraag zou stellen want door hem op deze manier aan mij te stellen, is het enige dat u probeert te doen ons af te leiden van de belangenverstrengeling en de mogelijke belangenverstrengeling die onderzocht moet worden. En dan kunt u mij verwijten maken, maar ik had de mail van het College van GS moeten hebben.

De heer Van Bijnen (PVV): Duidelijk antwoord. U zegt, u wilt hem ter beschikking stellen maar ik heb hem nog steeds niet en volgens mij, en dan moet ik even naar het College kijken, heeft het College hem ook niet. De reden dat we hem willen hebben is dat we ook over duidelijke informatie willen beschikken. Als ik hier een debat wil voeren over waar we het vandaag over willen hebben, dan is die informatie relevant. Dus waarom is de SP zelf niet transparant en verwijt u dit College de schijn van belangenverstrengeling? Dat vraag ik me dan af.

De heer Van Caldenberg (SP): Het allereerste antwoord is gewoon dat ik mijn bronnen wil beschermen, maar ik heb u ook net gezegd dat op het moment dat er een onafhankelijke partij komt die dit gaat onderzoeken, en wat ons betreft is dat de parlementaire enquête, we die mail ter beschikking stellen zodat iedereen ernaar kan kijken en dan kan er met een onafhankelijke blik naar gekeken worden, maar ik laat me hier niet afleiden van datgene waar het over gaat.

De heer Van Bijnen (PVV): Dat is zeker niet wat ik wil doen voorzitter. Wat mij betreft mag u die mail ook bekend stellen zonder bronvermelding. Dat is voor mij ook geen probleem. Maar nu wekt u een schijn dat u bewijs heeft waar wij allemaal niets van weten, of misschien een paar collega's van u waar u de motie mee indient mogen hem wel zien en een aantal partijen niet. Het is heel raar wat u doet. Dit is geen eerlijk debat voeren en dit is informatie achterhouden.

De heer Van Caldenberg (SP): Nee, want datgene dat in de mail staat heb ik in het debat gedeeld.

Mevrouw Werrij-Wetzels (CDA): Voorzitter, de heer Van Caldenberg heeft uit de mail waar hij op doelt geknipt. U zegt vervolgens: 'Ik heb die mail en ik ga hem alleen maar aan een externe voorleggen'. Is de heer Van Caldenberg het niet met mij eens dat die mail hier in Provinciale Staten hoort? Zelfs als het College op dit moment zegt, wij hebben die mail niet, en u roept de hele tijd, en dat is de basis voor uw hele betoog, ik heb die mail wel en ik leid er van alles uit af, dat die mail hier vanavond in Provinciale Staten gedeeld moet worden zodat inderdaad iedereen er kennis van kan nemen. Ik zou best graag willen weten wie van alle collega's die mail al heeft gezien en wie kennis heeft genomen van de inhoud van de mail want ik heb hem niet gezien en het was wel fair enough geweest als we hier vanavond kennis van hadden genomen. Ook als GS heeft gezegd 'wij zien hem niet', u heeft hem. Deel hem dan ook met ons.

De vicevoorzitter: Interruptie gaat vanaf hier, niet vanuit de zaal.

De heer Van Caldenberg (SP): Ik wou zeggen tegen de heer Kuntzelaers, roep dat tegen GS, u bent nu de boodschapper. U moet daar zijn met uw vragen, daar moeten de antwoorden vandaan komen, bij de leden van het College van GS. Die moeten de mails leveren en nu gaat u mij de maat nemen mevrouw Werrij. U bent niks anders aan het doen dan aan het afleiden van het onderwerp waar het hier over gaat. Niets meer en niets minder.

Mevrouw Werrij-Wetzels (CDA): Nee voorzitter, dat is niet zo. Dat zijn woorden die de heer Van Caldenberg mij in de mond legt. Dat is niet zo. Er is een onderzoek toegezegd door het College. Het is ook goed dat dit tot de bodem wordt uitgezocht zodat we voor eens en altijd daar een streep onder kunnen zetten. Maar dan siert het u toch ook als u de mail die u wel hebt vanavond aan ons ter inzage legt.

De heer Van Caldenberg (SP): Ik ga de mail op het moment dat ik die aan een onafhankelijke onderzoeker ter beschikking stel ook aan u ter beschikking stellen. Op dit moment wil ik ervoor waken dat de bronnen die ik heb en de basis waarvan ik die informatie krijg de nek om worden gedraaid en dat we die niet meer krijgen. Want als ik ze niet had gehad, hadden we het niet kunnen weten. Er is misschien nog wel meer. Ik weet zeker dat er meer is, want die mail laat zien dat er meer is.

De vicevoorzitter: De heer Heldens.

De heer Heldens (VVD): Dank u wel voorzitter. Om het even duidelijk te krijgen, kunnen we de bron van de heer Van Caldenberg misschien beschouwen als een klokkenluider die hij probeert te beschermen doordat hij door het vrijgeven van de mail de identiteit van de klokkenluider prijsgeeft en hij dat geen wenselijke situatie vindt, maar dat hij dit wel wil doen met een commissie die daar geheimhouding over af wil leggen. Begrijp ik dat goed?

De heer Van Caldenberg (SP): De heer Heldens heeft best een aantal dingen gezegd. Beschouw het als een klokkenluider ja. En er staan een aantal namen in die mail van degene die hem verzonden heeft en degene die hem ontvangen heeft en de mensen die hem mede ontvangen hebben. Het gaat mij ook te ver om deze mensen op dit moment hier publiekelijk, want dat zijn ook medewerkers in dit huis, daaraan bloot te stellen. Die moet ik ook beschermen, vind ik. Dus dat. Ik ga de mail ter beschikking stellen aan de onafhankelijke onderzoekers en zij doen hun proces. Normaal gesproken doen zij dat zorgvuldig en gaan ze ook zorgvuldig om met de bronnen die ze hebben en proberen ze het zo te doen dat degene die het uiteindelijke rapport heeft dat niet kan herleiden naar degene die dat gedaan heeft. Daarmee proberen we deze bronnen zoveel mogelijk te beschermen.

De heer Heldens (VVD): Voorzitter deze handelswijze lijkt me, zonder steun uit te spreken voor de parlementaire enquête die u aankondigt, niet onredelijk.

De heer Van Caldenberg (SP): Dank u wel.

De vicevoorzitter: Mag ik u vragen om af te ronden?

De heer Heldens (VVD): Ja, ik was klaar. Ik weet niet of er nog meer mensen zijn, maar ik was klaar.

De vicevoorzitter: Dan gaan we verder met mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dank u wel voorzitter. Ik ga het kort houden. Ik vind het onbegrijpelijk dat die mail zo wordt doorgestuurd. Zeker met het effect dat de heer Kunstzelaars daaraan gegeven heeft. We vinden het ook onbegrijpelijk dat er ook al in een mededeling van het College stond op 15-10 dat er een week voorafgaand aan de publicatie bekend was dat alleen de NRC dit zou publiceren. Dat vind ik heel vreemd omdat er ook een journalist van De Limburger aan

het onderzoek heeft meegewerkt. De heer Dohmen heeft in 1997 een boek geschreven dat heet *De Vriendenrepubliek Limburg*. We zijn inmiddels decennia verder en het is tijd om dat imago van ons af te schudden. Als laatste middel dienen wij daarom nu de motie in van de parlementaire enquête. Dank u wel.

De vicevoorzitter: Dank u wel mevrouw Plusquin. We gaan verder met mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Dank u wel voorzitter. Ik vond het een ontzettend verwarrend debat en eigenlijk ben ik gedurende het debat steeds bozer geworden. Er zijn geen verslagen hoewel het om enorm veel geld gaat. Ik hoor van de Gedeputeerde dat hij loyaliteit heeft naar de familie Janssen en het is mij niet duidelijk wie we waarop kunnen aanspreken. Daarom wil GroenLinks dat de onderste steen boven komt en daarom steunen wij deze motie van een parlementaire enquête. Dank u wel voorzitter.

De vicevoorzitter. Dank u wel mevrouw Jetten. De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel voorzitter. Het is volstrekt helder dat de schijn van belangenverstremgeling zijn plek hier heeft gevonden. Die is hier. Dat waren de woorden van de Gedeputeerde Koopmans zelf. Het is volstrekt helder dat die schijn aanwezig is. En nu is de vraag, was er belangenverstremgeling? Want het kan heel goed zijn dat die er niet is. Dat wil ik graag geloven maar ik wil het ook onderzocht hebben. Ik wil dat wij hier als Provinciale Staten zonder gêne kunnen zeggen dat dit een volledig compleet, terecht een keurig verlopen proces was. Er hadden wat administratieve zaken beter gekund maar dat was het dan ook. Dat zou ik een fantastische conclusie vinden uit een onderzoek dat wij als Provinciale Staten moeten gaan doen. Maar het is ook noodzakelijk om een aantal spelers, een aantal mensen, te horen om informatie te krijgen om zaken die nog niet boven tafel zijn helder te krijgen. Daarom zijn wij dan ook mede-indiener van de motie die vraagt om een enquête en we hopen dan ook dat we hier met hetzelfde vuur en passie de steun van mevrouw Werrij-Wetzels kunnen krijgen die net zei dat we inderdaad zeker moeten onderzoeken. Dat stelde u, dus wij hopen dan ook uw steun te krijgen gezien de manier waarop u van de heer Van Caldenberg wilde weten waar hij zijn bronnen en zijn informatie vandaan haalde. Dat zou dezelfde emotie en dezelfde passie bij u moeten opwekken als u vragen stelt aan GS. En daarvan was geen enkele sprake, slechts stilte van de kant van het CDA op het moment dat het over de eigen mensen gaat, maar zodra er iemand anders bekritiseerd kan worden, staat u vooran.

Mevrouw Werrij-Wetzels (CDA): Voorzitter wat vindt de heer Kuntzelaers er dan van dat een brief die in handen is van de SP ook niet aan hem is voorgelegd? Of heeft u de brief wel gezien?

De heer Kuntzelaers (PvdA): Op dit moment heb ik hem wel gezien inderdaad, ja. Ik vind het fantastisch namelijk ...

Mevrouw Werrij-Wetzels (CDA): U bent ook niet bereid om die met uw collega's te delen? Dank u wel.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ik heb hem niet. Vroeg u het mij, Gouverneur, wat erin staat? Ik vraag aan u om die brieven en ervoor te zorgen dat die mails boven tafel komen. Het komt uit uw apparaat. Als u hier bijdehand gaat zitten doen vanuit de zijlijn.

De vicevoorzitter: Laten we het debat in ieder geval overeind houden.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Het past u niet Gouverneur.

De vicevoorzitter: Laten we het hoffelijk houden. Dank u wel. We gaan verder met mevrouw Fischer.

Mevrouw Fischer-Otten (50PLUS): Ik ben eigenlijk helemaal ondersteboven van hetgeen hier gebeurt. Ik dacht dat ik op een andere manier zou kunnen werken hier. Ik vind dit vreselijk. Deze avond kent alleen verliezers en er is maar één manier om daar als winnaar uit te komen. Dat is door de motie die door de SP is ingediend mee in te dienen, want ik denk dat je alleen maar hieruit kunt komen als er werkelijk van buitenaf de regie genomen wordt. En ik hoop uit het diepst van mijn hart dat er gewoon uitkomt dat alles goed gaat. Dat mag u van mij geloven, want ik had nooit verwacht dat ik dit mee zou maken, sorry. Maar wij gaan mee met de SP.

De vicevoorzitter: Dank u wel mevrouw Fischer. We gaan verder met mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, laat ik beginnen met de vraag van mevrouw Werrij. Ik heb niets gezien en eigenlijk had ik liever überhaupt niets gezien. Had ik gewild dat er geen vragen nodig waren, dat er geen debat nodig was omdat die vragen tot zo vaak toe niet goed of onvolledig beantwoord werden naar ons gevoel en dat we nu ook niet zo'n verhit debat hoefden te voeren omdat nog steeds niet alles op tafel ligt. Maar als dat niet zo is, dan moet je iets. En in het debat tot dusver en in de beantwoording lopen telkens processen en inhoudelijke opvattingen door elkaar heen. Wij hebben niets gevonden, wij vinden de vragen goed beantwoord, wij hebben het niet zo beantwoord. Ik kan alleen namens D66 spreken en wij zijn op zoek naar de waarheid. En wat is het lastig om in al die documenten en in al die antwoorden te zien of men alles in beeld heeft en het comfort heeft.

De vicevoorzitter: Interruptie van de heer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Dank u wel voorzitter. Ik hoor u zeggen, mevrouw Jenneskens, dat D66 op zoek is naar de waarheid. Dat zijn wij ook en ik vraag aan u, een simpele ja of nee vraag of u in het bezit bent van de brief waar de heer Van Caldenberg het over heeft?

Mevrouw Jenneskens (D66): Nee. Daar ben ik net mee begonnen. Nee.

De heer Van Bijnen (PVV): Daar bent u niet in het bezit van. En wat vindt u ervan dat de heer Van Caldenberg en de SP deze informatie achterhouden voor andere Statenleden en voor het College, ondanks dat daar het bewijs uit zou komen. Dat hij dat nu op dit moment achterhoudt. En dan roept u dat we nu een extra enquête gaan opzetten.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, ik heb hier helemaal nog niets genoemd of wat dan ook. Dus dat is ten eerste. Dat is niet waar en dat zegt ook meteen waarom u hier naar deze microfoon loopt.

De heer Van Bijnen (PVV): Ik vraag wat u ervan vindt dat de heer Van Caldenberg informatie achterhoudt.

De vicevoorzitter: Laat elkaar even uitspreken. Mevrouw Jenneskens reageert eerst.

Mevrouw Jenneskens (D66): Nee, nee, nee. U maakt hier een debat van dat eerst gaat over mails en dan over de heer Van Caldenberg maar daar gaat het hier niet om. We zijn hier telkens tachtig discussies door elkaar heen aan het voeren. Waar het om gaat is dat de waarheid op tafel komt. Dat is mijn antwoord.

De heer Van Bijnen (PVV): Maar daar gaat het volgens mij wel om. Want er wordt continu gezegd dat het College dingen achterhoudt. Dat wordt hier beweerd. De schijn van belangenverstrengeling, mails zijn weg et cetera, et cetera. En nu zeg ik dat iemand hier zegt dat hij een mail heeft die hij bewust achterhoudt, wat vindt u ervan dat dit gebeurt? Dat vraag ik u. Want dit is bewust achterhouden. Het College wordt ervan beticht van alles achter te houden maar dit wordt gewoon gezegd. Dat hij de mail achterhoudt en onder geheimhouding gaat leggen. Ik heb nu niet alle informatie om aan dit debat te kunnen deelnemen. Dus het was gewoon een simpele vraag, wat u ervan vindt dat de heer Van Caldenberg deze informatie achterhoudt? Heel simpel.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ik vind dat wij hier een debat moeten voeren op basis, mijnheer, nou ja.

De vicevoorzitter: Mevrouw Jenneskens als u wil reageren komt u naar de interruptietafel.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ik vind het belangrijk dat wij hier een debat voeren over waar het om gaat. U trekt hem telkens naar informatie die wellicht bij de Staten is. Mijn antwoord is: ik heb die mail niet gezien. Maar op basis van wat ik heb gezien en de beantwoording die hier vandaag is gegeven, heb ik reële vragen die niet beantwoord zijn. Dat is het standpunt van D66 en ik roep u daarbij wel even in herinnering dat hier op het moment dat dit speelde een aantal hele sterke PVV-Statelieden kritische vragen stelden. Toen was het motto van de PVV: 'wen er maar aan'. Nu u een bestuurspartij bent geworden kan ik alleen nog maar concluderen dat u eraan bent gewend, maar ik vind het niet normaal.

De vicevoorzitter: We gaan verder met mevrouw Werrij. Er komt toch nog een interruptie van de heer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Ja voorzitter. Eigenlijk hoor ik u roepen over de PVV en het verleden. Wij zijn altijd kritisch geweest en dat zijn wij op dit moment nog steeds. En ook wij hebben vragen gesteld en ook wij willen meer boven tafel krijgen. Daarom wachten we ook af wat voor extra mails er nog uitkomen en wat er nog uitkomt vanuit de externe adviseur; wat hij nog gaat vinden. En of er nog zaken uit de agenda naar boven komen en vanuit de gesprekken die gevoerd zijn. Dat willen wij inderdaad ook allemaal zien. Dus wij zijn zeker nog steeds kritisch. En wij waren toen al kritisch en nu nog steeds. En waar was u toen? Dat is de vraag dan ook weer aan u. Toen waren wij er en nu nog steeds. Dat wil ik even duidelijk mededelen.

Mevrouw Jenneskens (D66): Wij waren er toen. Wij hebben toen op de inhoud zaken grondig gewogen en dat is precies hetzelfde waar mijn fractie vanavond mee bezig is, en ook een van de Statelieden die toen aanwezig was. Ik denk dat dat het enige antwoord is. Ik was in mijn betoog, maar ik ben er een klein beetje uit. Maar goed, ik kan alleen namens D66 spreken en wij zijn op zoek

naar de waarheid. Waar je ook woont en welke politieke of persoonlijke opvatting je ook hebt, op het moment dat je besluit om een nevenfunctie aan te nemen, betekent dit dat je met meer zorgvuldigheid moet omgaan met alles wat raakt aan die andere rol. En er rest mij nog dit. In een verhit debat vraagt het ook van onze Staten iets. Ik begon met te zeggen dat dit ons allemaal aangaat en dat herhaal ik want integriteit mag geen politiek wapen zijn. En dat vraagt ook dat wij ook in alle emoties hier zorgvuldig onze woorden kiezen, dat moet mij echt van het hart. Want we willen met zijn allen een verandering en het gaat niet om veroordeling. Wij gaan ervan uit dat het deze Staten nog steeds om het vinden van de waarheid gaat. En om iedere verwarring vanuit welke 'wij' dan ook te voorkomen vraagt dat wat D66 betreft ten minste om een onafhankelijk onderzoek onder regie van PS, omdat het onderwerp daarom vraagt, omdat Limburg erom vraagt en omdat de toekomst erom vraagt.

De vicevoorzitter: Dank u wel mevrouw Jenneskens. We gaan nu verder met mevrouw Werrij.

Mevrouw Werrij-Wetzels (CDA): Voorzitter, de onderste steen moet boven. Dat zei het College vandaag en wij hebben er alle vertrouwen in dat dit kan als er onderzoek wordt gedaan door het College en PS, waarbij wij zelf richting kunnen geven aan hoe wij dat doen en wat daarbij de vragen zijn. En ook de vraag van de heer Van Bijnen wat wij als PS gaan doen richting onszelf. Het zal u niet verbazen dat de CDA-fractie daarom niet mee zal gaan in het parlementaire onderzoek, in de parlementaire enquête, zoals die wordt voorgesteld maar dat we de lijn van het College zullen volgen en het eigen onderzoek onder regie van PS wel zullen steunen.

De vicevoorzitter: Dank u wel mevrouw Werrij. De heer Thewissen.

De heer Thewissen (Forum voor Democratie): Dank u wel voorzitter. Ik sta niet snel met mijn mond vol tanden maar ik sta hier, in goed Nederlands, toch enigszins flabbergasted. Ik vind het onbegrijpelijk dat dit zo ver is gekomen. En nu weet ik ook weer waarom ik altijd heel ver van de politiek ben gebleven. Maar goed, ik ben er en ik vervul mijn taak en rol zo goed en kwaad als ik kan maar ik vind het onbegrijpelijk. En waar ik in eerste instantie boos zou worden, heb ik geleerd dat onder boosheid een andere emotie ligt en dat is verdriet. Ik ben hier dan ook intens verdrietig dat dit zo ver is moeten komen en dat meen ik oprecht. Waar ik ook verdrietig van word, is dat de boodschapper wordt aangevallen en hier wordt neergezet als kwade pier. Dat heb ik al eerder bij het vorig onderzoeksrapport van de ZRK mogen ervaren, Ja dat gaat er bij mij echt niet in. Daar kan ik niet alleen verdrietig om worden, maar ook heel boos. Gelukkig is de heer Jasper eens een keer boos geworden in mijn plaats, want ik heb binnen de fractie de naam dat ik vaak boos word, maar dat hoeft ik vanavond niet te zijn. Dat is al gebeurd en terecht. Wat wij al gezegd hebben is, en dat herhaal ik, dat wij alle Limburgers, alle ambtenaren in dit huis, PS, het College en ook de heer Koopmans zelf, laat dat heel duidelijk zijn, 100% duidelijkheid willen verschaffen in deze kwestie. Dat is in ieders belang. En omdat het vertrouwen ontbreekt dat deze duidelijkheid er met de tot nu toe gevolgde wijze gaat komen, dienen wij die motie mee in. Dat zeg ik met heel veel verdriet. Een absolute must daarbij is dat ook de rol en handelswijze van PS onder de loep wordt genomen. Want als wij als PS hierin scherper en alerter kunnen opereren en dit kunnen voorkomen, dient dit ook duidelijk te worden. De heer Koopmans kan zich als Gedeputeerde in principe slechts gedragen al naar gelang de ruimte die hij van PS krijgt. Tot zover.

De vicevoorzitter: Dank u wel mijnheer Thewissen. Gaan we verder met de heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel voorzitter. Onze fractie betreurt het eigenlijk dat wij hier vanavond staan. Onze fractie had gehoopt dat na twee maanden duidelijke antwoorden waren gegeven zodat het probleem ten einde is. Wij hebben ondermeer een aantal vragen ingediend. Maar door die onduidelijkheid en de discussie vanavond is er nog meer onduidelijkheid geschapen en dat betreuren wij, want voor de Limburgse bevolking vinden wij het erg belangrijk dat er duidelijkheid komt. Die duidelijkheid kan op twee manieren en kan op drie manieren, er worden verschillende voorstellen gedaan, maar laten we het ook op dat punt neutraal houden. Ik zei al in de eerste termijn dat ons voorstel zou zijn een onderzoek te doen vanuit buitenshuis. Dat betekent dat geen enkele invloed van binnenuit van toepassing kan en mag zijn. Dus wij als LOKAAL-LIMBURG ondersteunen ook het voorstel in deze, en nogmaals het verbaast ons dat het tot dit moment en tot zover is gekomen. Dank u wel voorzitter.

De vicevoorzitter: Dank u wel mijnheer Franssen. Wij gaan verder met de heer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Ja voorzitter, dank u wel. Volgens mij is er vandaag genoeg gesproken en heb ik genoeg gezegd. Het laatste wat ik wil meedelen is dat wij inderdaad ook meer informatie willen. Ik heb net al gezegd dat er nu informatie ontbreekt. Ook wij willen inderdaad duidelijkheid hebben over een hoop zaken. Dus een extern onderzoek van buitenaf, wat wellicht wat meer informatie kan verschaffen, lijkt ons een verstandig idee. Plus de restinformatie die nog moet komen en die ons al is toegezegd, daar wachten wij natuurlijk op zodat wij alles goed kunnen bekijken. En we roepen, dat heb ik net al tig keer herhaald maar laat ik het nu zachter brengen, dat we ook alle informatie die de Statenleden hebben en die eventueel belang kunnen zijn bij een afweging in het volgende debat, ook gedeeld wordt. Want wanneer die informatie niet bekend wordt gesteld bij alle partijen kunnen we ook geen fatsoenlijk debat voeren. Dus hiertoe roep ik u allen op. Dat was een tweede termijn.

De vicevoorzitter: Voor de duidelijkheid: Steunt u de motie zoals die is ingebracht of gaat u voor het externe onderzoek zoals de Gouverneur dat heeft aangekondigd?

De heer Van Bijnen (PVV): Ik ga voor het extern onderzoek zoals de Gouverneur heeft aangekondigd. Alle andere moties overleg ik sowieso nog met de fractie.

De vicevoorzitter: Dank u wel. Tot slot de heer Heldens.

De heer Heldens (VVD): Dank u wel voorzitter. Ja voorzitter, wat kun je in de tweede termijn als laatste spreker dan nog toevoegen aan zo'n debat? Ik weet oprecht niet welke emotie ik er nu bij moet hebben, maar ik vind het vooral treurig hoe de sfeer vanavond is geëscaleerd. Zeker bij zo'n belangrijk onderwerp is het ook goed om daar eens even een nachtje over te slapen. Dus als u mij vraagt wat is uw reactie op de motie, dan ga ik daar nu geen antwoord op geven en ga ik dat ook met mijn fractie bespreken. Dat zult u begrijpen. Ruggespraak houden is nu heel moeilijk. Dus laat ik nog even open of we die al dan niet steunen als VVD-fractie. Ik constateer wel dat er vanuit de indieners een meerderheid lijkt te zijn in de Staten en dat is een heel heel heel sterk signaal. Die had ik ook niet voorzien in de auto hiernaartoe moet ik u eerlijk zeggen. De handreiking van de gouverneur om een integriteitsonderzoek te doen, onder andere naar die e-mails, die omarmen we natuurlijk sowieso. Dus dat er dieper gegraven en verder extern onderzocht wordt, lijkt ons het minimale en wij gaan ons met de fractie verder beraden of wij morgen voor of tegen die motie zullen stemmen. Dank u wel.

De vicevoorzitter: Dank u wel mijnheer Heldens. Wij gaan schorsen voor twintig minuten.

[SCHORSING]

De vicevoorzitter: Wij kunnen sneller verdergaan met de vergadering dus ik verzoek ieder weer de plaatsen in te nemen en de pers, die niet aanwezig mag zijn, om de zaal nu te verlaten. Dan ga ik verder met de beantwoording van het College in tweede termijn en ik geef het woord aan de Gouverneur.

Gouverneur Bovens: Dank u wel mijnheer de voorzitter en ook weer dank aan de Staten voor de bijdrage in de tweede termijn. Om alle misverstanden ook richting de heer Kuntzelaers te voorkomen, wil ik zeggen dat ik niet echt boos op hem was. Dat was helemaal niet zo. Het was puur dat ik ook benieuwd ben en dat heb ik ook zo uitgesproken. Het is volgens mij de gemeenschappelijke deler in deze zaal dat wij allen benieuwd zijn naar de waarheid. Sorry dat ik de indruk heb gewekt dat ik boos op hem was. Dat is zeker niet het geval. Wat wel speelt is dat, ongeacht wat morgen uit de motie en de stemming van de motie komt, ik in ieder geval dit debat opvat als een melding en dat ik conform het protocol integriteitsschending Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten van de Provincie Limburg 2017 het vooronderzoek en vervolgens het onderzoek zal starten. Dus los van wat er in het andere geval aan de hand is. Wij hebben even met het College bij elkaar gezeten om te bespreken of er al een reactie van het College op de motie aan de orde is en daarvan kan ik u mededelen dat wij in de loop van morgen daarover met het College bij elkaar komen. Dat zal rond de middag zijn voordat de stemming aan de orde is, zodat wij de reactie van het College op de motie kunnen meedelen en het advies van het College over de stemming. Dus daar komen we morgen in de loop van de dag bij u op terug en daar zou ik het bij willen laten.

11 Schorsing

De vicevoorzitter: Dank u wel Gouverneur. Wij komen daarmee aan het einde van de tweede termijn en daarmee ook aan het einde van dit debat. Zoals gezegd, zult u morgen een reactie krijgen van het College op de motie die is of wordt rondgedeeld en we komen daarmee ook aan het einde van de beraadslaging van vanavond. Ik ga de vergadering schorsen.

De heer Heldens (VVD): Wat betekent dit voor de orde van het debat als er morgen een reactie komt vanuit GS? Dit gebeurt normaal in de tweede termijn. Hoe kunnen wij als Staten hierop nog reageren in het openbaar? Wordt daar morgen nog een moment voor ingelast of is dit het?

De vicevoorzitter: Het is niet de bedoeling dat hier nog een derde termijn over komt.

De heer Heldens (VVD) Vandaar de vraag.

De vicevoorzitter: We gaan er geen derde of vierde termijn meer aan wijden. Er kan ook nog altijd een stemverklaring over worden afgegeven in de stemvergadering. Dat kan ook nog altijd. Maar we gaan het debat niet meer in vier termijnen op dit punt voeren. Dus wij starten morgen gewoon met VDL Nedcar en we gaan daarna verder met Hessing. Ergens in de loop van de dag zal de reactie van het College hierop komen.

De heer Heldens (VVD): Dank u wel mijnheer de voorzitter. Dus er is hier nu geen debat meer over.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, wij hebben met elkaar afgesproken in het Presidium dat er zo min mogelijk mensen aanwezig zijn in het Gouvernement en ik begin het nu wel een klein beetje ingewikkeld te vinden op welk moment ik digitaal geacht word in te loggen om die reactie nog te krijgen. We ronden de tweede termijn nu niet af, maar ik worstel wel heel even. Kunnen we daar niet een tijd of iets aan koppelen zodat mensen er wel zijn.

De vicevoorzitter: Dat is aansluitend aan de moties vreemd aan de orde van de dag. De stemvergadering begint om 18.00 uur. Dus die staat vast. Daar kunt u digitaal gewoon inloggen van thuis, van hier, van waar u wilt. Dus we starten met VDL Nedcar. We gaan verder met Hessing. Daarna de moties vreemd. En daarna komt de reactie van het College aan de orde.

De heer Heldens (VVD): Zouden we niet kunnen terugkomen morgen voor de reactie van het College? Moeten deze woordvoerders morgen nog aanwezig zijn om het debat met het College aan te gaan? Want ik begrijp het nu niet meer. Dit voelt een beetje als een open einde.

De vicevoorzitter: Er komt morgen een advies van het College over de motie.

De heer Heldens (VVD): En daar is gelegenheid voor de Staten om te reageren? Ik wil gewoon weten of ik morgen moet komen.

De vicevoorzitter: Ik schors even. Ik ga even met de voorzitter overleggen, met de Gouverneur.

De heer Heldens (VVD): Ik vind het vreemd.

[SCHORSING]

De vicevoorzitter: Ik heb even ruggespraak gehouden met de Gouverneur hoe we dit in praktische zin handen en voeten kunnen geven. Zoals gezegd, het komt aan de orde na het agendapunt van de reguliere moties vreemd aan de orde van de dag. Op dat moment kunt u op elkaar reageren zodra het College de beantwoording heeft gegeven. We willen het College ook even in staat stellen om er een nachtje over te slapen en morgen het gesprek met elkaar aan te gaan. Het College is nu ook niet in voltalligheid aanwezig. Het onderwerp is complex genoeg om het College de tijd te geven zich daarover te buigen.

De heer Heldens (VVD): Voorzitter ik wil twee minuten schorsen om met de fracties te overleggen of de fracties daar ook zo over denken want wij gaan over de orde van dit debat.

De vicevoorzitter: Nee, dit debat wordt gevoerd binnen de kaders van het Reglement van Orde en een interpellatiedebat wordt in maximaal twee termijnen gevoerd. Die twee termijnen heeft u nu gehad. Het College heeft zojuist gereageerd. Die termijn is afgesloten. Er komt nog een reactie en vervolgens kunt u daar morgen na de moties op reageren.

De heer Heldens (VVD): Dus het debat is nu niet afgesloten. En dat bepaalt u?

De vicevoorzitter: De termijnen zijn afgesloten.

De heer Heldens (VVD): Nee, dat kan niet.

De vicevoorzitter: Goed. Dan is het debat niet afgesloten. Dan kunt u morgen na de moties vreemd hierop reageren zodra u de reactie van het College heeft gekregen. Wij moeten wat improviseren op dit punt want dit is ook niet iets wat je in een Reglement van Orde een-op-een kunt vastleggen. In ieder geval is de vergadering voor vanavond gesloten, geschorst.

De heer Heldens (VVD): Die orde is aan de vergadering en ik denk dat er nu consensus is.

De vicevoorzitter: Nee, conform het Reglement van Orde is dit niet aan de vergadering, maar aan de voorzitter. En we hebben net een werkafpraak gemaakt hoe we dat gaan doen want het Reglement van Orde voorziet hier niet een-op-een in. Dus we zullen enigszins moeten improviseren en we gaan u het woord niet ontfangen. Ik schors de vergadering voor vanavond. Wij gaan morgenochtend verder.

(Einde van de vergadering om 23:01 uur)

De notulen van de vergadering van 17 december 2020 zijn door Provinciale Staten goedgekeurd in hun vergadering van 9 april 2021.

Dhr. mr. A.O.J. Pregled, griffier

Dhr. drs. Th.J.F.M. Bovens, voorzitter